

primjerak je besplatan

SEF

SEF

List studenata
Ekonomskog fakulteta
Sveučilišta u Mostaru

Nakladnik
Studentski zbor Ekonomskog
fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Uredništvo
Bojan Čerkuč
Glavni i odgovorni urednik
Josip Pušić
Zamjenik glavnog urednika
Igor Bradara, web-design
Mario Glibić
Tomislav Raič
Saša Kljajić
Ana Džidić
Marijana Novaković
Josipa Čarapina
Ivica Skender

Suradnici
Hrvoje Jozinović, Nikola Papac, Ivan
Kelava, Martina Mlinarević, Dragana
Majić, Ante Galić, Igor Živko, Jelena
Brkić, Ivana Medić, Vedran Šimunović,
Marina Zovko, Nina Skočibušić, Josip
Marušić, Jurica Pranjić, Marijana Čorić,

Lektor
Mario Glibić

Naslovница
Igor Bradara

Adresa
Matice hrvatske b.b.
88000 Mostar
Tel.: +387 36 355 106; 063 347 197

Žiro račun
UniCredit Zagrebačka banka d.d.
3381002200372369
uz naznaku "ZA LIST SEF"

www.list-sef.org
e-mail: list_sef@net.hr

Naklada
1000 primjeraka

Grafička priprema i tisk
FRAM ZIRAL, Mostar

SEF ide dalje.....	3
PDV-Porez na dodanu vrijednost	4
Slobodna trgovina	6
Patnje mladog managera	7
E-zlato	8
Darwin u ekonomiji	9
Bankovni sustav	
Bosne i Hercegovine	10
Nezaposlenost.....	12
One Stop Shop	13
Trgovina u BiH.....	14
Svjetske ekonomske novine	15
Elektronička trgovina	16
Što je XML?.....	17
Filmovi do besvijesti.....	18
Milijun i pol članaka	20
Mladi političari	21
Studentska anketa o nastavi.....	22
„Zgusnuta“ nastava	23
Member Motivational Seminar 2004.	
i Career Days 2005.....	24
Teška vremena ne traju zauvijek, čvrsti ljudi ih pobjeđuju.	26
Hallo aus Berlin.....	29
Uz kavu ili pokušaj uništavanja iluzija	30
Sport na Sveučilištu: stvarnost ili fikcija.....	31
Sportski početak 2005.	32
Krešimir Ćosić	33
Karaoke kapitalizam	34
Muha zunzara	35
Kamen oproštaja.....	35
Mostar - grad na Neretvi	36
Kulturni događaj godine	37
Aleksa Šantić	38
Panic in the region	39
Slušaju li studenti radio?	40
Skvotiranje	41
Između krajnosti.....	42
Kako suvremeni svijet utječe na nas? ..	43
Yuppie, iliti lijepo zapakirani šminker (-ice)	44
Einsteinova godina.....	46
Marihuana	47
Nostradamusova posla.....	48
Humor	49
Rječnik neobičnih fobija	50

Uvodna riječ

SEF ide dalje

Dragi čitatelji,

Meni je pripala čast pozdraviti vas u novom broju vašeg i našeg SEF-a. Danas slavimo mali jubilej, peti broj, i napunjene dvije godine postojanja. Preboljeli smo i prerasli skoro sve „dječje“ bolesti. Od ovog broja s vama je novi sastav uredništva, koji će se potruditi nastaviti put razvoja lista, koji je zacrtalo prethodno uredništvo. Ovaj saziv je pred sebe stavio ambiciozne ciljeve. Kao što možete primijetiti, poboljšali smo kvalitetu tiska, te ćemo se potruditi u ovoj godini izaći još dva puta. Što se same koncepcije lista tiče, ona je u biti ostala ista. Novost je tema broja, koja će obrađivati najaktualniju tematiku po izboru uredništva. U ovom broju to je PDV, koji nam kuca na vrata. Prije nego što vas prepustim čitanju moram iskoristiti priliku i još jednom zahvaliti ljudima koji su napustili uredništvo, iz razloga što su završili ili završavaju studij. Oni su zajedno sa mnom pokrenuli ovaj list, koji je jedini list studenata ekonomskih fakulteta u cijeloj Bosni i Hercegovini, a samim tim ugradili i dio sebe u njega. Njihov najveći strah je bio da će nakon njihova odlaska prestati tiskanje SEF-a, ali ovim brojem smo im uspjeli odagnati crne misli, jer SEF ide dalje. Zahvaljujem se i svim našim vanjskim suradnicima, sponzorima, profesorima i ostalom fakultetskom osoblju. Ovom prilikom pozivam i sve studente koji se još nisu uključili u rad SEF-a, a imaju želju i znanje, da nas kontaktiraju i uključe se u stvaranje povijesti. Zašto gledati sa strane, kad možete aktivno sudjelovati u stvaranju velikih stvari. Sada vas prepustam čitanju SEF-a. Do sljedećeg broja srdačan pozdrav.

S poštovanjem,

Urednik

Porez na dodanu vrijednost

BOJAN ČERKUĆ

PDV - kratica koja je u posljednjem razdoblju uzburkala svekoliku javnost i koja samom svojom pojavom u razgovoru tjeru strah u kosti svim ljudima. Zašto je to tako? Što je to ustvari PDV? Što nam donosi? Odgovore na ova i slična pitanja pokušat ću vam dati kroz ovaj tekst, te samim time i objasniti da je PDV ne samo naša stvarnost, već i potreba.

PDV je po svom ekonomskom učinku porez na opću potrošnju i spada u vrstu poreza na promet, tako da će on zamijeniti dosadašnji sustav poreza na promet proizvoda i usluga. PDV je, kako se tvrdi, uz porez na dohodak i porez na dobit, bitan stup porezne reforme, koja bi trebala postaviti financije Bosne i Hercegovine na čvrste temelje i omogućiti joj daljnji razvitak. Novi Zakon o PDV-u ne bi trebao utjecati na tržišnu utakmicu, jer se u transakcijama između poreznih obveznika oporezuje samo dodana vrijednost. Što je to ustvari dodana vrijednost?

Dodata vrijednost = prodajna vrijednost dobra - nabavna vrijednost dobra. Porezni teret koji proizlazi iz dodane vrijednosti u kupoprodajama dijeli se između poreznih obveznika u bruto prodajnoj cijeni koju plaća sljedeći kupac. Jedino krajnja potrošnja, sav prethodni i zadnji (u nizu) porezni teret, mora platiti. PDV je, kao oblik oporezivanja potrošnje, dokazao svoje prednosti u mnogim zemljama svijeta. Bosni i Hercegovini je potreban takav moderan oblik oporezivanja prometa, jer je jasan, jednostavan, i jer će oporezivati bosansko-hercegova-

čku privredu na istim načelima, kao što je to u zemljama s kojima su razvijeni trgovački odnosi. Ne kažem da će proces prelaska na PDV biti bezbolan i brz, ali on je neminovan. Ali o tome ću nešto kasnije. U tržišnoj privredi svi moraju imati jednakе uvjete tržišne utakmice. Porezi moraju biti neutralni u odnosu na ekonomske odluke, tj. ne smiju utjecati na donošenje tih odluka. Rezultati poslovanja određuju se na temelju stvarnih troškova proizvođača i trgovaca, te želje potrošača. Dosadašnji porez na promet proizvoda i usluga raznim je poreznim stopama utjecao na ponudu i potražnju. PDV, u stvari, donosi prirodne cijene, jer svaki proizvod ili usluga nastaju u porezno jednakim uvjetima, tako da

se kaže da je za porezne obveznike u sustavu PDV porez NEUTRALAN. Država, dakle, neće imati nikakvog utjecaja na odluke proizvođača i potrošača. PDV će ukloniti nedostatke važećeg poreznog sustava i pokazati sve svoje prednosti. U zemljama članicama Europske unije ovaj se porezni oblik uspješno primjenjuje više od 25 godina, pod različitim nazivima (IVA, T.V.A., V.A.T, Mwst). Porezom na dodanu vrijednost oporezuju se sve robe i usluge koje poduzetnik obavlja uz naknadu. Cilj PDV-a je opterećenje potrošnje.

Porezni obveznik uplaćuje porez na propisani račun, ali ga u prodajnoj cijeni zaračunava (prevaljuje, prebacuje) sljedećem kupcu u nizu, sve do krajnjeg

Osnovna načela PDV-a su:

1. *U vrijednost nabavljenih roba ne uračunava se PDV;*
2. *Oporezuje se samo dodana vrijednost;*
3. *Troškovi usluga korišteni za dopunu vlastite usluge uračunavaju se ili pre-fakturiraju bez ulaznog PDV-a;*
4. *Ako se koriste usluge inozemnih poduzetnika na teritoriju BiH, PDV se plaća kao i onda kad inozemne osobe koriste usluge u BiH;*
5. *Izvoz roba neoporeziv, uvoz roba oporeziv.*

potrošača. To su svi privatni potrošači (građani) i javni potrošači (korisnici proračuna). Porezno opterećenje potrošnje cilj je i poreza na promet, ali taj cilj nije uvijek uspješno dosegnut, jer porez na promet nevidljivo ulazi u cijene proizvoda i usluga i nejednakih ih opterećuje. Očekivana standardna stopa kod PDV-a zamjenit će mnogo stopa u postojećem sustavu. Stvarno porezno opterećenje u postojećem poreznom sustavu je znatno veće od nominalnog. Naime, zbog kumulativnog učinka, tj. nemogućnosti odbitka plaćenog poreza u prethodnim fazama i ulaženja toga poreza u osnovicu za obračun poreza u sljedećoj fazi proizvodnje, porezno opterećenje je u končnici znatno veće. Dakle, iznos poreza u maloprodajnoj cijeni je veći od nominalnih poreznih stopa. Novi će zakon uređiti sustav plaćanja i uvesti obvezu plaćanja PDV-a na području Bosne i Hercegovine. Područje BiH čini područje koji se nalazi pod suverenitetom BiH, uključujući i zračni prostor i morsko područje koje se, prema nacionalnom i međunarodnom pravu, nalazi pod suverenitetom ili jurisdikcijom Bosne i Hercegovine. Treba naglasiti da se PDV zaračunava, naplaćuje i plaća na mjestu isporuke robe ili usluge. PDV postaje zaračunljiv kada se roba isporučuje ili kada se obavlja usluga.

PDV je tzv. "svefazni neto porez na promet". Njegov je cilj opteretiti samo promet koji služi krajnjoj potrošnji. Načelno se oporezuje svaki promet, ali se poreznim obveznicima vraća novac od ulaznog poreza (pretporeza), koji su platili kad su nabavljali robu ili usluge za svoje poduzeće, bez obzira jesu li kupovinu obavili u zemlji ili inozemstvu.

Zbog povrata poreza koji je poduznicima zaračunan kao ulazni porez

(pretporez), porezno opterećenje snose samo krajnji potrošači. Kako se odbija ulazni porez (pretporez), ne opterećuje se cijelokupni promet nego samo onaj višak vrijednosti (dodata vrijednost), koji ostaje kad se odbiju troškovi nabave robe ili usluga. Zato se takav porez i zove porez na dodanu vrijednost.

Prema zadnjim informacijama, navedeno je da PDV stupa na snagu od 1. srpnja 2005. god., iako je moje skromno mišljenje da je to skoro pa nemoguće. Mislim da će PDV stupiti na snagu tek 1. siječnja 2006. godine. Promatranje susjednih zemalja i njihov proces uvođenja PDV-a, koji je trajao i po nekoliko godina, daje mi pravo na ovaku konstataciju. Možda se i varam, jer ako se samo sjetimo ZAP-a (Zavoda za platni promet), koji je u BiH ekspresno ukinut u vrlo kratkom razdoblju, tj. mnogo brže nego u susjednim zemljama, možda se isto dogodi i sa PDV-om. Gledano s realnije strane, kod nas još nije otpočela obuka ni poreznih službenika o PDV-u i njegovoj primjeni, a kamoli poreznih obveznika.

Tko zna, možda mi budemo svjedoci još jednog neobičnog rekorda. Najbržeg uvođenja PDV-a u povijesti. Da od donošenja zakona, do primjene prođe samo 6-7 mjeseci i to u našoj zemlji, koju guši ogromna administracija. Svaki početak je težak, i mislim da će i u početku provođenja PDV-a biti dosta poteškoća, pogotovo kad se uzme u obzir da je većina naših firmi sve, samo ne likvidna. Neće toliko vrijediti ona da na tržištu ostaju najveći, nego najlikvidniji. No, nakon toga bi trebalo biti bolje. Prvobitno za državu, pa onda valjda i za sve nas. Na kraju, što bi naš narod rekao: Živi bili, pa vidjeli!

Kod PDV-a krajnja potrošnja uvijek je jednakopterećena, bez obzira na to koliko proizvodnih stupnjeva ili usluga uključuje. Obračun PDV-a prikazat će na sljedećem primjeru:

Primjer: Pilana prodaje tvornici namještaja daske koje proizvodi od drva iz vlastitih šuma. Tvornica ih reže, lakira i od njih sklapa stol. Stol prodaje robnoj kući, koja ga prodaje krajnjem potrošaču.

Pilana za isporuku dasaka izdaje fakturu na KM 100,- plus 17% PDV-a, dakle ukupno KM 117,-. Ovih KM 17,- poreza pilana duguje proračunu, a neto cijena od 100,- je prihod pilane.

Tvornica namještaja na osnovu fakture pilane može odbiti KM 17,- ulaznog poreza (pretporeza).

Robnoj kući prodaje gotov stol za KM 300,- neto i obračunava KM 51,- PDV-a. Tvornica namještaja proračunu treba doznačiti samo razliku obračunatog PDV-a, dakle KM 34,- poreza (KM 51 – KM 17 = KM 34,-).

Robna kuća na osnovu fakture tvornice namještaja odbija ulazni porez (pretporez) od KM 51.

Gotov stol prodaje krajnjem potrošaču za KM 600,- neto plus KM 102,- PDV-a.

Robna kuća od obračunatog poreza u iznosu od KM 102, može odbiti KM 51,- pretporeza i proračunu plaća KM 51,- poreza (KM 102 – KM 51 = KM 51,-).

Proračun je naplatio ukupno KM 102,- poreza, i to: KM 17,- od pilane; KM 34,- od tvornice namještaja i KM 51,- od robne kuće.

Taj iznos od KM 102,- odgovara točno iznosu PDV-a, koji se primjenom stope od 17 % obračuna na neto prodajnu cijenu od KM 600,- pri prodaji krajnjem potrošaču.

MARIJANA NOVAKOVIĆ

"Zemlje u tranziciji su trenutačno u položaju pacijenta koji u krevetu pasivno čeka ozdravljenje. Međunarodna zajednica igra ulogu liječnika, a razne institucije i organizacije ulogu dobrih rođaka i prijatelja koji plaćaju račune"- rekao je Nikola Karadimov, veleposlanik Bugarske u Paktu stabilnosti na Konferenciji o obnovi Balkana, nedavno održanoj u Pragu. Ovo je rečenica koja najbolje oslikava našu gospodarsku stvarnost. Najčešće se slobodna trgovina prikazuje kao najbolji lijek za sve gospodarske probleme BiH i ostalih jugoistočnih zemalja.

Po definiciji, slobodna trgovina znači drastično smanjivanje ili potpuno ukidanje carina, kako bi se poboljšala ekonombska suradnja. Slobodna trgovina bi trebala pridonijeti podizanju životnog standarda, osiguranju pune uposlenosti i sve većeg realnog dohotka, trebala bi doprinijeti punom korištenju svjetskih privrednih izvora i razvoju proizvodnje i razmijene dobara. To je ono što slobodna trgovina teorijski donosi, a u praksi je to malo drukčije. Pogledajmo konkretno primjer BiH. Teži se liberalizaciji trgovine, pa tako BiH ima sporazume o slobodnoj trgovini s nekim zemljama, među kojima su i Hrvatska i Srbija i Crna Gora. Kod nas se zbog slobodne trgovine događa upravo ono što se ne bi trebalo događati, a to je zanemarivanje domaće proizvodnje, tako da slobodna trgovina ne donosi razvoj, već jedino veći trgovinski deficit. U posljednje vrijeme mediji su puni natpisa

Je li slobodna trgovina rješenje svih problema?

poput "Propala sarajevska mljekara Milkos", zatvorena tvornica mesa i mesnih prerađevina... i svaki se dan javlja neki novi sličan slučaj propalih tvornica, i to ne samo prehrabnenih proizvoda, nego i svih drugih industrija. Tako i ono malo tvornica što imamo prestaje s radom, s velikim doprinosom i onako prevelikoj nezaposlenosti. Liberalizacijom trgovine uvoze se proizvodi koji su znatno jeftiniji od domaćih proizvoda iste vrste. Činjenica je da naši proizvođači posluju uz zastarjelu tehnologiju i mnoge druge nedadeće, pa su manje produktivni, i samim time imaju više troškove proizvodnje, i formiraju više cijene. Tako ne mogu konkurrirati inozemnim proizvođačima koji zbog suvremenije tehnologije i ekonomije obujma (veće količine proizvodnje) mogu

cama. Iako sve one ostvaruju veliki izvoz, počele su se pribavljati konkurenčije iz Azije, Latinske Amerike i Afrike koji zbog niskih troškova rada i proizvodnje mogu proizvoditi jeftinije. Problem u EU je i proširenje na 10 novih srednjoistočnih zemalja, gdje su troškovi rada i proizvodnje oko četiri puta niži nego u EU, pa tako privlače kapital velikih proizvođača automobila, papira, prehrane, kemije i farmacije, elektroindustrije i strojogradnje. To više nije plasman kapitala radi povećanja proizvodnje, već preseljavanje velikog dijela proizvodnje iz EU u srednjoistočne zemlje. Tako je niz robnih grupa preplavio tržište SAD-a i EU. Mnoge industrije u tim državama trpe oštru konkurenčiju, smanjuju prodaju, pa čak idu i u gubitke. To izaziva strah od nezaposlenosti. Zato se sada razvijene zemlje okreću nekim mjerama ograničenja i zabrana radi zaštite pojedinih gospodarskih grana. Vidimo kako su "veliki" bili veliki zagovornici slobodne trgovine sve dok su oni prednjačili u izvozu i dok su drugima uspješno prodavali svoje proizvode. No sada, kada se situacija neočekivano okrenula i oni su se okrenuli prema nekim oblicima zaštite proizvodnje. U EU se teži preuzimanju dijela korporacija među članicama i razvoju novih trgovacko-finansijskih odnosa među njima. Nesuglasice u velikim kompanijama, koje su nekad smatrali stabilnim i sigurnim za poslovanje, zaradu i zaposlenje dovele su do suprotstavljanja među članicama EU. To potvrđuje primjer Alstona, francuskog diva u strojogradnji. Kada je došao u teškoće, država je brzo djelovala i spasila tvrtku koja čini "francuski brand". Prijedlozi da dio Alstona otkupe neke druge europske kompanije, što bi učinio Siemens kupujući njegov energetski dio, odbila je francuska vlada i sama s gotovo 2,5 milijardi eura spašavala svoju korporaciju. Odbijanje Siemensu da kupi dio energetskog proizvodnog postrojenja, njemački je politički vrh nazvao "ekstremnim francuskim nacionalizmom". Slično je bilo i s talijanskim Fiatom, zatim nekim velikim trgovackim lancima, kao što je Ahold Karlstad (Nizozemska). Po ovom vidimo stav razvijenih, da oni mogu kupovati svakoga, ali njih ne smije nitko, odnosno da su pravila potpuno drukčija kada se primjenjuju na „velike“.

Patnje mladog managera

IVICA SKENDER

Tko su menadžeri? Kakve poslove obavljaju? Što odlikuje uspješne menadžere? Kako postati menadžer? Postaje li se menadžer obrazovanjem ili edukacijom? Koji im je glavni cilj?

Vjerojatno danas ne postoji student koji nije pokušao biti menadžer, pa makar u svojoj sobi i za svojim računalom. Preko tih, nazovimo ih „simulacija stvarnosti“ i sami smo osjetili i doživjeli što nekad znači biti neuspješan menadžer, a često i vrlo uspješan (ako nismo varali).

Poznato je da riječ menadžer potiče iz engleskog jezika (manager) i doslovno prevedeno znači rukovoditelj, organizator, poduzetnik. Menadžeri su ljudi koji rade na ključnim upravljačkim i izvršnim položajima u privatnim i državnim proizvodnim i uslužnim tvrtkama, u kojima kreiraju i provode poslovnu politiku.

Ne postoji savršen - samo bolji ili lošiji menadžer!

U pravilu, menadžeri su rukovoditelji vitalnih službi firme, u koje se ubraju proizvodnja, prodaja i nabava, služba računovodstva i financije, kadrovska služba te služba istraživanja i razvoja. Oni također još obavljaju i sljedeće poslove: organiziraju planove rada u tvrtkama (dnevne, tjedne, mjesecne), koordiniraju, nadgledaju procese izvršavanja rada, provode ideje u stvarnost, motiviraju suradnike, nastoje uvesti tehnološke promjene u radni proces, i još mnogo, mnogo toga... Iz priloženog možemo zaključiti da su vrlo bitan čimbenik za uspjeh neke tvrtke.

U normalnim uvjetima, uspješan menadžer ne može svoj dnevni posao završiti u random vremenu, pa zbog toga vrlo su česte prekovremene satnice, tj. ostaje na poslu i nakon radnog vremena. Zbog rizičnosti strateških poslovnih odluka, velike odgovornosti za poslovanje u skladu sa zakonom, rješavanje međuljudskih interesa, česta putovanja, te odvojenosti od obitelji, menadžeri proživljavaju ogromne stresove, koji ih onda na određen način paraliziraju. Smatra se da određena razina stresa na poslu pozitivno utječe na radni učinak. No, dugotrajan stres i veliki napor manifestiraju se niskim radnim učinkom.

Menadžeri se mogu lakše boriti sa stresom ako shvate

da je to stanje u njima, a ne oko njih. Vrlo je bitno da osoba poznaje samu sebe, tj. razvija osobnost. Analogno zaključujemo, da to od svakog menadžera zahtjeva samosvijest, samo-spoznavaju, samokritiku, i samoodgoj. Poznavanje samog sebe nije nimalo lak zadatak, ono zahtjeva od pojedinca da se suoči s informacijama koje se često kose sa slikom koju je imao o sebi. Nakon što upoznaju samog sebe, bit će osjetljivi na ponašanje ostalih, što će rezultirati poboljšanjem međuljudskih odnosa i lakšim odlučivanjem o tome kako zaposlenika usmjeriti na ostvarivanje ciljeva tvrtke.

Protiv negativnih posljedica stresa menadžer se bori pravilnom prehranom, nezaobilaznom fizičkom aktivnošću, redovnim korištenjem godišnjih odmora i jednom od najvažnijih vještina menadžera, a to je upravljanje vremenom.

Cilj svakog menadžera je biti djelotvoran i učinkovit. To znači da se određeni posao mora obavljati na pravi način, uz minimalnu potrošnju resursa. Jedan od načina da menadžeri budu djelotvorniji, uspješniji, efikasniji i učinkovitiji jest da dobro upravljaju vremenom.

Menadžeri koji ne upravljaju vlastitim vremenom uvijek su u žurbi, često vode neproduktivne sastanke, izazivaju krizne situacije, jer se sve mora učiniti u posljednji trenutak. Nerijetko su neorganizirani i šire lošu klimu na suradnike, pa je i krajnja izvedba loša a vrlo često su i podložni stresu, o kojem smo govorili.

Upravljanje vremenom, zapravo je upravljanje sobom. Dobro upravljati može samo menadžer koji je iskren prema samome sebi. Menadžer koji zna upravljati svojim vremenom može učiniti dva puta više od onoga koji u tome nije vješt. Svaki menadžer, pa i vi, kolege i kolegice, budući menadžeri, trebate shvatiti da ćete, što više vremena provedete planirajući svoje vrijeme i aktivnosti, imati više vremena za aktivnosti i ljudе koji su važni.

Zbog toga je vrlo važno svakodnevno planirati sutrašnje obveze. Treba znati reći „ne“ onome što nije važno. Vrijeme je jedan od najvažnijih resursa. Možete dobiti više novca, ali ne možete dobiti više vremena!

Vrijeme ne možemo kontrolirati, ali možemo naučiti kontrolirati sebe i svoje vrijeme!

HRVOJE JOZINOVIC

Iako smo već svi naučili da je zlato davnio izašlo iz mode, barem kao sredstvo plaćanja, ipak njegova vrijednost nije izgubila sjaj. Ono i danas predstavlja trajno bogatstvo, a to najbolje dokazuju i primjeri novonastalih tvrtki koje nude virtualni novac u zamjenu za zlato.

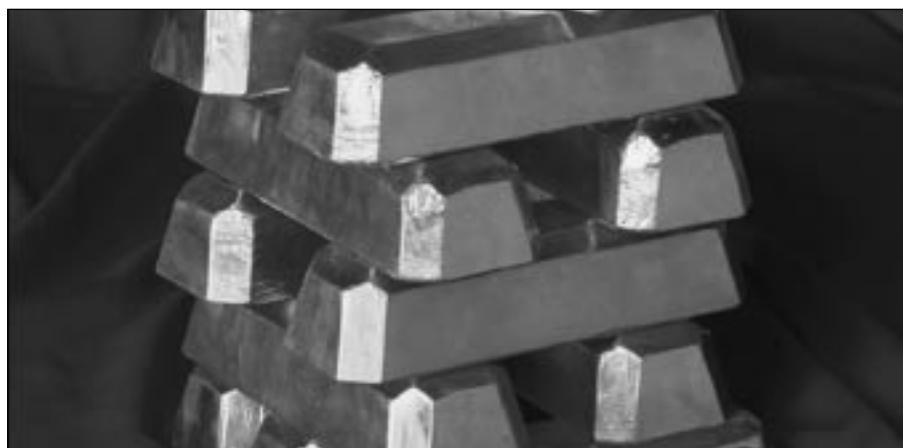
Jedna od tvrtki koje nude uslugu izvedbe elektroničkih finansijskih transakcija – goldmoney.com – opisuje sebe kao “online sustav plaćanja koji kombinira najstariju svjetsku valutu, zlato, s najnovijim internetskim tehnologijama, kako bi svakome omogućila provođenje poslovnih pothvata tijekom 24 sata”. Plaćanje se obavlja elektronički, putem Interneta, u valuti nazvanoj GoldGrams, koja predstavlja digitalni ekvivalent gramu pravog zlata, a međunarodna oznaka je AUG (skraćeno od “gram zlata”), kao što je npr. BAM oznaka za našu marku. Ovakvih tvrtki koje se bave finansijskim poslovanjem na temelju digitaliziranog zlata ima sve više, pa neki s pravom govore i o novom trendu u svjetskoj elektroničkoj trgovini.

Većina tvrtki koje se bave ovim poslom najprije prikupljaju zalihe zlata, koje zatim pohranjuju u riznice švicarskih i britanskih banaka, a neke čak i u banke Arapskih Emirata. Nakon toga otvaraju internetsku stranicu na kojoj nude mogućnost stjecanja vlasništva nad cijelim zlatnim polugama (12,5 kg) ili nad nekom drugom količinom zlata ovisno o željama i mogućnostima klijenta. Na taj način ukupan iznos virtualne valute ima 100% pokriće u zlatu koje se čuva širom svijeta, a tvrtke nude mogućnost konverzije u zlato u bilo kojem trenutku, ako to vlasnik zatraži.

Za one koji manje vole zlato postoje i drugi plemeniti metali i njima pripadajuća virtualna valuta, tako možete kupiti e-srebro, e-platinu i e-paladij, a svi su oni također 100% pokriveni odgovarajućim kovinama. Ipak zlato je najpopularnije i najzastupljenije u e-trgovini i to iz dva razloga: 1. ljudi instinkтивno imaju povjerenje u zlato, i 2. već postoji određena potražnja za zlatom vezano za njegovu funkciju sredstva razmjene. Naravno,

Digitalna valuta novog doba

E-zlato

moguće je bilo koju od ovih e-valuta mijenjati jednu za drugu po trenutnom tečaju, pri čemu se samo mijenja vlasništvo nad pojedinim plemenitim metalima dok oni i dalje leže na istom mjestu, u riznicama banaka širom svijeta.

Količina zlata na računu pojedinačnog korisnika izražava se u ekvivalentu digitalne valute koja nosi različita imena (e-gold, cybergold, goldgram i sl.), ovisno o tvrtki s kojom se posluje. To su online valute koje korisnicima omogućuju obavljanje finansijskih transakcija diljem

naplaćuju proviziju za svaku transakciju. Prijenos sredstava s računa na račun vrši se u roku od nekoliko sekundi tako da ne morate čekati da vam novac stigne na račun, a o svemu se brine poseban Fond za upravljanje rezervama koji djeluje kao centralna banka i jamči da vaš digitalni novac nije samo mrtvo slovo na ekranu.

Da sve ovo nije šala navest će da je u studenom 2003. otvoren milijuniti račun na e-gold.com, a u ovom trenutku ima ih 1.886.763. Promet u protekla 24 sata je kako slijedi:

Na dan 22.03.2005. Potrošnja u protekla 24 sata		
Metal	Težina	Ekvivalent u \$
zlato	208,27 kg	2.886.775,24
srebro	12,99 kg	2.968,84
platina	795,41 mg	22,07

svijeta bez sigurnosnih problema (tako barem tvrde!). Dakle, umjesto klasične gotovine, čekova i kreditnih kartica, danas možete plaćati kavu na Starom ili upisnину na fakultetu i ovakvim virtualnim novcem.

Prednost ovakvog sustava plaćanja je u tome da možete bilo kome u svijetu platiti neki proizvod ili uslugu 24 sata na dan i to bez ikakvih provizija, što je povoljnije nego plaćanje preko banaka koje

Da bi se otvorio račun na nekoj od web riznica plemenite kovine, dovoljno je registrirati se putem e-maila i odabrane lozinke. Nakon toga putem banke u kojoj leže gomile naše gotovine, od dotične tvrtke trebamo kupiti željenu količinu zlata, a ekvivalent virtualnog novca bit će prebačen na račun koji smo upravo otvorili kod njih. Time su sve predradnje završene i potrošačka groznica može početi.

Na tržištu opstaju samo najjači

Darwin u ekonomiji

JOSIPA ČARAPINA

Svaka uspješna tvrtka zna kako težak i trnovit put mora proći kako bi stekla razinu uspješnosti, no kraj mukama ipak nije tu! Štoviše, možemo reći da tu počinju možda čak i veći problemi - održati svoje mjesto na tržištu boreći se s nesmiljenom konkurencijom. Sve one tvrtke koje ne nose pridjev „uspješna“, pokušavaju ga steći na razne načine, imitirajući vodećeg u svojoj branši, i kako mu se približiti, ili razraditi dobru strategiju i pokušati ga prestići. I sami znamo da na tržištu nema milosti, svi će učiniti ono što je u njihovoj moći da baš njihov proizvod ili usluga budu kupčev izbor. Nakon mnogo peripetija, pokušaja, uspona i padova, tržišna utakmica za jedno razdoblje se zaključuje, i samo najbolji izlaze kao pobjednici, a to nam pokazuje da NA TRŽIŠTU OPSTAJU SAMO NAJJAČI! Razne tvrtke koriste različite strategije za održavanje svog položaja. Njihova strategija dosta ovisi o njihovoj misiji, viziji i ciljevima. Da, one trebaju i moraju nuditi bolje od konkurenčije, ali uvijek moraju ostati dosljedne svojoj misiji. Ambiciozni vlasnici žele ostvariti što veći profit, a za to im je potrebno da imaju velik udio na tržištu. Ovo „najjača“, tvrtka može zaraditi na razne načine, tvrtka može imati najmudrije poteze, može biti najupornija u očuvanju boniteta proizvoda, neke nude niže cijene, neke aludiraju na nešto drugo, ali sve se svodi na to da su u onom što rade - najbolje.

Ipak, jedno je sigurno; inovacije vode do većeg profita, a tako i do većeg tržišnog udjela, znači do jačanja svoje pozicije na tržištu. Poduzeće može ulagati u razna područja kako bi poboljšalo svoju poziciju: u istraživanje i razvoj unutar ili izvan poduzeća; u kupnju opreme (nove napredne tehnologije); patentni, obrazovanje, dizajn, marketing. Podatci istraživanja Ekonomskog instituta pokazuju da su Hrvatska poduzeća najviše izdavala

za inovacije vezane za kupnju moderne proizvodne tehnologije - 83,1%. Konzultantska kuća Arthur D. Little smatra kako je inovacijska izvrsnost u razvoju među kompanijama značajna, ali je ipak nedovoljno iskorištena za povećanje profitabilnosti i razvoja. ADL procjenjuje kako profitabilnost kompanija kroz proces investicijske izvrsnosti može prosječno biti povećana 15,6%. „Snažnim inovatorima“ možemo smatrati: telekomunikacijsku, informacijsku, medijsku i elektroničku industriju. One su u posljednjih pet godina povećale ulaganje u istraživanje i razvoj, pa tako povećale i udjele u prihodima. Vrhunski inovatori u ovim industrijama su: Vodafone, IBM i NTT DoCoMo, među osiguravateljima Allianz, među bankama Citibank, DiBa te Virgin Bank.

Microsoft godišnje ulaže 7 milijardi dolara u istraživanje i razvoj. Njihov problem je komuniciranje s računalom, ne zna se s njima rukovati. Istraživanjem nastoje svaldati taj problem i tako steći bolju poziciju na tržištu, naravno i veću dobit.

Mercedes je nedavno doživio pad profita, a mogao bi čak osjetiti i gubitak, što sve vodi tomu da njegov položaj na tržištu slabiji. Smatra se da je nekvalitetna proizvodnja, tj. sve više automobila koji se često kvare, ono što je dovelo do pada profita.

Što se tiče telekomunikacija, mobilomanija je već zahvatila svijet što pokazuje i brojka od 670 milijuna prodanih uređaja u svijetu u 2004. godini. Operatori svoj profit namjeravaju povećati kvalitetnjom uslugom. Snizit će prodajnu cijenu uređaja, a zadržati kvalitetu.

Najunosniji posao u BiH je mobilna telefonija. Glavni operateri na BiH trži-

štu su BH Telecom, Eronet i Mobis. Za povećanje profita i poboljšanje položaja na tržištu Eronet ulaže u investicije, kvalitetu mreže i usluga, te zapošljava novi stručni kadar. Tako će pokušati promijeniti omjer zastupljenosti na BiH tržištu.

Jedan od načina da se bude najjači jest i okrupnjavanje. Tako je npr. u Hrvatskoj, Croatia osiguranje počelo proces povezivanja s Addendum i Osiguranjem Zagreb tako da bi doseglo čvrstu polovicu udjela na hrvatskom tržištu osiguravajućih društava.

Što se konkretno naše zemlje tiče, BiH još uvijek najvećim dijelom je usmjerena na uvoz robe, pa je pokrivenost uvoza izvozom samo 32 posto sa sporom tendencijom k promjeni, pa se naše tvrtke bore s jakom inozemnom konkurencijom, a pitanje je mogu li naše tvrtke biti „najjače“ pored proizvoda takvih giganta na našem tržištu.

Nedavno je član Predsjedništva Sulejman Tihić izjavio „da poduzećima koja su se pokazala i na domaćem i na stranom tržištu treba pružiti punu potporu u dalnjem razvoju. Samo na takav način uspješne tvrtke mogu biti još uspješnije“. Upravo će im to pomoći ojačati svoj položaj i još se bolje pozicionirati na tržištu.

Predstavlja li jedna od takvih potpora povećanje cijene struje za 30% Aluminiju, velikom proizvođaču na ovim prostorima, koji je u 2004. godini nadmašio predviđenu proizvodnju za 3,5 tisuća tona i tako ostvario još veći profit? No, bez obzira, on je svoj uspjeh postigao velikim ulaganjem u modernizaciju poduzeća, što nam opet pokazuje da inovacije vode uspjehu!

Bankovni sustav

BOSNE I HERCEGOVINE

IGOR ŽIVKO, ML. ASISTENT
Ekonomski fakultet Mostar

Financijske institucije koje svojim klijentima pružaju bankovne i financijske usluge nazivaju se bankama. Zapravo, bankom se može nazvati svaka finansijska institucija koja posjeduje odobrenje ili licencu za obavljanje bankovnih poslova. Bankovnu licencu osiguravaju tijela koja obavljaju finansijsku superviziju banaka, dajući bankama pravo primanja depozita i stvaranja kredita. Te institucije u Bosni i Hercegovini su entitetske agencije za bankarstvo. Prema važećem Zakonu o bankama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, banka se može definirati kao finansijska institucija koja prima depozite i odobrava kredite za što ima licencu supervizora. Kao dio finansijskog sustava svake zemlje, a pogotovo u plitkim finansijskim sustavima, kao što je bosanskohercegovački, banke imaju značajan udio u ukupnoj aktivi svih finansijskih institucija. Stoga takve finansijske sustave često nazivamo „bankovno orijentiranim“ finansijskim sustavima. Činjenica da bankovna aktiva u 2003. godini predstavlja veličinom 58% procijenjenog GDP-a Bosne i Hercegovine samo ukazuje na značaj finansijskih usluga osiguranih od strane banke u odnosu na veličinu nacionalne ekonomije. Upravo stoga posebnu pozornost

potrebno je posvetiti osnutku i sigurnosti poslovanja banaka u našoj zemlji. Bankovni sustav Bosne i Hercegovine predstavlja najstabilniji gospodarski sektor posljednjih nekoliko godina.

1. Karakteristike bankovnog sustava

Skup banka koje posluju u jednoj zemlji nazivamo bankovnim sustavom. Bankovni sustav, odnosno banke u njemu, posebno su regulirane i nadzirane te se nalaze u stalnom odnosu sa središnjom bankom. U Bosni i Hercegovini regulacija i supervizija banaka odvojena je od središnje banke i prenesena je na posebna tijela dviju agencija za bankarstvo s entitetskim zemljopisnim uređenjem. Ovakav ustroj bankovnog sustava može se zahvaliti političkom ustroju zemlje i uvođenju u monetarni sustav valutnog vijeća (eng. currency board). Stoga bankovni sustav Bosne i Hercegovine čine: Centralna banka Bosne i Hercegovine, poslovne banke oba bosanskohercegovačka entiteta i entitetske bankarske agencije. U bankovnom sustavu Bosne i Hercegovine poslovalo je u 2003. godini 37 banaka, od toga 10 banaka u Republici Srpskoj (RS), a u Federaciji Bosne i Hercegovine (F BiH) 27 banaka. Od

ukupnog broja banaka, sve banke u Republici Srpskoj se nalaze u privatnom vlasništvu, dok se u Federaciji Bosne i Hercegovine 74% banaka nalazi u privatnom vlasništvu. Udio stranog vlasništva u bankovnom sektoru Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine na kraju 2003. godine porastao je na oko 75%. Najveća banka u Federaciji Bosne i Hercegovine po aktivi veća je od ukupnog bankovnog sustava Republike Srpske. Ukupna aktiva bankovnog sustava Bosne i Hercegovine iznosi 7,2 milijardi KM. Kapitaliziranost banaka (odnos kapitala i rizične aktive) u 2003. godine iznosila je 19,6%, a zakonom propisana minimalna adekvatnost kapitala u bankama u Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine je 12%.

Banke u Bosni i Hercegovini nemaju mogućnost koristiti funkciju posljednjeg utočišta kod središnje banke čime se uvelike otvara pitanje održavanja likvidnosti banaka u nepovoljnem okruženju. S druge strane, banke još uvijek nemaju mogućnosti izlaska na tržiste novca jer ono ne postoji. Također u bankovnom sustavu postoji podijeljeni dualni sustav regulacije i supervizije banaka koji čine entitetske bankarske agencije, a koje pak reguliraju samo banke koje imaju sjedište u

njihovom entitetu. Bankovni sustav dobio je Agenciju za osiguranje depozita u bankama Bosne i Hercegovine čime je unaprijeđena sigurnost depozita u bankama na cijelom teritoriju države i povjerenje javnosti u bankovni sustav.

U strukturi aktive banaka dominiraju krediti plasmani, a u strukturi pasive depoziti što ukazuje na činjenicu kako su banke Bosne i Hercegovine još uvijek depozitno-kreditne institucije koje vrlo malo ulažu u vrijednosne papire. Bolje rečeno, u bankovnom sustavu Bosne i Hercegovine tek je u začetku investicijsko bankarstvo što je razumljivo zbog okruženja u kojem banke posluju (nerazvijena finansijska tržista, nedostatnost kvalitetnih vrijednosnih papira na tržištima te loša likvidnost istih pa donekle i još uvijek prisutni interni razlozi u bankama). Stanovništvo je, sektorski promatrano kroz strukturu kreditnih plasmana, najznačajniji korisnik kredita, ali istovremeno i izvor sredstava za banku, tj. štednje. Banke su proteklih godina uspjеле podići kvalitetu svojih usluga prije svega uvođeći u svoje poslovanje informatičku tehnologiju na čemu se može dobrim djelom zahvaliti značajnom udjelu stranog vlasništva u domaćim bankama. Konkurenčija među bankama prenosi se na ne-cjenovno na-

dmetanje za stjecanje novih i zadržavanje starih klijenata..

2. Suvremeni trendovi u bankarstvu kao izazovi bankama Bosne i Hercegovine

Na početku 21. stoljeća, najveće banke svijeta i nacionalnog bankovnog sustava postaju sve kompleksnije finansijske organizacije koje nude različite usluge svojim klijentima. Uz uporabu posljednjih informatičkih dostignuća banke pokušavaju otkriti nove tržišne niše, provesti inovativne strategije i stvoriti nove tržišne prilike. Sa suvremenim tendencijama u bankarstvu: globalizacijom, konsolidacijom, deregulacijom i diversifikacijom bankovni sustav postaje sve složeniji.

Suvremena tendencija jačanja konvergencije između aktivnosti investicijskih i komercijalnih banaka kao posljedice deregulacije finansijskog sustava prisutna je i u Bosni i Hercegovini. Bosanskohercegovačke banke teže k bankama potpune usluge, pokušavajući pružiti svojim klijentima usluge koje oni trebaju na jednom mjestu i u vrijeme kada se kod njih javlja potreba za bankovnim uslugama i proizvodima (kreditne kartice, debitne kartice, bankomati – ATM, Internet bankarstvo). Banke trebaju raditi na aktivnijem sudjelovanju u trgovaniju na budućem novčanom tržištu, tržištu državnih vrijednosnih papira, upravljanju financijama i finansijskom savjetovanju. Tačkođer je vidljivo kako banke u Bosni i Hercegovini danas ulaze u netipične bankovne poslove, kao što je prodaja polica osiguranja, upravljanje portfeljem vrijednosnih papira, plasmanom vrijednosnih papira i dr.

Proces započet privatizacijom banaka, koji je ujedno predstavljao i sanaciju nekadašnjih u društvenom vlasništvu postojećih banaka, nametnuo je pojavu procesa pridruživanja i preuzimanja između banaka u Bosni i Hercegovini. Broj banaka u Bosni i Hercegovini stalno pada, ne samo radi likvidacije banaka nego i njihove konsolidacije (Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. Mostar i Kristal banka a.d. Banja Luka; Zagrebačka banka d.d. Mostar i Universal banka d.d. Sarajevo; Central profit bank d.d. Sarajevo i HVB bank d.d. Sarajevo). Kroz proces privatizacije bankovni sustav Bosne i Hercegovine otvoren je ulasku stranih banka, koje su u ovaj sustav unijele veću

efikasnost i profitabilnost. Za sve tranzicijske zemlje tako i za našu ulaskom stranih banka karakterističan je rast povrata na aktivu banka (na razini države ROA za 2002. - 0,4%, a 2003. - 0,7%), neto dobiti i neto kamatne marže.

Regulacija i supervizija banaka u Bosni i Hercegovini je podijeljena između dvaju entiteta. Postavlja se pitanje kako onda nadzirati banke koje imaju sjedište u jednom entitetu, a pružaju svoje usluge na teritoriju cijele zemlje? Prema praksi drugih zemalja postoje različiti modeli organiziranja supervizije banaka. Za Bosnu i Hercegovinu prihvatljivo rješenje bi bilo stvaranje neovisne državne agencije za bankarstvo koja bi

bila u koordinaciji s Centralnom bankom (eng. umbrella system) ili funkciju regulacije i supervizije prenijeti na Centralnu banku. Regulaciju i superviziju banaka Bosne i Hercegovine trebalo bi uskladiti s postavljenim međunarodnim standardima baselskog Povjerenstva za bankovnu superviziju (Basel Committee on Banking Supervision), tzv. Basel II. i standardima koji su definirani Direktivama EU i europskog Povjerenstva bankovnih supervizora (European Committee of Banking Supervisors). Danas je pažnja regulacije banaka usmjerena na razvijanje sposobnosti banaka da upravljaju rizikom kojem su se izložile. Stabilnost i sigurnost banaka u bankovnom sustavu znači i stabilnost samoga bankovnog sustava. Najznačajniji rizik kojem se u svojem poslovanju izlažu bosanskohercegovačke banke je kreditni rizik. Uz ovu vrstu rizika, banke se danas izlažu još tržišnim i operativnim rizicima.

Kako bi bankovni sustav Bosne i Hercegovine kao najznačajniji segment finansijskog sustava dugoročno ostao stabilan te bilježio stalni napredak potrebno je učiniti sljedeće:

1. računovodstvene i revizijske standarde u potpunosti uskladiti s međunarodnim standardima
2. prava kreditora i investitora trebaju biti zaštićena na primjeren način
3. porezni propisi moraju biti jasni bez mogućnosti uplitanja porezne administracije u njihovu primjenu
4. razvijati snažnu i neovisnu superviziju bankovnog ali i drugih segmenata finansijskog sustava
5. osigurati pouzdanu i stabilnu makroekonomsku politiku
6. dovršiti privatizaciju državnih banaka.

JOSIP PUŠIĆ

Umnoštvo problema koje opterećuju naše društvo, nesumnjivo jedan od najzabrinjavajućih je akutna nezaposlenost. I dok se vladajuće političke elite zamaraju „neizbjježnim“ ustavnim promjenama i sveprisutnim haškim optužnicama, puk je siromašniji i beznadniji. Prema službenim podacima koncem 2004. stopa nezaposlenosti u BiH dosegla je rekordnu razinu od 45 %. Dakle temeljno ljudsko pravo na rad uskraćeno je skoro polovici stanovništva, skoro 470 000 nezaposlenih dovoljno govorи o bolesti naše ekonomije i problemima na tržištu rada.

Mnogi će hrabro ustvrditi da predočeni podatci ne odražavaju stvarnu društvenu zbilju, problem je, kako kažu, u metodologiji izračunavanja koja ne uzima u obzir i sivu ekonomiju, odnosno neformalni sektor. Procjena stručnjaka je da neformalni sektor čini 35% ukupne bh. ekonomije, a realna nezaposlenost je oko 20%. Zaposleni u tom sektoru nemaju mnogo izbora i suočeni s potrebotom pukog preživljavanja svjesno se odriču „sigurne“ budućnosti gubeći socijalnu i mirovinsku zaštitu. Da stanje može biti i gore, naslućuju pesimistične prognoze o otpuštanju velikog broja administrativnog osoblja iz državnog aparata, vojske i policije, kao i dugo najavljivana i vječito odgađana privatizacija „strateških“ poduzeća u elektroenergetskom i telekomunikacijskom sektoru.

Mnogi su, i nama dobro poznati, uzroci ovakvog stanja koji utječe na kompleksnost tržišta rada u BiH. U ovom tekstu ću se osvrnuti na nezaposlenost mladih, koja ponajviše zanima našu generaciju.

Čak 25% ukupnog broja nezaposlenih čine mladi, osobe do 27 godina, što je indikativno samo po sebi. Oni koji su bili sretni i „spretni“ i uspjeli se zaposliti činili su to većinom u neformalnom sektoru. Poražavajući je podatak da $\frac{3}{4}$ mladih danas radi na crno.

Možete li zamisliti kakva je ta budućnost koja ostaje na nama i koliko je „spremno“ dočekujemo ???

Mladi u projektu na prvo zaposlenje čekaju više od 3 godine, a otežavajuća

okolnost pri upošljavanju mlade visoko obrazovane i produktivne radne snage je i kriterij prethodnog radnog iskustva. Gotovo je nemoguće pronaći oglas o upražnjrenom radnom mjestu u kojem jedan od osnovnih kriterija nije prethodno radno iskustvo. Sve ove negativnosti rezultat su nepovoljne zakonske regulative i lošeg obrazovnog sustava. Postojeća zakonska rješenja ne potiču volonterski i pripravnički rad, a poslodavci imaju poteškoće u pronalasku radne snage s odgovarajućim kvalifikacijama. Obrazovne institucije se moraju radikalno reorganizirati i umjesto institucija koje služe kao služba za izdavanje diploma na osnovu teorijskog znanja, postati poveznice između gospodarstva i studenata. Učenici i studenti mogu dobiti potpuno znanje ako teorijsku osnovu nadograđe praktičnim znanjem i iskustvom u obla-

zvodnim strategijama pokretači razvoja su mala i srednja poduzeća upravo zbog svoje prilagodljivosti u tržišnom gospodarstvu. Doista je smiješan podatak da u BiH ima 7 poduzeća na 1000 stanovnika, u Hrvatskoj ih je duplo više, a u Mađarskoj čak 86. Za registraciju vlasništva kod nas će vam trebati nevjerojatan 331 dan, a troškovi osnutka poduzeća duplo su veći od regionalnog projekta.

Možda je upravo na osnovu ovih i sličnih pokazatelja i federalni premijer Hadžipapić u nedavnoj TV emisiji bestidno poručio našem kolegi apsolventu ekonomije da nema što tražiti u ovoj zemlji u narednih pet godina.

Mladi su odavno shvatili da ovdje nema budućnosti, čak 70% njih. Možda je ipak problem u „pesimizmu“, a ne u nečem drugom. Premijeru, premijeru...

NEZAPOLENOST

stima za koje se obrazuju. Upravo bi takav obrazovni sustav poticao kvalitetu i omogućavao studentima lakše zapošljavanje, često upravo kod poslodavaca kod kojih su obavljali praksu.

Po mnogima rješenje za povećanje zaposlenosti moguće je jedino značajnijim stranim ulaganjima u naš proizvodni sektor. Rezultati svih silnih konferencija i okruglih stolova još uvijek su samo simbolični. Unatoč dobroj medijskoj promidžbi i agencija za promociju stranih investicija FIPA nema značajniji učinak. Iako je pozitivan trend stranih ulaganja, ona se još uvijek odnose samo na preuzimanja posrnulih giganata poput Željezare Zenica i sumnjivih ulaganja tvrtki s egzotičnih otoka. Vrlo je malo greenfield ulaganja, koja su u stvari jedina realna ulaganja koja donose nova radna mjesta. U raznim ra-

Pored svih negativnosti na polju zapošljavanja mladih ljudi, bilježimo i jedan pozitivan primjer. Naime, u programima službi za zapošljavanje za ovu godinu, predviđeni su poticaji za zapošljavanje mladih osoba s visokom ili višom stručnom spremom. Ciljevi ovakvog programa su poticanje ostanka mladih u BiH, te pružanje mogućnosti stjecanja primijenjenih znanja i postizanja samostalnosti u zvanjima za koja su se školovali. Korisnici poticaja su poslodavci u privatnom sektoru, tijela lokalne uprave i samouprave i javna poduzeća u njihovom vlasništvu. Ciljna grupa su visokoobrazovane osobe do 27 godina starosti, a koje su završile studij u prethodnoj ili tekućoj godini. Saznajemo da je ovim programom u našoj županiji predviđeno zapošljavanje 80 mladih osoba.

One Stop Shop

MARIJANA NOVAKOVIĆ

Poznato nam je kako je naša državna administracija i birokracija "brza", te je tako za pojedine dozvole ili dokumente potrebno čekati danima, tjednima, a neke i mjesecima. A zamislite tek da želite osnovati svoju tvrtku, koliko bi vam vremena trebalo da prikupite sve potrebne dokumente? Sporost državne administracije i birokracije predstavljaju najveće probleme poduzetnicima i građanima.

Kako bi eliminirali ovaj problem sporosti administracije, u Hrvatskoj se radi na projektu osnivanja One Stop Shop agencije, koja bi svim poslovnim ljudima i poduzetnicima pružila pravodobne informacije o pokretanju posla ili nekog drugog poslovnog razloga. Cilj uspostave tog sustava je da poduzetnici ne moraju, kao dosad, ići na pet, šest, pa i više mjesta prilikom registracije tvrtke ili nekih drugih poslovnih poduhvata, već će se sve moći obaviti na jednom mjestu. Pored toga omogućit će poduzetnicima da u svakom trenutku imaju informaciju gdje se nalazi njihov zahtjev i u kojoj je fazi obradbe.

Pri osnivanju se pošlo od prepostavke da se Internetom koristi tek oko trećina građana, te on kao jedini takav medij za komunikaciju nije dovoljan, jer je potrebno imati i ovakve agencije u svim dijelovima zemlje. Projekt se provodi putem Financijske agencije (FINA) koja će u okviru svojih 180 podružnica otvoriti One stop shop agencije. Preduvjeti za primjenu projekta su osiguranje infrastrukture, umrežavanje tijela državne uprave, edukacija zaposlenih i dostupnost usluga.

One Stop Shop će pridonijeti rješavanju problema korupcije, što će dijelom privući i strane ulagače, koji bi uz olakšavanje osnivanja novi tvrtki trebali pridonijeti rastu gospodarstva. Samim time, ovo je projekt koji treba doprinijeti i povećanju konkurentnosti Hrvatske. Projekt bi trebao ići u smjeru uvođenja kurirske službe, koja će umjesto poduzetnika ići u tijela državne uprave i za njih obavljati potrebne poslove. To će skratiti vrijeme potrebno za razne dozvole, smanjiti troškove, te smanjiti mogućnost korupcije i mita.

Za osnivanje trgovačkog društva potrebno je oko 9 različitih dozvola. U Hrvatskoj je prošle godine osnovano 9000 novih trgovaca društava, pa računica pokazuje da je trebalo 9000×9 dozvola. Ako uzmemo da svaki korak traje 1 dan tj. 8 radnih sati, to je više od 600.000 sati, što je jednako radu sto zaposlenih kroz godinu dana. Ovim možemo uvidjeti značaj One Stop Shopa.

Procjenjuje se da bi već ove godine poduzetnici mogli koristiti neke usluge One Stop Shopa, a sljedeće godine će to biti omogućeno i građanima. Cijeli bi projekt trebao biti dovršen u iduće 2 godine, tj. do kraja 2007., kada bi trebao pružati ukupno 20 usluga.

Ovako je u Hrvatskoj, a kako je kod nas, mislim da je svima jasno. Jer kod nas je i državna administracija dosta složenija, a samim tim i sporija. Kada će One Stop Shop doći i u BiH, ostaje nam vidjeti. U sadašnjem stanju ne preostaje nam ništa drugo, nego naoružati se strpljenjem i dobrim živcima za čekanje "pariologije".

TRGOVINA U BIH

ANA DŽIDIĆ

Trgovina je institucionalizirana ekonomski aktivnost koja ima veliku važnost u strukturi bosanskohercegovačke ekonomije i sudjeluje s otprilike 43 % ukupnog prihoda.

U 1998. godini ukupan broj registriranih tvrtki je bio 25.000, od čega velikim dijelom privatne kompanije ili su u procesu privatizacije.

Trgovina je određena pravnim obvezama statuta Bosne i Hercegovine i njenih entiteta. Najvažniji strani partneri su Hrvatska, Njemačka, Italija i Slovenija. Na primjer, u 1998. godini izvoz je iznosio 543 milijuna \$, a uvoz 2.776 milijuna \$. Zemlja koja daleko više uvozi nego što sama izvozi ne može ni očekivati napredak u trgovini. Sve dok se „vlada“ ne zauzme malo više za razvoj mi ćemo i dalje biti crna rupa europskoga gospodarstva. Vlada se mora pobrinuti tj. boriti protiv crnog tržišta, povećati zaposlenost, a napokon i donacije stranih zemalja iskoristiti za ulaganja u gospodarstvo,

znanost i prestatи puniti svoje džepove. Inače će i takvi prihodi prestatи dolaziti u našu zemlju. Želimo li ući u Europsku uniju i postati ravnopravni s drugim europskim zemljama, te učiniti da nas prestanu smatrati balkanskom „bačvom baruta“ morat ćemo dobro zasukati rukave.

Nedavno je Slovenija postala članica EU, Hrvatskoj se bliži ulazak, a za Bosnu i Hercegovinu će sigurno proći dosta vremena dok ne ispuni uvjete koje je pred nju postavila Unija. Bez obzira koliko će vremena proći, i Bosna i Hercegovina će postati njena članica.

EU je nastala kao rezultat nastojanja da se postigne konkurenčnost europskih zemalja koje su postale sve slabije u odnosu na američke i japanske. Nakon Drugog svjetskog rata gospodarstva europskih zemalja bila su vrlo opustošena jer su se ratne operacije vodile uglavnom na europskom tlu. SAD je pak očuvalo veliki potencijal jer gospodarstvo nije bilo opustošeno ratom. Zbog ovog je SAD dobio veliku prednost u utrci na svjetskom tržištu i preuzeo vodeće mjesto.

Danas je SAD najrazvijenija gospodarska sila.

Uistinu se treba potruditi i izaći iz ovog stanja, ako ne želimo da pametni i radno sposobni mladi ljudi napuštaju našu zemlju.

SEF-ova starija braća

MARIO GLIBIĆ

Suvišno je i nepotrebno opisivati važnost točne, pouzdane i pravodobne informacije u današnjem poslovnom svijetu. Bila riječ o burzovnim ili tečajnim kretanjima, bankovnim transakcijama, novostima na tržištu ili kakvom drugom značajnom podatku, brzina kojom se vijesti šire je, zahvaljujući mogućnostima elektroničkog komuniciranja, gotovo trenutačna. Međutim, svoje mjesto na poslovnom medijskom prostoru ima i skupina novina, listova, magazina; koji u odnosu na spomenute elektroničke medije imaju i prednosti i nedostatke. Sljedeći listovi spadaju u najpoznatije i najutjecajnije među njima.

Financial Times je jedan od najstarijih (još iz 19. stoljeća) i zasigurno najprepoznatljivijih, jer i danas izlazi na papiru ružičaste boje, u velikom formatu, istom onom kakvog su nedavno napustili ne samo zagrebački Vjesnik, nego i londonski *The Times*. Najveći dio Financial Timesa posvećen je zbivanjima u poslovnom svijetu, finansijskim novostima, zajedno s iscrpnim prikazom stanja na pojedinim tržištima. Ovaj dnevnik ima i mrežu međunarodnih izvještitelja, te je jedan dio lista odvojen za sva značajnija zbivanja u svijetu, a jednom tjedno posvećuje se pažnja zbivanjima iz kulture i umjetnosti. Sjedište lista je u Londonu, a u posljednjih nekoliko godina, izlazi i njemačko izdanje – *Financial Times Deutschland*.

Tjednik **The Economist** također izlazi u Londonu, već 150 godina, i bavi se nizom tema iz politike, poslovanja, financija, znanosti i tehnologije i umjetnosti; s naglaskom na prve dvije teme. Jedna od specifičnosti *The Economist* je anonimnost autora članaka, koji su gotovo uvijek nepotpisani, pa čak i kad je riječ o uredniku lista. Big Mac Index također je proizvod *The Economist* – u posljednjih dvadeset godina su, uz teoriju pariteta kupovne moći, pratili cijene

McDonaldsovog proizvoda u svijetu, i na taj način uspoređivali odnose između valuta. Ovaj je tjednik ujedno poznat po svojim liberalnim stavovima, karakterističnima za društvenu i ekonomsku ljevicu.

The Wall Street Journal – dnevnik iz New Yorka, koji je dugi niz godina imao i najveću nakladu u SAD-u, te se može pohvaliti s 29 Pulitzerovih nagrada. Naziv novina potječe od imena poznate ulice u New Yorku – sjedišta tamošnje burze i središta finansijskog distrikta. *Journal* se bavi prvenstveno američkim i međunarodnim poslovanjem, finansijskim vijestima i zbivanjima, te zastupa uglavnom konzervativna stajališta. Postoje također izdanja za Europu (*The Wall Street Journal Europe*) i Aziju (*The Asian Wall Street Journal*), te niz drugih izdanja na deset jezika.

THE WALL STREET JOURNAL.

© 2000 Dow Jones & Company, All Rights Reserved

WEDNESDAY, AUGUST 20, 2000 • PAGE ONE • EDITION NO. 20 • WWW.WSJ.COM

Blackout Offers Property Managers Lessons in Being Prepared

By Alan Framson
For The Wall Street Journal

For the audience of office workers, homeowners and other property owners who have lost power in their buildings last week, things were pretty much status quo. Most people were able to get back to work and resume their normal routines as quickly as possible.

Except for your house, though, most of the buildings you frequent may not be prepared for such an emergency. And that's a lesson that many business leaders are still trying to learn.

"The trouble with most companies is that they just figure that they'll never have to deal with something like this again," says Michael Pappas, a spokesman with Mutual Property Inc., a New York-based insurance company. "They want to know there won't be another one, and they aren't flexible."

Most companies are not prepared for what happened in New York City last week, according to a spokesman for Mutual Property, based in Chicago, says. "We assumed we

that an electrical storm, like the one that hit New York, was the worst that could happen to us," he says. "We didn't think that it would be as bad as it was."

He points out that his company is looking to increase awareness of the potential for such an event, and to encourage property owners to take steps to prepare for it.

"It's important that companies understand that there are certain things they can do to protect themselves from such an event," he says. "And that's what we're trying to do."

The first priority for many companies is to make sure their employees are safe. "It's a basic concern, but it's also a basic responsibility," says Pappas. "It's not just about the safety of their employees. It's also about the safety of their customers. If a company's employees are not safe, then their customers won't be safe either."

For most companies, the first step is to make sure their employees are safe. "It's a basic concern, but it's also a basic responsibility," says Pappas. "It's not just about the safety of their employees. It's also about the safety of their customers. If a company's employees are not safe, then their customers won't be safe either."

For most, last week presented an opportunity to learn how to better handle such an emergency. "It's a good time to review what we've learned and to make sure we're prepared for the next one," says Pappas. "We're here to help."

For most, last week presented an opportunity to learn how to better handle such an emergency. "It's a good time to review what we've learned and to make sure we're prepared for the next one," says Pappas. "We're here to help."

Od ostalih poslovnih i finansijskih izdanja, poznat je i američki **Forbes**, posebice po popisima koje sastavlja i prati – među kojima su najbolja mala i velika poduzeća, najveće privatne tvrtke, najbolje poslovne škole, popisi najbogatijih u svijetu i u SAD-u, popis najboljih analitičara itd.

Naklada:

Financial Times – oko 450.000

The Economist – oko 1.000.000

The Wall Street Journal – 2,6 milijuna

Službene stranice:

Financial Times – www.ft.com

The Economist – www.economist.com

The Wall Street Journal – www.wsj.com

Elektronička trgovina

NIKOLA PAPAC

Na zapadu je u posljednjih nekoliko godina postalo popularno koristiti termine koji počinju s "e" (buzzwords), a koji predstavljaju različite tehnike i tehnologije korištenja Interneta u različite svrhe zabave, učenja, pretraživanja, ali i poslovanja prije svega.

Internet trgovina (e-commerce, elektronička trgovina), kao sastavni dio elektroničkog poslovanja (e-business), omogućuje posjetitelju Interneta (kupcu) naručivanje proizvoda, sklapanje poslova putem Interneta, odnosno putem njegovog WWW servisa. Trgovanje putem Interneta bez dvojbi je najjeftiniji i najjednostavniji način trgovanja za kupce, ali svakako i najprofitabilniji dosad viđen oblik trgovanja za prodavatelje robe. Internet trgovina je dostupna svima 24 sata na dan, 7 dana u tjednu, 365 dana u godini, odnosno kad poželite, i sve to iz vaše sobe, ispred računala. Prodavatelj svoj proizvod, robu, može ponuditi bilo kome zainteresiranom u svijetu, u bilo kojem trenutku, ne ograničavajući se na lokalno tržište, ograničene investicijske mogućnosti i druge probleme koji pogađaju današnju trgovinu.

Internetska trgovina je svoju najveću ekspanziju doživjela u SAD-u i zemljama zapadne Europe. Više od 300 milijuna ljudi u ovom trenutku pristupa svjetskoj računalnoj mreži, i bez obzira čime se bavili, 300 milijuna ljudi nije mala brojka, a činjenice govore da će se taj broj iz dana u dan povećavati. Prema nekim analizama vrijednost internetske prodaje u svijetu u 2003. g. iznosila je otprilike 3,2 bilijuna USD, što je približno 5% ukupne svjetske trgovine, a prema nekim procjenama u 2004. godini ona se povećala za više od trećine.

Broj korisnika Interneta u pojedinim zemljama postao je jedan od bitnih pokazatelja životnog standarda stanovništva zemalja koji koristi UN, ali i međunarodne korporacije prilikom ulaska i ulaganja u različita strana tržišta.

Najprofitabilniji način trgovine s neograničenim mogućnostima

Najčešći oblik internetskog poslovanja ostvaruje se upravo kroz maloprodaju, a procjenjuje se da oko 50% tvrtki iz SAD-a koristi elektroničko poslovanje, te otprilike 35% tvrtki iz EU-a.

Među najpoznatijim trgovinama na Internetu su Amazon.com s preko milijun naslova knjiga, CDnow.com s ogromnom ponudom različitog multimedijskog sadržaja. Tu je svakako važno istaknuti i velike proizvođače odjeće, kao što su Nike, Puma, Adidas, koji nude najnovije proizvode u svojim virtualnim trgovinama. Nike nudi čak mogućnost vlastitog dizajna odjeće, i to sve po cijeni koja je 20% skuplja od tržišne. Tu su još čitav niz agencija za nekretnine, turističkih agencija, te različitih drugih vrsta virtualnih trgovina koje nude mogućnost razgledanja proizvoda prije odluke o kupnji, uz mogućnost savjetovanja i "razgovora" s prodavačima. Razvoj virtualne trgovine prati i razvoj internetskog marketinga i raznih oblika oglašavanja na Internetu, koji postaje sve zanimljiviji i primamljiviji za ponuđače, ali naravno i sve vrijedniji.

Među vodećim zemljama s preko 50% korisnika u ukupnoj populaciji su skandinavske zemlje, i to Finska sa 72%, Švedska 70%, Norveška sa 64%. U samom vrhu su još Danska sa 71%, Island sa 72%, Njemačka s 53%, Švicarska sa 60% i Slovenija s 50%. Na samom europskom dnu, ispod 10% korisnika u ukupnoj populaciji su Albanija s 1%, Bjelorusija s 4%, Makedonija i Turska s po 7%, Rusija s 9%. Bosna i Hercegovina se nalazi u onoj donjoj skupini s približno 10%, dok Hrvatska ima približno 25% korisnika u ukupnoj populaciji što je ispred nekih članica EU-a, Austrije sa 17%, Poljske s 20%, Mađarske s 18%. Za usporedbu možemo uzeti SAD s 58% i Japan s 44% korisnika u ukupnoj populaciji.

Sigurnost trgovine Internetom

Često negativno mišljenje o online trgovini nastaje upravo iz straha od krađa i podvala koje nisu rijetkost, međutim mišljenja stručnjaka su da je to prenapuhano i neistinito. Iako postoji mogućnost da netko pokupi broj vaše kartice dok putuje do poslužitelja te trgovine, razvojem posebnih protokola (načina komuniciranja), kako što je **SSL**, ta je mogućnost svedena na minimum.

Po ovom protokolu podatci se prije slanja šifriraju, i takvi šalju, i praktično je nemoguće u kratkom vremenu probiti šifru, pa tako ukoliko bi se netko i dokopao njih, imao bi malo koristi, jer po nekim računima za probijanje koda bilo bi potrebno i više desetaka godina. To možete provjeriti i pristupom samoj web adresi, gdje znamo da obična počinje s 'http://', dok sigurna stranica započinje s 'https://'. Postoje također i certifikati pri ISO standardu koji jamče za sigurnost virtualnog trgovca.

Plaćanje u virtualnim trgovinama vrši se kreditnim karticama American Express, Visa, Mastercard, dok se rjeđe primaju Diners Card; te slanjem čeka (deviznom uputom) i SWIFT-om, posebnim bankarskim sustavom plaćanja.

Internetska trgovina kod nas još se nalazi na samom začetku, iako ima dobre osnove u sadašnjim korisnicima Interneta koji su redom osobe s većom platežnom moći, a koji uglavnom svoje zahtjeve još uvijek usmjeravaju prema zapadnim razvijenijim trgovinama. U Hrvatskoj je situacija znatno povoljnija

jer je veći broj korisnika, a značaj ovakvog načina poslovanja shvatio je i zakonodavac koji je pravno regulirao sve aspekte ovakve trgovine kroz 'Zakon o elektronskom potpisu', izdavanju certifikata i drugim radnjama, a sve po uzoru na zapadne razvijene modele.

I na koncu možemo reći da je pojavom internetske trgovine stvoreno novo online tržište koje ne poznae svoje granice i mogućnosti.

Što je XML?

IGOR BRADARA

U finansijskim krugovima 2002. godina je bila prekretnica jer se uveo Euro. Za web developera 2002. godina je trebala biti prekretnica po pitanju uvođenja XML-a u sve moguće i nemoguće aspekte njihova rada, što je u konačnici trebalo značiti bolju kompatibilnost među raznim platformama i načinima pohrane podataka. No, kao što je, primjerice, u Velikoj Britaniji službena valuta još uvijek funta, a ne euro, tako niti XML nije "instaliran" na svakoj mogućoj web stranici.

XML, HTML i baze podataka

Otvorite li neki XML dokument, prva stvar koja će vam pasti na pamet jest: "Hm... pa ovo je HTML." No, XML (eXtensible Markup Language) je sve samo ne HTML. Najbolja analogija koju se može pronaći za XML jesu baze podataka. Baze podataka, kao i XML, služe za organizaciju i pohranjivanje podataka. Uzmimo za primjer jednu tablicu u bazi podataka u koju se pohranjuju vijesti na nekom siteu. Svaka vijest mora imati naslov, sam tekst, kategoriju, datum objave i autora. Shodno s time i tablica u bazi bi imala istoimene stupce (fieldove).

XML dokument koji može pohraniti iste podatke bio bi vrlo sličan. Za svaku novu vijest dokumentu bi se dodao jedan novi čvor "vijest", baš kao što bi se u bazi za svaku novu vijest dodaо novi record, tj. redak. Pohranjivanje podataka u bazu svakako ima svoje prednosti, ali na tržištu postoje mnoge baze (Microsoft SQL Server, MySQL, Oracle, PostgreSQL...) i noćna mora svakog programera koja se kad-tad ostvari jest migracija podataka s jedne platforme/baze na drugu.

XML to vrlo glatko rješava. On je standard i, bez obzira koristite li ASP, PHP, JSP ili nešto peto, podatci pohranjeni u XML datoteke ostaju nepromijenjeni.

Primjena za široke mase

Kako nije svaka osoba koja koristi računalo programer (budimo zahvalni na toj činjenici) korištenje XML-a kao baze podataka ili backenda za "tamo neku aplikaciju" je prilično nezanimljivo. Na svu sreću postoje i zanimljive i širokoj masi upotrebljivije primjene XML-a, a jedna od njih je RSS. RSS (Really Simple Syndication) omogućava da uz pomoć programa sposobnih za čitanje RSS-a pratite naslove i sažetke vijesti, blogova i sličnih informacija s vaših omiljenih siteova. Dakako, sam site morati RSS feed da bismo mogli pratiti.

Stvar je krajnje jednostavna i vrlo korisna. Gigantske stranice poput BBC-ja imaju nekoliko RSS feedova, tj. kanala. Nakon što u svojem programu za praćenje kanala odaberete kanal, program će automatski osvježavati kanal i omogućavati vam praćenje, primjerice, vijesti iz svijeta. Kanali ne prenose kompletну vijest već samo naslov, datum objave i nekoliko rečeni-

ca te donose link na kompletnu vijest na koji možete kliknuti ako vas ista zanima.

RSS nije toliko zanimljiv za male siteove koji objave dvije vijesti u tri dana, ali uvelike olakšava snalaženje na velikim siteovima i smanjuje količinu podataka koju moramo prenijeti da bismo došli do određene vijesti.

Čitača RSS kanala ima poprilično, što besplatnih što komercijalnih. Ukoliko koristite Microsoftov Outlook, vjerojatno će vam se sviđati NewsGator (www.newsgator.com). Program se vrlo transparentno integrira u Outlook (nažalost ne i Outlook Express) i omogućava iznimno lako praćenje kanala uz sve napredne mogućnosti koje pruža Outlook poput pretraživanja i organiziranja kanala i vijesti prema sadržaju, datumu i izvoru. Program nažalost nije besplatan, ali 30 dolara nije osobito velik iznos.

Feedreader (www.feedreader.com) je jedan od popularnijih besplatnih RSS čitača. Ima zaista dovoljan broj opcija i zadovoljiti će većinu korisnika. Program zauzima tek nešto više od megabajta što ga ujedno čini vrlo brzim jer nije glomazan i nema nepotrebnih dodataka. Već po instalaciji Feedreader ima konfigurirano više RSS kanala nego što će vam ikada zatrebat i vjerujemo da ćete većinu obrisati. Vrlo zgodna mogućnost je i obavještavanje korisnika o promjenama u određenom RSS kanalu pomoću ikone na taskbaru.

Filmovi do besvijesti

IGOR BRADARA

Od svoje pojave na Internetu, pa zatim i razvoja, DivX je brzo privlačen kao codec koji omogućava visok stupanj kompresije, uz čuvanje zadovoljavajuće kvalitete slike. Njegova je velika prednost u tome što je besplatan. S druge strane, možda i jest besplatan, ali njegovo korištenje biva naplaćeno na drugi način

Svatko od nas u kućnoj kolekciji ima pokoj CD na kojem se nalazi film u DivX formatu. Sve što vam treba da biste taj film uspješno reproducirali na vašem računalu je DivX codec kao i program kojim ćete pregledati film (BSPPlayer ili DivX Player, program kojeg dobijete zajedno u DivX distribuciji). DivX format je stekao "slavu" jer je uspio sažeti količinu podatka s jednog DVD-a na veličinu jednog CD-a. Kvaliteta slike kao i format svakako su narušeni, ali slika je i dalje i više nego zadovoljavajuća, a ne trebate imati DVD player kako biste odgledali željeni film. Stoga je DivX sastavni i nezaobilazni dio svakog novijeg računala.

Razlike u DivX paketima

Na službenoj stranici DivX-a, www.divx.com, nalazite codec koji vam je potreban kako biste pregledali sadržaje koji su kodirani u ovom formatu. Prvo što upada u oči je postojanje tri paketa naizgled istovrsnog sadržaja. Dva od tri ponuđena se naplaćuju, dok je treći besplatan. Taj treći paket je i predmet ovog teksta. Pokraj trećeg paketa DivX-a stoji da je on - Free, Ad Supported. Ako pobliže pogledate što znači izraz *Ad Supported*, nailazite na sljedeće činjenice.

Ovaj paket je besplatan jer se njegovom instalacijom na vaše računalo instalira i mali program koji, dok ste priključeni na Internet, donosi *pop-up* prozore s raznim reklamama. To znači da

se jedan dio vaše modemske veze koristi bez vašeg znanja, što svakako dovodi do sporijeg učitavanja ostalih web stranica. Tvorci se koriste takozvanim GAIN (Gator Advertising and Information Network) paketom koji je zadužen za prikazivanje reklama u obliku *pop-up* prozora. Kako sami navode, nikada nećete imati reklame dok gledate videozapis, a ako ste u isto vrijeme na Internetu i gledate videozapis, ponekad je moguće pojavljivanje kakvog *pop-up* prozora. Isto tako ne možete skinuti GAIN s vašeg računala, a da vam pritom ostane DivX codec kojim onda možete pregledavati filmove kodirane u DivX formatu. Jedini način da uklonite GAIN s vašeg računala je uklanjanje DivX paketa.

Sadržaj DivX paketa

U DivX paketu kojeg učitate s Interneta nalaze se tri osnovne komponente - datoteke zadužene za kodiranje/dekodiranje DivX sadržaja, program pomoću kojeg možete gledati DivX sadržaje; DivX player i DivX EKG. Instalacija je izuzetno jednostavna i na nju ne treba trošiti previše riječi. Odmah nakon nje možete početi s pregledavanjem DivX sadržaja na vašem računalu. U tu svrhu možete koristiti DivX Player, program za reprodukciju DivX-a. Njega odlikuje krajnja jednostavnost uporabe. Svoj posao radi brzo i kvalitetno, stabilan je pri radu. U sebi ima ugrađene osnovne opcije za rukovanje slikom kao što su kontrast i osvjetljenje. Također, možete odabratи omjer između kvalitete slike i brzine dekodiranja zapisa. Ako ste ponosni vlasnik ATI-jeve grafičke kartice s Radeon chipsetom, možete uživati u poboljšanom prikazu slike, jer je ovaj program za to optimiziran. DivX EKG služi da bi dodatno, fino podešili parametre tijekom kodiranja zapisa u DivX format. Opsežna objašnjenja možete pronaći na stranici: www.divx.com

BSPPlayer - odlična zamjena

Ovaj program se razvija već duži niz godina i od aplikacije koja je imala problema sa stabilnošću prerastao je u stabilnu i moćnu aplikaciju. Opremljen je mnoštvom opcija i malo je

stvari koje u njemu ne možete podesiti. Podržava sve tipove titlova, tako da je užitak gledanja u ovom programu potpun. Program će automatski učitati bilo kakav prijevod ako se nalazi na CD-u koji ima na sebi videozapis. Podržane su ekstenzije TXT, SRT ili SUB. Ako program ne prepozna prijevod, uvijek ga možete naknadno učitati pomoću opcije *Load subtitles*. Također možete "ubrzati" ili "usporiti" prijevod i tako ga sinkronizirati sa slikom. Ovaj player će prikazivati videozapise svih tipova decodera kojima je opremljeno vaše računalo, pa stoga nije ograničeno samo na DivX filmove. Sama instalacijska datoteka je veličine 1,81 MB, a možete je pronaći na adresi: www.bsplayer.org.

Ostale mogućnosti BSPlayera

Pri pokretanju ovog programa dobivamo sučelje s osnovnim funkcijama. Desnom tipkom miša otvarate novi izbornik pomoću kojeg možete učitati video ili audio zapis, učitati *subtitles* (titlove). Opcije koje se kriju pod izbornicima Video i Audio su svakako najzanimljivije. Po izbornikom Video odabirete veličinu slike, zoom slike, kontrast, osvjetljenje i jačinu boja same slike.

Također određujete format slike: želite li sliku preko cijelog ekrana (fullscreen mode), zatim sliku omjera 16:9 ili 4:3, ili veličinu slike u izvornom formatu. Možete također postaviti opciju *Desktop mode*, kojom gledate videozapis kao pozadinu na vašem monitoru. Ako je uključen *fullscreen mode*, onda su vam osnovne opcije dostupne u donjem lijevom kutu zaslona.

Dimenzije u kojima su kodirani videozapisi DivX formata mogu biti razni, ali su ipak najčešći oni od 640 x 272 ili od 352 x 288 piksela. Mada su to male razlučivosti u odnosu na današnje rezolucije monitora, one omogućavaju ugodno gledanje videozapisa. Kao što možete primjetiti, širina videozapisa je uvijek višekratnik broja četiri, a visina je višekratnik broja dva. To je ograničenje DivX formata.

AC3 sound codec

Svi filmovi se sastoje od dva dijela, zvučnog i slikovnog. Kako za kodiranje slike možete koristiti DivX codec, tako vam je na raspolaganju stavljenko kojim tipom codeca ćete kodirati zvučni dio. Otkada se na Internetu pojavio ovakav način kodiranja zvuka (AC3 Sound), kvaliteta same zvučne slike, pa tako i samog doživljaja filma, uvelike je poboljšana.

Međutim, postoji jedan problem. Ako pokrenete film kojem je slike zapis kodiran u DivX formatu, a zvučni AC3 codecom,

dobit ćete sliku bez zvuka. Rješenje ovog problema je jednostavno: posjetite stranicu <http://ac3filter.sourceforge.net> i s te adrese "skinite" AC3 codec kojeg trebate još samo pokrenuti da bi se instalirao na računalo.

Po završetku instalacije u *Control Panelu* se prikazuje nova ikona pod nazivom AC3 Filter; u njoj možete postaviti sve opcije koje vam trebaju. A opcija ima puno. Možete odrediti jačinu zvuka u pojedinačnom kanalu, postavljati odnos jačine centralnog i bočnih kanala, pa tako i sami kreirati odnos jačine zvuka u svakom pojedinačnom zvučniku pomoću matrix filtra. Matrix filter nam omogućava fino podešavanje zvučne slike u svakom prostoru. Svakako će najviše profitirati vlasnici zvučnih kartica koji imaju više izlaza, pa tako i više zvučnika. Ovaj način kodiranja zvuka upravo njima donosi najveću korist jer omogućava kreiranje izuzetno vjerne zvučne slike.

Ostali MPEG-4 codeci

Na Internetu postoji još veliki izbor codeca koji su zaduženi za komprimiranje videozapisa. Svi rade po istom principu: 25 slika u jednoj sekundi je brzina osvježavanja na televizoru. Kako je razlika između susjednih slika vrlo mala, svi codeci koriste tu mogućnost da bi komprimirali videozapis, a da sam rezultat komprimiranja ima uporabljivu sliku. Najpoznatiji predstavnici MPEG-4 codeca su 3ivX, Nero Digital, RealVideo, On2 i XviD. Za sve one željne dodatnih informacija predlažemo slijedeći link: www.doom9.org. Na ovoj adresi možete naći usporedbu kvalitete navedenih MPEG-4 codeca.

DivX kompatibilnost

Sve prijašnje inačice DivX-a su udružive s najnovijom inačicom, pa nema problema prilikom reprodukcije zapisa koji je kodiran nekom od prijašnjih inačica DivX-a. Najnovija inačica 5.2.1 je dosad najbrža, a kvaliteta slike je svakako mnogo bolja nego koje bilo koje prijašnje inačice.

Slika bez zvuka

Ako prilikom pokretanja videozapisa u DivX formatu imate sliku ali ne i zvuk, tada je rješenje u instaliranju AC3 dekodera za zvuk. Kako se taj dekoder ne nalazi instaliran u Windowsima XP, instalaciju preuzmite s Interneta i pokrenite je. Nakon završetka instalacije nanovo pokrenite računalo i vaš problem bi trebao biti riješen.

Milijun i pol članaka

MARIO GLIBIĆ

Pedeset milijuna – prema statistika – ma to je broj posjeta koje svakog dana zabilježi internetska stranica wikipedia.org. Riječ je o online enciklopediji, pokrenutoj prije četiri godine, dostupnoj na čak 195 jezika, i s ukupnim brojem od milijun i petsto tisuća članaka, od čega je jedna trećina na engleskom jeziku.

Wikipedia sama sebe predstavlja kao besplatnu enciklopediju, koju pišu dobrovoljci, i koju svatko može uređi-

netko odobri. Više od 50.000 korisnika ujedno je i aktivno sudjelovalo u pisanju i uređivanju članaka na ovoj neobičnoj enciklopediji. Pri tome, sami mogu birati temu i način na koji će o njoj pisati, ali su uvijek upozoreni da su njihovi tekstovi podložni „nemilosrdnom dalnjem uređivanju“.

Svakodnevne izmjene članaka omogućuju da pri svakom novom posjetu korisnik pronađe i nove informacije, bila riječ o proširenju članka, ili o novim spo-

su više ili manje kontroverzne. Načelo neutralnog stajališta omogućava i zagonicima i protivnicima određene kontroverzne teme ili ideje, iznijeti činjenice kojima raspolažu, te tako čitateljima pružiti uvid u obje strane pristupa pojedinom problemu. Nerijetko se događa i da korisnici „ratuju“ mijenjajući kontroverzne članke, što dovodi do reakcija moderatora, koji može ili zaštiti članak ili onemogućiti problematičnim korisnicima takvo djelovanje.

Još jedan problem predstavljaju zonomjerna brisanja ili namjerne izmjene članaka u koje se unose netočne informacije.

Ovakav pristup nužno otvara pitanje točnosti informacija koje se mogu naći na Wikipediji, što je jedna od osnovnih zamjerki kritičara ovog projekta. Kritičari također navode činjenicu da je nekim sporednim temama posvećeno više pozornosti, negoli člancima koji bi to po svojoj važnosti zasluzili, što smatraju posljedicom slobode odabira korisnika o čemu pisati ili ne pisati.

Kako je već spomenuto, najveća Wikipedia je na engleskom jeziku, a iza nje su, po broju članaka, njemačka, japanska i francuska Wikipedija. U razvoju je i Wikipedia na hrvatskom jeziku (hr.wikipedia.org), koja je u dvije godine skupila nešto više od 5.000 članaka, i s malom skupinom autora polako napreduje.

Wikimedia Foundation pokrenula je još nekoliko sličnih projekata – Wiktionary, besplatni rječnik; Wikiquote – enciklopedija citata; Wikisource – kolekcija tekstova; Wikinews – vijesti, i najnoviji Wikitravel s turističkim vodičima.

Uz svakodnevno dodavanje informacija, i ovakav tempo rasta broja članaka, Wikipedia će zasigurno i dalje biti jedan od najposjećenijih internetskih siteova.

ti. Ovakav je pristup sasvim sigurno u suprotnosti s tradicionalnim načinom nastanka enciklopedija, sa zatvorenim uredništvom, i autorima koji su uvijek stručnjaci na polju u kojem pišu članke. Na Wikipediji je upravo suprotno – svaki je članak dostupan za izmjene, koje može izvršiti bilo koji posjetitelj, i koje će biti vidljive odmah, bez potrebe da ih

znajama. Ova je mogućnost zasigurno jedna od osnovnih prednosti ovakve vrste enciklopedija nad knjižnim izdanjima.

Jedno od načela na kojima se Wikipedia zasniva je tzv. „neutralno stajalište“. S obzirom na širok raspon tema, i velik broj korisnika koji sudjeluju u pisanju članaka, prije ili kasnije moralo je doći do razlika u stajalištima oko tema koje

CAVE

Tijekom prošle i dijelom u ovoj godini pohađao sam Školu omladinske politike koju je organizirala Omladinska Informativna Agencija iz Sarajeva. Nisam je pohađao zato što me zanima politika u smislu da želim biti političar. To sam uradio jer me zanimalo od čega se sve sastoji ta politika, kako djeluje i ako se slučajno budem sretao s takvima koji su pod njenim moćnim utjecajem, da znam uzorak njihova razmišljanja... Iz više od pola godine kako praktičnih, tako i teorijskih aktivnosti skužio sam da je politika sranje. U biti sva politika se svodi na pritiske i lobiranja, na podmićivanje ili da ga ne bi zvali takvim, neka to bude kreativno podmićivanje. Ja tebi dajem, daj i ti meni. Sveti konsenzusi. Ali iz svega toga, kada se pogleda tu je bilo mnogo, tj. mnogo korisnih aktivnosti i vježbi koje bi dobro došle svim studentima. Na primjer, poznato je da su studenti posebno pasivni kada je riječ o studentskim pitanjima. Studentski zbor postoji, ali onih 50% koji ne misle da je to pjevački zbor, stid ih je otici i tražiti svoja prava ili davati svoje ideje. Ne znam zašto, jer ja ih morim redovno i drama ljudi rade tamo...

Studentima fali želja, volja, i način da se izbore. Pokušat ću objasniti jedan

Mladi političari

vrlo zanimljiv i koristan instrument koji omogućuje svima nama, bilo to na fakultetu, bilo općenito u društvu da izborimo pravo za svoje ideje. Možda će nekome zvučati smiješno, ali vjerujte mi efikasno je, samo treba biti ustrajan. To je javno zagovaranje.

Javno zagovaranje je proces djelovanja koji koristi instrumente demokracije za otvaranje novih prostora za nas u sferama politike, zakona, a u cilju poboljšanja života. Misija javnog zagovaranja je stvaranje pravednijeg i poštenijeg društva. Svima je poznata stvar da pravedni

i pošteni uvijek pate, tako da se smisao ovoga, bar po meni svodi na: "budi pošten koliko i tvoj suparnik, nikada više, nikada ni manje". Velika većina je pasivna, ali ima potencijal. Kad bi oni postali aktivni, imali bi veliku moć pritiska na manjinu tj. na vlasti.

Javno zagovaranje je uvijek akcija usmjerenja promjeni pozicija ili programa bilo koje institucije od neprofitnog sektora, do ministarstava, parlamenta i međunarodnih organizacija. Fora je samo u tome da je ideja koja se zagovara utemeljena i da se čvrsto i uporno brani. Za ostvarenje takvog cilja potrebno je mnogo kratkoročnih aktivnosti, koje na kraju zaokružuju dugoročnu viziju. Sve ovo traži veliku želju i stopostotno davanje. Zato oni koji pročitaju ovo ne moraju raditi nešto, ali bar neka se zamisle koje su njihove mogućnosti. Škola omladinske politike je ipak bila korisna, bar sada kada vidim da netko nešto zagovara znat ću kako to radi. A što se mene tiče, za sada zagovaram samo bolje ocjene i više rokova.

Za kraj samo jedan primjer koji me drama iznenadio. Kao praksa bilo je javno zagovaranje nečega, nije važno čega, i dio toga je medijski nastup. Za to je bilo potrebno poslati kružno pismo svim medijima u kojem piše vrijeme i mjesto nastupa. Svi u skupini koji smo radili na tome, kontali smo da nema teorije da će neko doći, i bilo nam je drago, jer je nas je bilo strah izaći pred kamere koje jedu i ujedaju. Prevarili smo se gadno - došle su sve televizije na našem prostoru i većina radija. Pa sada vi kontajte kako je lako ili teško prezentirati svoje mišljenje u javnosti, pogotovo ako je to mišljenje malo drugačije. Lako je ne raditi ništa teško je raditi bilo što. Eto, ljudi, sve je korisno, osim seksa bez zaštite, a ne želiš dobiti dijete...:D

Live long and prosper

Studentska anketa o nastavi

JOSIP PUŠIĆ

Reforma visokog obrazovanja je nužna, i Bosna i Hercegovina kao potpisnica Bolonjske deklaracije obvezna je usvojiti standarde koje donosi bolonjski proces. Bitna sastavnica reforme je i mišljenje studenata o obrazovnom procesu i samom izvođenju nastave. Od ove akademske godine na Sveučilištu u Mostaru se provodi jedinstvena studentska anketa o nastavi. Iako je i ranije bilo pokušaja sličnih inicijativa, one nisu nailazile na značajniju potporu.

Studentska anketa o nastavi predstavlja postupak ocjenjivanja nastavnog procesa i svih njegovih sudionika od strane studenata. Cilj je ankete, osim ocjenjivanja, da studenti istaknu osnovne probleme na koje nailaze tijekom školovanja, kao što su:

- kvaliteta predavanja, seminara i vježbi
- adekvatnost i dostupnost literature
- odnos studenata i profesora
- provođenje ispita
- odnos studenata s upravom fakulteta

Anketu je na inicijativu Studentskog zbora u potpunosti podržao Senat Sveučilišta u Mostaru. Provodi je vodstvo pojedinog fakulteta u suradnji sa Studentskim zborom. Anketni upitnik sadrži tri dijela, lako je čitljiv i prilagođen prosječnom studentu.

Prvi dio sadrži opća pitanja koja se odnose na predmet u cijelini, sadržaj predavanja, seminara i vježbi, organizaciju

nastave, literaturu i ispit. U drugom dijelu upitnika studenti ocjenjuju nastavnika, njegov odnos prema radu i studentima. Slobodni komentari su sadržani u trećem dijelu i omogućavaju studentima ukazati na eventualne nedostatke koji nisu obuhvaćeni prethodnim upitim, a ujedno i ocijeniti rad pratećih fakultetskih službi i Studentskog zbora.

Provodenje studentske ankete za prvi semestar na većini fakulteta je završeno i traje proces obradbe upitnika. Nakon

obradbe rezultati ankete se raspravljaju na sjednicama fakultetskih vijeća i u skladu s istima donose se odluke.

Studentska anketa o nastavi nije zamišljena s ciljem nekoga optužiti ili diskvalificirati, već samo da ukaže na mnogobrojne probleme s kojima se naše Sveučilište suočava. Rješavajući te probleme imamo mogućnost prilagođavanja europskim standardima, a na korist studenata, Sveučilišta i akademske zajednice u cijelini.

„Zgusnuta“ nastava

JOSIP PUŠIĆ

Mia Galić,
studentica 2. godine

Mislim da je nastava ove godine puno bolje organizirana nego prethodne. Polaganjem ispita na kraju semestra ne dolazi do zaboravljanja gradiva. Zgusnuta nastava nam omogućava da iz pojedinih predmeta imamo veći broj ispitnih rokova i smatram da je to vrlo pozitivno.

Kako smo i najavljivali u prethodnim brojevima SEF-a, od ove akademske godine na našem fakultetu prešlo se na novi oblik organiziranja nastave - „zgusnuto“ nastavu. Nastava iz većine predmeta, koja se ranije održavala tijekom cijele akademske godine, podijeljena je u dva semestra. Omogućeno je polaganje ispita iz prvog semestra već na zimskim ispitnim rokovima. Studentima se omogućava veća pozornost nastavi, a povećanim brojem ispitnih rokova i bolji uspjeh u studiranju.

O promjenama u nastavnom procesu razgovarali smo s našim kolegicama i kolegama studentima..

Kako ste zadovoljni „zgusnutom“ nastavom koja se primjenjuje od ove akademske godine na našem fakultetu?

Vedran Šimunović,
student 3. godine

Ovakav oblik nastave je puno bolji i efikasniji za učenje. Omogućava studentima da lakše organiziraju vrijeme i imamo osjećaj da je više ispitnih rokova.

Pojedini profesori bi trebali biti pristupačniji na svojim predmetima i onda bi nastava bila odlična.

Ivana Opačak,
studentica 2. godine

Nisam pretjerano zadovoljna „zgusnutom“ nastavom, mislim da su četiri sata predavanja iz jednog predmeta dnevno preveliko opterećenje za studente. Mislim da je prethodnih godina bilo bolje. Naravno da podržavam mogućnost polaganja ispita nakon prvog semestra i veći broj ispitnih rokova.

Helena Rozić,
studentica 1. godine

Mislim da je „zgusnuta“ nastava jako dobra za marljive studente koji uče na vrijeme. Omogućava im se da već u veljači polože par ispita i na vrijeme steknu uvjete za upis u sljedeću akademsku godinu.

Member Motivational Seminar 2004. i Career Days 2005.

MARINA ZOVKO

U prethodnim brojevima našeg lista studenti su imali priliku malo bolje upoznati i shvatiti što je svrha i cilj međunarodne studentske organizacije AIESEC koja ponovno postoji na našem fakultetu.

Ni u ovom broju nismo zaobišli AIESEC i studente koji rade na njegovom pokretanju, pa tako nastavljamo ovu našu malu tradiciju.

Prošle godine u razdoblju od 19. – 21. studenog održao se MMS (Member Motivational Seminar 2004) na već tradicionalnom, za nas Aiesecovce, mjestu Olimpijskoj planini Igman iznad Sarajeva.

Ekipa od nas 8 (Igor Bradara, Toni Cvitković, Kristina Alpeza, Štefica Krešić, Kornelija Bubalo, Dragana Majić, Josipa Čarapina i Marina Zovko) u petak, 19.11. u poslijepodnevnim satima uputila se na Igman. Krenuli smo s ciljem naučiti nešto novo, te se bolje upoznati s radom AIESEC – a, kako bismo u narednom razdoblju u Mostaru otvorili LC Mostar (lokalni ured).

Na Igmanu su nas jako lijepo dočekali, a mi smo se prilagodili brzinom svjetlosti. Iako smo kasnili više od pola dana, zbog obveza na faksu, ljubazni domaćini su nam sve to nadoknadiли.

Prvo iznenađenje koje nas je dočekalo bile su pahulje i ogromne količine snježnog prekrivača, tako da smo se pješice probijali kroz snijeg do planinarskog doma u kojemu smo bili smješteni. Tako umorni od puta, smjestili smo se u potkrovљe doma, koje je imalo daleko najlepši pogled od svih ostalih soba. Već u narednih par minuta bili smo u dvorani s ostalim Aiesecovcima, i plesali s njima tradicionalne AIESEC plesove i u potpunosti se uklopili u atmosferu. Svaki dan na Igmanu nam je bio isplaniran od 0 – 24 sata. Imali smo sesije, tj. predavanja, zatim praktične vježbe, a između svega toga bilo je i igara i zabave, tako da

nam niti jedna minuta nije bila slobodna za dosađivanje.

Sesije su nam držali voditelji projekta Nedžad Kozadra, Damir Kreso, Merima Baralić, i ostala ekipa koja je radila na cijelom projektu. Potrudili su se čak i nadoknadići nam ono što smo propustili zbog kašnjenja. Kao gosti predavači bili su mr. Amil Kamenica, bivši Aiesecovac čija su predavanja bila jako zanimljiva. Govorio nam je o svom iskustvu koje je stekao na razmjenama i praksama u svijetu. Također, i o vještinama komuniciranja, kao kako biti dobar prezentator, zanimljiv, ne dosadan predavač i slično... Predavač mr. Jasmin Bešić nam je govorio o vještinama pregovaranja. Meni je jako zanimljiv bio grupni rad, koji smo imali na njegovim, a i na ostalim sesijama. Na njegovom predavanju smo se podijelili u grupe, i svaka grupa je morala izgraditi neki projekt, te naći način da od njega, kao predstavnika neke tvrtke dobijemo sponsorstvo, pregovarati s njim. Na kraju nam je ukazao na svačije pogreške prilikom rada, i to je bilo jedno jako dobro iskustvo.

Cjelokupna ekipa na seminaru je bila super, svi smo se vratili motivirani za rad, pod dojmovima, i s mnoštvom novih informacija. U ime svih nas iz Mostara zahvalila bih se organizatorima na super vremenu koje smo proveli na seminaru.

Career Days je također jedan od projekata AIESEC – a koji se na različite načine organizira u čitavom svijetu. Ovim projektom se dovode u vezu tvrtke i studenti završnih godina studija. Sudjelovanjem na Career Days tvrtke prezentiraju svoj rad, imaju mogućnost stvaranja novih poslovnih veza s ostalim tvrtkama sudionicama... S druge strane, pak studenti se upoznaju s poslovним okruženjem u zemlji i mogu razmišljati o eventualnom zaposlenju u jednoj od tih tvrtki.

Prošlog mjeseca, točnije 9. i 10. ožujka 2005. godine, Aiesecovci iz LC Sarajeva su organizirali Career Days 2005.

Naravno ni ovaj projekt nije mogao proći bez nas, tj. bili smo sudionici ovog projekta koji se održao u hotelu Holiday Inn te na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu. Nekoliko članova AIESEC-a iz Mostara (Ivica Skender, Igor Bradara, Bojan Čerkuć i Marina Zovko) su bili prisutni na predstavljanju tvrtki u srijedu, 9.3.2005. u hotelu Holiday Inn. Održana je prezentacija tvrtki sudionica. Sudjelovalo je par tvrtki koje su predstavile studentima svoj rad, planove za zapošljavanje novih kadrova u budućnosti, koji su uvjeti za zapošljavanje u tim tvrtkama i slično.

Predstavnici tvrtki su u svojim prezentacijama iznijeli svoja iskustva o radu u tim tvrtkama, kako su se oni zaposlili, kako su napredovali u radu, i slično. Sama organizacija cijelog projekta je bila jako dobra, na kraju su svi otišli s novim saznanjima. Meni je jako zanimljivo bilo slušati opise nekih radnih mesta, i kako to izgleda raditi u nekoj velikoj tvrtki. Odmah pomislite da bi i vi sami nekada mogli raditi nešto slično. Na primjer, ja sam se već tu vidjela na nekim jako zanimljivim radnim mjestima, na kojima bih se voljela naći u budućnosti. Dobila sam neku novu viziju kakve bi mi se mogućnosti mogle pružiti, iako ih u našoj zemlji i nema baš puno. Voljela bih da se mnogo više različitih tvrtki prezentiralo, tada studenti imaju još bolju predodžbu stanja u zemlji, a osobito studenti završnih godina studija, koji već razmišljaju gdje se prijaviti za posao.

Također, pozivam sve zainteresirane studente s našeg i ostalih fakulteta da se uključe u rad AIESEC – a i postanu naši članovi.

Za sve detaljnije informacije možete se obratiti u uredu Studentskog zборa Ekonomskog fakulteta, gdje je ujedno smješten i ured AIESECA, LC Mostar.

TRAVEL AGENCY

**UČENIČKA,
MATURALNA I
APSOLVENTSKA
PUTOVANJA**

- PRODAJA AUTOBUSNIH, AVIONSKIH I BRODSKIH KARATA•**
- PRIHVAT I SMJEŠTAJ HODOČASNIKA U MEĐUGORJE•**
- PRODAJA TURISTIČKIH ARANŽMANA•**

g-tour međugorje
TRAVEL AGENCY

Bijakovići b.b., 88266 Međugorje, BiH
tel.: +387 36 650 126; 650 127
fax: +387 36 650 156
e-mail: davor@globtour-medjugorje.com

Teška vremena ne traju zauvijek, čvrsti ljudi ih pobjeđuju.

U petom broju SEF-a razgovarali smo sa mr. Mijom Brajkovićem, generalnim direktorom Aluminija d.d. Mostar. Mr. Brajković stoji na čelu poduzeća koje kontinuirano niže poslovne uspjehe, i za to postiže prvenstveno međunarodna priznanja. Razgovarali smo o poslovnim uspjesima Aluminija ali i o danima kad je gosp. Brajković bio student.

RAZGOVARAO: IVAN KELAVA

SEF: Za početak, možete li kazati za naše studente gdje ste Vi studirali i na kojem fakultetu?

Ja sam studirao u Zagrebu, Rudarsko Geološko Naftni Fakultet, gdje sam i magistrirao na Ekonomskom Fakultetu. To je dosta specifičan i težak fakultet, u ono vrijeme jedan disciplinarni fakultet.

SEF: U Vaše vrijeme, dok ste studirali, što je predstavljalo najveću potешkoću s kojom se jedan prosječan student suočavao?

To su bile šezdesete godine kad sam ja studirao. Koje si ti godište? (I.K.: 81., hmmmm lagani smiješak.) Najteže nam je bilo to što smo bili uglavnom lošeg imovnog stanja, i trebalo je otići iz Mostara u Zagreb u onim dosta složenim vremenima. I fakultet je bio težak, jer to je bio jedan tehnički fakultet, pa smo morali puno crtati, raditi programe i plus što smo morali raditi.

SEF: Je li tada postajala neka studentska udruga i jeste li možda bili član neke od njih?

Da, postojalo je, premda je nisam bio član, više sam bio individualac.

SEF: Znamo često čuti da se za studente kaže da su najveći revolucionari, i da ih se svaka vlast pribavlja, vrijedi li, po Vašem mišljenju, to i za studente u BiH?

Ne može se to kazati. Problem je u tome što su studenti još uvijek vezani za političke stranke i nisu jedinstveni. Mene posebno smeta što studenti nisu dovolj-

no avangardni, a to je moj savjet, a ne kritika vama studentima.

SEF: Sada kad pogledate s vremenske distance, biste li ponovno upisali isti fakultet i poziv koji ste odbrali?

Pa mislim da isti fakultet ne bih upisao opet, ali životni put bih sigurno odabrao isti. Jer danas je ta branša geologije, nafte i rudarstva više potisnuta u druge države, dok se ovdje baš ne bavi puno tim stvarima. Danas ljudi više odabiru neke atraktivnije fakultete. Ja bih bio sretan kad bi se jednog dana ljudi vratili tehnički, i da počnu nju veličati. Danas vam je cijeli svijet tehnika a ona uz sebe vezuje sve ostale discipline.

SEF: Vi nedvojbeno spadate u vrhunske TOP menadžere, koja je formula uspjeha po vama i da li ona postoji?

Ja mislim da ta formula uspjeha ne može postojati, sve vam je to u čovjeku. Pazite, ja nisam nigdje u svijetu učio biti vođa. Morate razlikovati menadžera i vođu, jer vas kao menadžera postavljaju a vi postajete vođa. Koje su osobine TOP menadžera? Kao TOP menadžer vi morate imati strast, morate imati odgovornost, kao vođa morate osobne interese stavljati iza globalnih, morate biti značajni, hrabri. Ja ču vam reći jednu izreku koja kaže ovako: Teška vremena ne traju zauvijek, čvrsti ljudi ih pobjeđuju.

SEF: Krajem siječnja dobili ste načinu, jednu od mnogih u nizu, kao najbolje poduzeće u jugoistočnoj Evropi, možete li to prokomentirati?

Nagradu smo dobili kao najveći izvoznici, znači mi smo u kategoriji izvoznika imali rekordan izvoz u prošloj godini, u iznosu od 210 mil. dolara,

što je impozantna brojka u jednoj BiH, sa suvremenom tehnologijom, koja se mjeri sa svijetom, jer naš proizvod je na Londonskoj burzi.

SEF: Što je po Vašem mišljenju imalo presudan utjecaj u izrastanju Aluminija d.d. u jednu globalnu tvrtku koja danas svoj proizvod prodaje na međunarodnoj burzi?

To su prvenstveno ljudi, a potom odgovornost, vizija, htijenje, pripadanje firmi. To je osnovno pripadanje firmi, vi morate kada pričate o firmi da vam sijevaju oči pune entuzijazma. Mi smo imali 130 mil. dolara ratne štete, to je trebalo izvući, popraviti, a stalno imamo opstrukcije u državi, najskuplje sirovine i sve skupa što nam se događa u ovoj državi. U životu se mora njegovati ono što je kvalitetno. Ako država to ne zna raditi, ona je gotova. Pa tako, kad imaćete dvoje djece u obitelji, pa je jedno odlično, a drugo ne uči. Mi se svi bavimo onim koje neće da uči, umjesto onim koje je odlično. koje će nešto postići i za sobom povući ovo drugo dijete. Tako vam je isto i kad imate firmu - umjesto da ulazimo u nju mi je rušimo, samo zato što je politika iznad svega i važnije nam je kojoj stranci neko pripada, a ne tko je najbolji.

SEF: Za vas vrijedi pravilo da uvijek prebacite planirane rezultate na kraju svake godine, stoga me zanima kakve poslovne planove imate za 2005. godinu?

Mi ćemo u 2005. imati planove za rekordnu proizvodnju, ali taj plan je Aluminiju jako teško prebaciti proizvodnju, jer tu postoje parametri prema kojima je propisano koliko se mora proizvesti aluminija za potrošenu struju, kao i za

potrošenu glinicu. Mi smo do sada uvijek prebacili preko tih parametara koji su nam bili zadani, znači to je suština, mi uvijek više proizvedemo nego što nam je parametrima zadano. A to je uspjeh inženjera i tehnologije jer naši ljudi stalno putuju, nama ljudi stalno dolaze, stalno uče, svi mi stalno učimo.

SEF: Može li se recept za poslovni uspjeh firme na čijem ste vi čelu primijeniti za ubrzavanje razvoja bh. gospodarstva?

Ne da se može primijeniti, nego bi se on trebao primijeniti, da svi rade kao što Aluminij radi. Ali mi nemamo okruglog stola, on se svede na politiku; umjesto da kažemo što bi danas učinili, da dodu stručnjaci i da nas pitaju: „Kako ste vi to uspjeli?“ Ali ne, tu postoji užasna ljubomora, ljudi su zavidni, iako je i to dobro, i to nas tjera naprijed.

SEF: Što možete za kraj poručiti studentima koji čitaju ovaj list, a posebno studentima Ekonomskog fakulteta?

Moja poruka je sljedeća. Neka vam na prvom mjestu bude znanje, vi morate učiti vjerovati u sebe, vi ne možete promijeniti druge oko vas, vi možete samo sebe mijenjati. Morate puno raditi na sebi, kad čovjek puno radi na sebi, on otklanja svoje nedostatke. Ja ne vidim izlaz iz krize i svega ovoga bez vas mlađih ljudi. Ja bez vas ne vidim rješenje, bez mlađih neopterećenih ljudi koji se moraju boriti, pritom ne mislim s puškom u rukama, već boriti se za svoja prava i znanje. Morate stalno učiti, imati svoj stav i svoje dostojanstvo, jer ako izgubite dostojanstvo izgubili ste sebe.

sa svih strana svijeta

www.bljesak.info

 bljesak.info

**FRAM
ZIRAU**

**GRAFIČKO
PODUZEĆE
MOSTAR**

ZNANSTVENA KNJIŽARA

88000 Mostar
Maticе hrvatske b.b.
tel.:036/325 988
faks: 036/333 563
Radno vrijeme 8-20
Subotom 8-16

TISKARA

88000 Mostar
Put za Aluminij b.b.
tel./faks: 036/351 281, 351 282
priprema: 036/351-284
e-mail: fram@fram.ba
www.fram.ba

NUDIMO mogućnost kupovine i narudžbe potrebne literature za studente, uredski materijal i galanteriju (rokovnici, kemijske olovke i upaljači).

KOPIRAMO i uvezujemo knjige, brošure i diplomske radove.

TISKAMO knjige, tjednike, brošure, plakate svih formata, svu blokovsku robu.

Hallo aus Berlin

NINA SKOČIBUŠIĆ,
Humboldt Sveučilište Berlin

Sedam je i trideset. Budilica zvoni! Uuu, tako rano! Zašto se naš sveučilišni odjel za geografiju morao seliti u Adlershof? Prošle je godine Sveučilište Humboldt, zbog manjka prostora u središtu grada, izmjestilo sve svoje uglavnom prirodno-znanstvene odjele na Campus Adlershof. Ta jugoistočna berlinska četvrt dosta je daleko od centra pa mi treba oko 45 minuta da tam stignem iz Friedrichshaina gdje živim. Ali, kako je nekoliko fakulteta tamo zajedno okupljeno na campusu, ipak nije loše. Imamo i veliku novu zajedničku knjižnicu, menzu i računalnu radionicu.

Humboldtovo je sveučilište osnovano 1810. po zamisli i konceptu Wilhelma von Humboldta. Njegova je glavna ideja bila ostvarenje jedinstva nauke i istraživanja. Tako se to sveučilište nazivalo „Majkom svih modernih sveučilišta“, a njegova se ideja o spajjanju teorije i prakse brzo širila, te su diljem svijeta nastajala sveučilišta istoga tipa. Na berlinskom su sveučilištu od samog početka počela djelovati četiri klasična fakulteta: pravo, medicina, filozofija i teologija. Uz znatan doprinos prirodoslovnika, Wilhelmova brata, Alexandra von Humboldta, sveučilište je postalo pionirom mnogih drugih znanstvenih disciplina. No, tek od 1949. sveučilište nosi ime obojice braće: Sveučilište Alexander und Wilhelm von Humboldt. Prvi je semestar 1810. započeo s 256 studenata i 52 nastavnika, da bi broj studenata danas iznosio oko 38.000. Zanimljivo je da žene predstavljaju više od polovice studentskog korpusa (58%), dok oko 4.800 studenata (oko 11%) dolazi iz oko 100 zemalja svijeta. Posebno dobre i čvrste odnose ima i njeguje s partnerima u Srednjoj i Istočnoj Europi.

Pa dobro, ipak ustajem. U kuhinji, za stolom, moj cimer Max već se sakrio iza novina. Bože, zašto je uvijek tako rano?! Malo čaja, malo *müsli*, a eto i Christine, moje druge cimerice. Bok, ja već moram poći, da ne kasnim. Dan je lijep, te odlučujem ići biciklom. Od Friedrichshaina se to može. Biciklom kroz Treptower park, pokraj rijeke, i onda još dvije stanice podzemnim gradskim vlakom. Put je lijep, ali i dug, što je normalno u Berlinu, sa svojih 3,6 milijuna stanovnika. Meni se čini da je svaka gradska četvrt kao mali grad u velikom gradu. Nekad se vozim i sat vremena, samo da vidim prijateljicu, iako živimo u istom gradu!

Kao prvo, danas imam na rasporedu glavni seminar iz geografije. Stvarno sam ovaj semestar puno strpala u svoj raspored: jedan glavni seminar iz mog A-predmeta (geografija), predavanje i dva seminara iz mog B-predmeta (meteorologija),

seminar i vježbe iz mog drugog B-predmeta (ekonomija). Narančno, uz to još nekakva predavanja iz geografije, plus statistika i moj dobrovoljni španjolski. Uf!

Nakon glavnog seminara idem u knjižnicu. Moram naći literaturu za seminare. Ispred knjižnice, u studenskom kafiću, sretnem prijateljicu Jule. 'Ajde, za kavu se uvijek ima vremena! Onda jurim dalje na statistiku. Jule je to već prošla u zadnjem semestru, te njezin raspored u ovom semestru nije tako pun. Blago njoj!

Danas bar ne moram na meteorologiju, a to je na drugoj strani Berlina, na drugom sveučilištu. Meteorologija se može studirati samo na Slobodnom sveučilištu (Freie Universität). Zato ja studiram na oba sveučilišta.

Slobodno sveučilište osnovano je poslije Drugog svjetskog rata, zbog poznatih povjesno-političkih razloga, u nekadašnjem Zapadnom Berlinu, i to uz pomoć Amerikanaca. Nastavnici i studenti prosvjedovali su protiv nadolazećeg i jačajućeg utjecaja komunističke ideologije na samom sveučilištu, što je dovelo do rascjepa kako u redovima studenata tako i nastavnika. Posljedica je bila utemeljenje novog Slobodnog sveučilišta u prosincu 1948. u zapadnom dijelu grada, tj. u tadašnjem američkom sektoru. Tako je Humboldtovo sveučilište sve do pada Berlinskog zida 1989. bilo u Istočnom Berlinu. Slobodno sveučilište sa svojih 42.700 studenata, 4.000 apsolvenata i 1.000 doktoranata danas je najveće berlinsko sveučilište. Dakle, osim ova dva, Berlin ima još dva sveučilišta: Tehničko sveučilište s oko 31.000 studenata i nešto manje Sveučilište umjetnosti.

Kad poslije predavanja stižem kući, moji su dragi cimeri već skuhali večeru. Super! Špageti s umakom od rajčica - pravi studentski obrok u kojem skoro svaki dan uživamo. Potom moram još čitati za sutrašnji seminar, a onda imam dogovor s prijateljicama: idemo u kino gledati jedan film iz Argentine. Poslije nas Christine vodi u park gdje njezina ekipa roštilja, a da ne dodemo praznih ruku, kupujemo na brzinu dvije boce vina u trgovini Kasna kupovina. Veselo je, i čak je bilo još nešto na grilu i za nas. Na kraju skačem na bicikl i vozim se kući. Jao, kako je kasno! Sutra opet rano na predavanja. Ali sreća, predavanja su bez kontrolne liste nazočnih studenata. Možda ću i prespavati...

JOSIP MARUŠIĆ,
Fakultet vanjske trgovine Dubrovnik

Trebam li pisati o ekonomiji ovaj put? Možda nešto studiozniye, a ne nekakvo coffee-break lako štivo? Kao student ekonomije, trebam li biti ozbiljniji, koristiti učenje riječi i stručne pojmove, govoriti o pravim problemima ili...? Naah, ljudi vole zabavu, rasterećenje, laci glamur, seoske pošalice, malo žutila uz dozu ironije... Uopćeno: revijalni karakter.

Čini li me to onda više Thompsonom naspram Arsenom Dedića, više Severinom naspram Josipe Lisac, Arijanom Čulinom naspram Miroslava Krleže? Izdajem li „klasu“ intelektualaca lakis temama? Sve na svijetu se opet nekako vrti oko novca, pa je li onda sve u suštini čista ekonomija?! Znači ne mogu fulat? Fulat? Is that an actual word I should be using? Evo i računalo ju je podvuklo kao nepoštovajući. Sva ova pitanja su mene malo mučila prije početka pisanja ovog teksta, jer sam skušio da dosta „novinara“ ovog lista piše o pravim ekonomskim temama, a moji tekstovi su nekako „laki“. Ja sam Gori borovina naspram Tempere. Ne-tko se dotiče GNP-a, a ja pišem o Janet Jackson. Budi svoj! Eto, riješen problem. Ud'rimo dakle po stranicama „Života“, a ne po „Poslovnom kutku“. Nemam zapravo neke određene teme, što se vidi iz uvoda. Ima toliko onih malih stvari, koje nas okružuju, o kojima čitamo i razgovaramo... Npr. LJUBAV. Proljeće dolazi, pa sam mislio pisati o ljubavi. Awww, baš slatko! Budi se priroda, bude se i osjećaji. Awww...

Have no fear, pokušat ću zaobići zamke patetičnosti Vjekoslave Huljić! Kako su, u vrijeme Valentinova, sve novine bile preplavljene tekstovima o raznim hormonima, feromonima, podsvjesnim podražajima i drugim racionalnim objašnjenjima ljubavi, ja sam se zabrinuo. Zapravo, sve mi je to išlo nenormalno na živce. Zamislite samo, ljubav su definirali kemijom, životinjskim instinktim i nagonima, dječjim impresijama i potpuno me prodrmali. Kao, zaljubljujemo se u one osobe koje su nalik osobama koje pamtim iz djetinjstva, zainteresiranost druge osobe osjetimo preko feromona

Od horoskopa do Big Brothera

UZ KAVU ILI POKUŠAJ UNIŠTAVANJA ILUZIJA

koji do nas dolaze osjetilima njuha i otud "ljubav na prvi pogled". Svi tražimo svoje roditelje u idealnim partnerima. Kemija između dvoje ljudi traje maksimalno od 18 do 30 mjeseci, a tada nestaje. Imatoga još mnogo. Sve je tako racionalno i normalno objašnjeno da je ljubav svedena pod pojam čiste mehanike. Bljak! Što je s mistikom, romantikom, sudbonosnim susretima, srodnim dušama, beskrajnom ljubavlju? Znanstvenici i psiholozi uništavaju čaroliju! Ja kažem, ne dopustite im! Nismo živine! Osim ako upravo ne prekidate s nekim. Bio je to tek prirodni nagon, koji je nestao. Bolje vam je solo!

ASTROLOGIJA

Nema časopisa bez dobrog horoskopa! Evo SEF ga nema. 'Bem til! Svi imaju horoskop, od biltena u kladionicama, dnevnih novina, tjednika, modnih časopisa, mobitela, teleteksta, televizije, radija... Najžešća je Senka iz jednog dnevnog lista. Ona je „najkravljija“. Kaže meni Senka ljetos: „Senkin savjet dana; BIK: Danas će biti jako vruć i sparani dan. Pokušajte se rashladiti laganom ljetnom salatom!“ Pa kakve to veze sa životom ima?! Pa ljetno je, ženska glavo, ne očekujem snijeg, normalno je da će biti vruć dan. A salata... Prava astropredviđanja! Ima tu još gomila notornih gluposti, ali zašto nismo imuni na te gluposti? Zašto uvijek pročitamo horoskop?

Ja sam napravio i eksperiment, kojeg lako možete i sami napraviti; pročitajte sve tjedne horoskope za predstojeći tjedan; svi će vam reći različito. Kako to, ako je astrologija na rubu znanosti? Jedan tvrdi da prolazim kroz grozno razdoblje, a drugi da konstelacija planeta pogoduje i za posao i za zdravlje i za ljubav. Sve je to bez veze. Mogu progutati da ljudi rođeni u istom znaku dijele nekakve slične karakteristike, ali tjedne ili dnevne prognoze su naprosto smješne.

KLADIONICE

Jeste li se malo nekako ohladili od kladionica, nakon afere o namještanju utakmica?! Bilo istina ili ne, pa taman i ako su ta namještanja išla u prilog koeficijentima, meni se nekako više ne kladi. Baš sve je postalo tako dosadno! Nabavite kasicu, pa svaki put kad se mislite kladiti, ubacite marke u nju. Dobra stara štednja! Davat' pare nekim kriminalcima? Ja neću.

HRVATSKI IDOL/BIG BROTHER

Kako su dosadni! Sjećate se kad ste se pitali koju će Natalie pjesmu izvesti, kakav će nastup imati Nera – „Crna pantera“, smijali se Tinu i sladunjavim pjesmicama, čekali Rafu... Bilo je nekakvo zabavno. Imali su svi svoj identitet, pa kakav takav. Furali su svoj stil, imali više osobnosti. Onda je došla druga sezona i iako kandidati nisu bili toliko zanimljivi, bila je tu jedna Žanamari Lalić. Sve nas je zabavljala svojom beskompromisnom ambicijom, licemjerstvom, lažnim suzama i suošjećanjem sa kolegicama s kojima se, vidjelo se, mrzi do dna! Njena bespoštredna borba za pobjedom, bila je koliko i inspirativna, toliko i poučna. A ova sezona... Katastrofa! Dvije zveze koje uopće ne znaju pjevati i plavi kecota. Stvarno dosadno.

A BigBrother... Davno su završili, ali su i dalje jednako iritantni. Redovito pametaju po „Sanji“ i po novinama, a svi znamo koliki su im intelektualni dosezi. Daj Bože da ih više nikad ne vidimo! Mišljenja sam da se kraj Reality manje bliži.

Znači: ljubav, horoskop, kladionice i reality show. Tipične lagane teme uz kavu – pokriveno! Vjerujte u pravu - sudbonosnu ljubav, ne čitajte horoskope i štedite (gle, čak mi se provuklo i nešto ekonomsko)!

Baš je pitko ovo štivo bilo! Sad prave knjige u šake!

SPORT NA SVEUČILIŠTU: STVARNOST ILI FIKCIJA

BOJAN ČERKUĆ

Ni ovaj broj neće proći bez moje stalne rubrike, koja se pokušava baviti sportom na Sveučilištu. Iako sam promoviran (čitaj: postao glavni urednik), odlučio sam zadržati svoju kolumnu. Iako bi svi pomislili da je iza nas zimsko razdoblje, u kojem nema sportskih događaja, jer i u proljetnim i ljetnim danima nemamo baš navalu istih, ipak se Studenski zbor potrudio da ne bude tako. Omogućio mi je da imam kakvog-takvog materijala za ovaj moj tekst. Da se razumijemo, postigli smo veliki uspjeh koji će ući u sve analne Studenskog zbora. U

razdoblju od 17. – 19. prosinca 2004. godine, u organizaciji Studenskog zbora Sveučilišta u Dubrovniku i Studentskog centra Dubrovnik, održan je 8. međunarodni studenski košarkaški turnir – DUBROVNIK 2004. Studenski zbor Sveučilišta u Mostaru predstavljala je sljedeća ekipa: Ivan Grbavac, Petar Grbavac, Goran Falak, Goran Čilić, Robert Lasić, Vladimir Knezović, Josip Planinić i Ivo Karačić, u pratnji delegacije iz visokih studenskih krugova. Sve utakmice su odigrane u Sportskoj dvorani u Gospinu polju, a sudili su ih suci Hrvatskog košarkaškog saveza. Na turniru je nastu-

pilo osam ekipa. U vrlo jakoj konkurenciji naši košarkaši su zauzeli treće mjesto i zasluženo ponijeli pehar u Mostar. Prvo je mjesto osvojila ekipa Veleučilišta u Karlovcu, dok je druga bila ekipa Sveučilišta u Dubrovniku. Spomenimo još i to da je zadnji dan turnira održano i natjecanje u tricama i zakucavanjima. Čestitam našim košarkašima, te se nadam da će sljedeće godine nastupiti u još jačem sastavu, te se ponovo vratiti sa odličjima. Što se ostalih sportskih događaja na Sveučilištu tiče, istih nije ni bilo. No, iskoristit će priliku najaviti velika sportska uzbudjenja koja nam dolaze. Kao što sam saznao iz neimenovanih krugova, bliskih vodstvu Studenskog zbora, i ove godine bi se trebali organizirati malonogometni turnir i košarkaški turnir, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Studenskog zbora. Nadam se da će odziv studenata biti odličan, kao i prethodnih godina. Također, da će dobiti materijala i za sljedeći broj.

Što se ostatka sporta u gradu tiče, moram spomenuti nastavak pohoda Zrinjskog prema tituli prvaka države. Zrinjski je dosta sigurno usao i u nastavak proljetnog dijela prvenstva, te u prvim utakmicama nastavio sa dobrim igrama. Bodovna razlika između Zrinjskog i prvog pratioca Željezničara trenutno iznosi četiri boda, uz to što Sarajlije dolaze u goste Plemićima za tri kola. Na drugom kolosijeku, tj. Kupu, Zrinjski se dobro držao. U polufinalu su "neočekivano" eliminirani od uvijek neugodnog aktualnog prvaka Bosne i Hercegovine Širokog Brijega, tako da sve svoje snage usmjeravaju u osvajanje prvenstva.

Uglavnom, nogometna groznica se vratila u grad na Neretvi. Drugi mostarski klub Velež vodi grčevitu borbu za ulazak u elitno društvo. Košarkaši Zrinjskog MIK Company napokon pružaju igre na razini. Nakon par sušnih godina i košarka je našla svoje mjesto među naslovnicama i ljubitelji košarke su napokon došli na svoje.

Sportski početak 2005.

TOMISLAV RAIĆ

Godina 2005. krenula je sjajno – bar što se sporta tiče. Već u prva dva mjeseca ove godine, na dva velika natjecanja hrvatski sportaši zabilježili su veliki uspjeh.

Kraj siječnja i početak veljače donio nam je uzbudljivo Svjetsko prvenstvo za rukometne, održano u Tunisu. Hrvatska, kao branitelj naslova i jedan od glavnih favorita startala je odlično. Naime, u prvih pet utakmica zabilježila je svih pet pobjeda, među kojima su od posebnog značenja pobjede nad Španjolskom i Švedskom; i tako u drugu fazu natjecanja i borbu za polufinale krenula s čelne pozicije. Problemi s ozljedama koji su se počeli javljati već u prvoj fazi natjecanja kulminiraju pred utakmicu s Norveškom, te bez Balića, Metličića i još nekoliko standardnih igrača, Hrvatska nakon devetnaest utakmica bez poraza na velikim natjecanjima, ponovo gubi i dovodi u pitanje postavljeni cilj – osvojiti medalju. No, mukotrpo stečena svjetska slava ne ispušta se tek tako iz ruku. Sjajnom i prije svega dramatičnom pobjedom nad Srbijom i Crnom Gorom, te pobjedom nad aktualnim europskim

prvakom Njemačkom, Hrvatska uz Španjolsku ulazi u polufinale. Budući da su s druge strane ždrijeba najbolji bili domaćin Tunis i Francuska, polufinale nam je nudilo neizvjesnu borbu za ulazak u finale. Međutim, polufinala i nisu bila tako neizvjesna, Španjolci su glatko dobili Tunis 33:30, a Hrvatska, nakon što je imala prednost i preko osam golova svladala je, taj dan neuvjerljive, Francuze s 35:32. I finale je trebalo biti neizvjesno, napeto i uzbudljivo, ali na našu žalost tako nije bilo. Španjolska, koja je po prvi put u finalu SP i koja je prije finala imala šest uzastopnih poraza od Hrvatske na velikim natjecanjima, je uvjerljivo osvojila zlato pobjedom 40:34. Razlozi tako neuvjerljivo igri u finalu mogu se tražiti u velikom umoru igrača, ozljedama, i vrlo jakim Španjolcima. Ipak, ogroman je uspjeh biti drugi na svijetu za bilo koju zemlju, a pogotovo za malu, ali u sportu veliku Hrvatsku.

Na drugom dijelu svijeta, nešto sjevernije od Tunisa, u St.Caterina (Italija) održano je Svjetsko prvenstvo u alpskom skijanju. Janica – bez granica, ponovo je dokazala da je najbolja i postavila takve

granice, teško ikada dostižne. U sve tri discipline, u kojima je nastupila (kombinacija, spust, slalom) osvojila je zlato, a što bi bilo da je nastupila u preostalim dvjema, piše u zvijezdama. Kada se sve zbroji, Janica s velikih natjecanja ima devet odličja, među kojima je čak osam zlatnih. Za sportaša iz države u kojoj postoji jedva jedno kvalitetno skijalište – ČUDO.

U sjeni ova dva velika uspjeha naših sportaša, igrali su naši tenisači koji su u prva dva mjeseca ove godine izborili čak pet finala na ATP turnirima. Ivan Ljubičić, trenutno najbolji tenisač u Hrvatskoj, igrao je četiri finala (Doha, Marseilles, Rotterdam i Dubai). Nažalost nije osvojio niti jedan od četiri turnira. Zlobnici će reći: „A tko mu je kriv, što je igrao turnire na kojima nastupa najbolji igrač današnjice Roger Federer“. No, igrati finala u tako jakoj konkurenciji je i više od uspjeha.

Sve u svemu, odličan uspjeh hrvatskih sportaša. Na kraju mi na pamet pada je(a)dna misao: Dok se političari bore za pregovore oko ulaska Hrvatske u Europe, bolje rečeno Europsku uniju, hrvatski sportaši su već odavno u samome vrhu Europe i svijeta.

Košarkaška legenda za sva vremena

TOMISLAV RAIĆ

Ako ima istine u onome "Bog je stvorio čovjeka, a Zadrani košarku", onda je bilo dovoljno pogledati samo jednog čovjeka – Krešimira Čosića.

Krešo, kako su ga zvali, bio je uistinu zadarska, hrvatska, europska i svjetska legenda, kako na parketu, tako i izvan njega. Ostavio je ogroman trag u svijetu košarke i njegovoće ime u povijesti tog sporta zauvijek biti zapisano zlatnim slovima.

Rođen je 26. studenog 1948. godine u Zadru gdje je već u svojoj sedamnaestoj godini započeo svoju bogatu košarkašku karijeru u matičnom KK Zadar. Osim Zadra, svojom igrom i košarkaškim umijećem obogatio je i Cibonu, a igrao je i u Sloveniji, Italiji, te od 1969.-1973. nastupao u SAD-u, za sveučilište Brigham Young. Bio je prvi stranac koji se uspio nametnuti u američkoj sveučilišnoj košarci. On je bio taj koji otvorio vrata američkog košarkaškog sna budućim naraštajima iz Europe.

Malo tko od nas mlađih je imao priliku uživo gledati njegove najbolje nastupe i igre. A da ih je bilo mnogo dokazuju njegovi mnogobrojni trofeji, priznanja, nagrade...

Za europsku reprezentaciju igrao je šest puta, a najboljim europskim igračem proglašavan je dva puta - 1971. i 1975. godine. Državno prvenstvo osvojio je šest puta, a košarkaški kup četiri puta. Godine 1982. s Cibonom osvaja Kup pobjednika kupova.

Za državnu selekciju skupio je 303 nastupa, i osvajao sve što se moglo osvojiti. Na europskim prvenstvima okitio se s tri zlatne, tri srebrne i jednom brončanom medaljom. Ništa manje uspješan bio je i na svjetskim prvenstvima: dva puta zlato i dva puta srebro. Nastupao je na četiri Olimpijade i osvojio dva srebra i 1980. godine zlato.

Nakon igračke karijere, uspješan je bio i kao trener državne reprezentacije s kojom je dva puta osvojio broncu na svjetskom i europskom prvenstvu.

Po stjecanju neovisnosti Hrvatske, od 1992. godine, radio je u diplomatskoj

službi u Washingtonu. U svibnju 1995. godine umire od neizlječive bolesti raka.

Godinu dana nakon njegove smrti, primljen je u košarkašku Kuću slavnih (Hall of Fame), a njemu u čast košarkaški kup Hrvatske nosi ime – Kup Krešimira Čosića.

Čosić
Krešimir

Karaoke kapitalizam

NENO RAKIĆ,
list Manager, Zagreb

Nakon uspješnice "Funky Business", švedski profesori ekonomije Jonas Ridderstråle i Kjell A. Nordström, izdali su još jedan naslov. Riječ je o knjizi "Karaoke kapitalizam". Povodom izlaska hrvatskog izdanja te knjige, 30. studenog 2004. na Ekonomskom fakultetu su u organizaciji izdavačke kuće Differo i udruge e-student, spomenuti autori održali predavanje pred prepunom Kongresnom dvorom. Predavanje je bilo vrlo interaktivno s mnoštvom humora, što dokazuje zašto su švedski autori rado viđeni gosti gdje god se pojave.

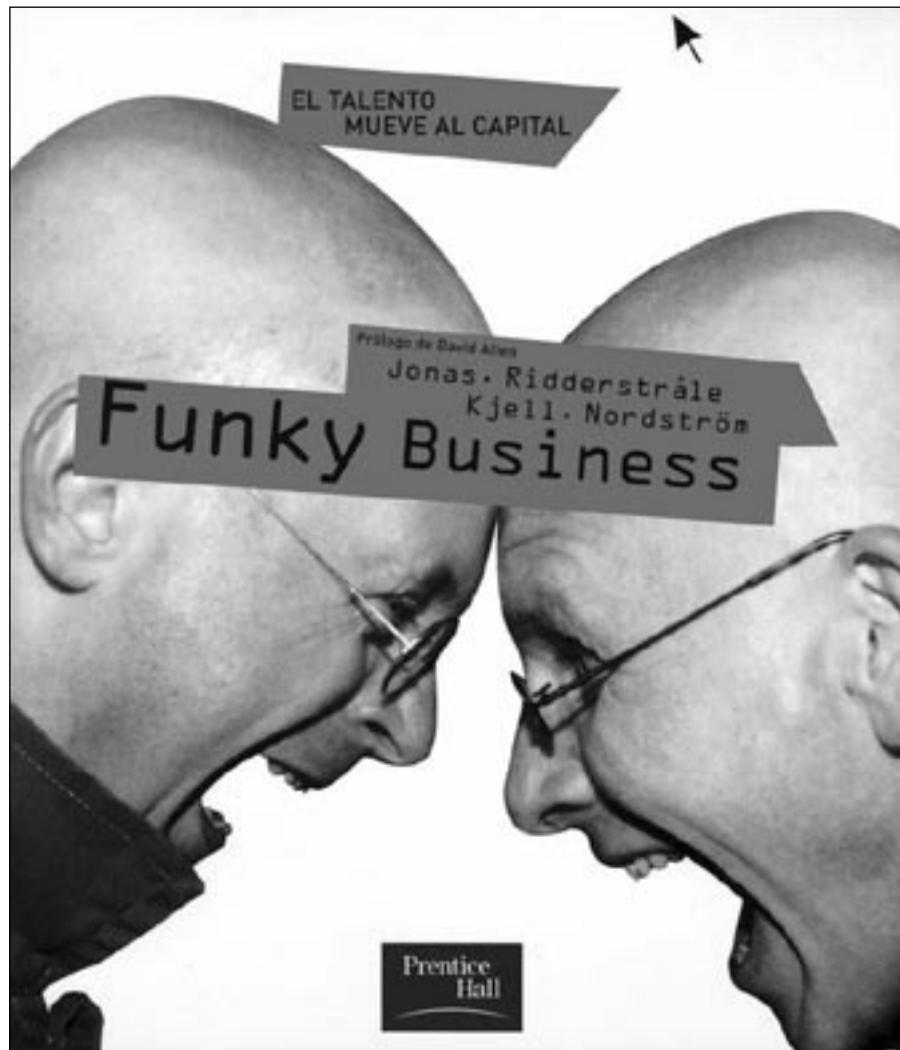
Individualizam vs. kolektivizam

Sam naslov knjige je vrlo znakovit. Suvremenici smo karaoke kapitalizma. Zašto karaoke? U karaoke barovima gosti nastoje što bolje imitirati original što im najčešće ne polazi za rukom. Formula je jasna: kopiraj ili kreiraj! Danas uspijevaju oni koji kreiraju tj. inoviraju. Pisac Melville je rekao: "Bolje ne-uspjeti u originalu nego uspjeti u oponašanju". Pa ipak, prema autorima, nemaju svi jednak pristup tim karaoke klubovima. Tamo mogu jedino novac i/ili talent.

Nakon pada Berlinskog zida pao je i kolektivizam ostavivši individualizmom na pozornici. Individualizam ne voli prosječnost. "Normalni" pojedinci koji poštuju norme nisu baš u prednosti jer se danas cjeni abnormalnost. Individualizam potaknut informacijskom tehnologijom stavlja mogućnost izbora na prvo mjesto. Kroz mogućnost izbora definiramo vlastiti identitet.

Kupujem, dakle postojim

Sociolog Max Weber na prelasku iz 19. u 20. st. predvio je da će budućnost

čovjeka u "željeznim kavezima". Itekako je bio u pravu jer nas je danas nakon stotinjak godina želja za racionalnošću dovela do dehumaniziranosti, do kaveza bez kontakata sa drugima. To udaljavanje jednih od drugih, ali i od sebe samih definitivno nam narušava zdravlje. Stoga i ne čudi što su po potrošnji lijekova u Švedskoj na prvom mjestu lijekovi protiv želučanih i erektilnih problema (Viagra), te depresije. Uzročnik tih problema je naravno stres.

Tržište i kupci su u prvom planu. Tržište aktualizira darvinizam kao mjesto selekcije najprilagođenijih i najspasobnijih subjekata. Talentirani pojedinci su vladari današnjice i oni imaju neograničenu mobilnost u današnjem globalnom svijetu.

Kupci imaju moći veću nego ikad ("Kupujem, dakle postojim"). Stoga se kompanije danas prilagođavaju njima, a ne obrnutno kao prije. Uspješne kompanije zbog sličnosti proizvoda igraju na

kartu dizajna i emocija (Harley Davidson, BMW...).

Promjene koje se događaju u potpunosti uzrokuju napuštanje institucija koje su vladale u prošlosti - napuštanje crkve i tornja (države), te traženje utjehe u tržištu (prazne crkve nasuprot punih trgovačkih centara). To uzrokuje daljnju eroziju normi i etičnih vrednota: "Kad nevidljivo ruci tržišta pridate vjerski status pohlepa prestaje biti smrtni grijeh i umjesto toga postaje po život važna vrlina".

Manifest individualizma

Ova knjiga vrlo angažirano obrađuje suvremene teme kapitalizma i baca novi pogled na suvremeno društvo. Osim edukacijske svrhe, ona je i svojevrsni manifest novog razdoblja.

Pa kao što su futurizam, dadaizam ili realizam imali svoje teoretičare i mafiste, švedski dvojac je upravo uobliočio novi "izam" - INDIVIDUALIZAM čiji je manifest upravo izašao na tržište, a na kupcima je da ga ocjene. Za sad je ocjena odlična budući da je do sad prodano oko 1000 primjeraka tj. oko 50% prvog izdanja što zorno prikazuje veliki interes hrvatskog čitateljstva.

MUHA ZUNZARA

Patricia Cornwell

SAŠA KLJAJIĆ

Dr. Kay Scarpetta odlučila je odseliti se iz Virginije gdje je pretrpjela uznemirujuća iskušta na poslu i potražiti mir na Floridi. Tu otvara privatnu forenzičku agenciju. Kao gost predavač na fakultetu Scarpetta upoznaje Nica Robillarda, narednika policije iz Louisiane s čijeg je područja nestalo deset žena. No, ni Robillard ni Scarpetta ne shvaćaju da se iza tih brutalnih ubojstava krije netko tko poznaje Kay i želi privući njenu pažnju.

Istodobno, Scarpetti se javlja Jean-Baptiste Chandonne, zloglasni vukodlak koji ju je već pokušao ubiti. On joj nudi informacije o svojoj obitelji koja se bavi ilegalnim poslovima, a zauzvrat želi da mu Scarpetta ubrizga smrtonosnu injekciju prilikom smaknuća. Tek kada Kay odlazi na uviđaj u Baton Rouge, ona počinje uviđati povezanost tih događaja i otkriva da je upletena u sve to... Muha Zunzara jedan je od najboljih romana Patricie Cornwell.

KAMEN OPROŠTAJA

Tad Williams

SAŠA KLJAJIĆ

Pripovijest o dječaku Simonu i njegovoj pustolovini tijekom potrage za čarobnim mačevima Sjećanjem, Tugom i Trnom započetu u Prijestolju od zmajokosti, Tad Williams nastaviti će u Kamenu oproštaja, drugom dijelu sage. Dok Simon od zbnjenog mladića izrasta u mladog viteza, preostali preživjeli članovi Saveza Pergamene raštrkani širom Osten Arda, svaki sa svojim djelićem odgoonetke o ulozi triju čarobnih mačeva u bitci protiv Kralja Oluje, pokušavaju se

okupiti u drevnoj čarobnoj naseobini vilenjaka sagrađenoj na vrhu gromadne stijene koju nazivaju Kamen Oproštaja. Simona će zimsko putovanje dovesti u začarani svijet vječnog ljeta gdje stoluje kralj Sitha, Binabik će morati donijeti sudbonosnu odluku, razapet između ljubavi i dužnosti, princ Jošua morat će ponovno osvojiti svoje kraljevstvo, ali i srce svoje nevjenčane supruge, a princa Miramele naići će na niz kušnji u svojoj potrazi za novim saveznicima.

Mostar grad na Neretvi

ANA DŽIDIĆ & IVANA MEDIĆ

Prvi pisani trag o Mostaru potječe iz daleke 1452. godine, kada se prvi put spominje most na rijeci Neretvi. Od tada počinje rasti važnost ovog podneblja u trgovini i razmjeni. Budući je Stari most čudo arhitekture tog vremena, plijenio je poglede ljudi i tada, a danas je sinonim grada Mostara u svijetu i najveća turistička atrakcija. Turizam se kroz povijest razvijao na ovom području te ekonomski unaprjeđivao cijelu regiju.

Krajem 20. stoljeća, pred početak rata, 1992. godine, dosegao je svoju kulminaciju, jer se vremenom razvila svijest građana ove regije da bi turizam mogao biti vrlo bitna strateška grana u razvoju ovog podneblja.

Ratnim razaranjem izumire cjelokupno gospodarstvo, pa tako i turizam, što je i bilo za očekivati. Oporavak je išao teško, ali uz trud i strpljivost građana, kao i potporu međunarodne zajednice, nazire se kraj crnih godina cijelog kraja. Ponovnom izgradnjom Mosta 2004. godine vraćaju se turisti, Mostaru se polagano vraća izgubljeni sjaj, sad je na nama da iskoristimo šansu!

Imamo nešto čime se malo tko može pohvaliti.

Priroda nam je podarila svu svoju raznolikost. Spuštajući se niz tok Neretve samo nas sat vremena vožnje dijeli od Jadranskog mora, svjetski poznatog bisera, a jednako toliko i od snježnih vrhova na sjeveru i sjeveroistoku, što upućuje na mogućnost razvoja kako ljetnog, tako i zimskog turizma. No, teško je govoriti o potpunom iskoristavanju ovih bogatstava ponajprije zbog stanja u zemlji i s političkog, socioološkog, a naročito ekonomskog aspekta, kada znamo kakav je životni standard naših sugrađana. S obzirom da u BiH postoje oni koji „žive“ i oni koji „nastoje preživjeti“ teško je očekivati ravnopravnost ili uopće mogućnost uživanja u svemu navedenom. I umjesto da oni koji „žive“ povećavaju naš standard trošeći svoj novac u našim turističkim odredištima, oni punе već prepune državne blagajne razvijenih europskih i svjetskih zemalja. I onda se pitamo zašto stvari ne idu na bolje?

Kako se kroz našu svakodnevnicu provlači samo patetična, negativna misao, nemoguće je ne zapitati se zašto se ne bismo bazirali na pozitivnim mislima i krenuli dalje. Postoji pregršt stvari u

*Mostar se rodio na Neretvi, na ovoj rijeci je stasao.
Tu pored Neretve raste, cvjeta i ljepota.*

*Da nije ove modre vode, ni ovog grada ne bi bilo.
Kao što Pariza ne bi bez njegove srebreno Seine,
Ni Lenjingrada bez hladne Neve
Ni Praga bez šuma Vltave
Ni Mostara ne bi bilo da nije bistre Neretve...*

*Kad čovjek prenoći u Mostaru,
nije zvuk ono što ga probudi ujutro, nego-svijetlost. To znam iz iskustva. Svijetlost me dočekala pri dolasku u Mostar,
pratila za vrijeme moga boravka od jutra do večeri, a docnije po odlasku, ostajala u meni kao glavna karakteristika moga sjećanja na Mostar.*

I po toj svijetlosti ja se najbolje sjećam Mostara...

Ivo ANDRIĆ

našem gradu i okolici, a o kojima se puno toga može reći. I zato predlažemo - poradimo na tome, gradimo budućnost na pozitivnim stvarima, pa makar to bile i mrvice. Mostarci znaju reći da ovaj grad nije ono što je nekad bio, da je imao puno više toga za ponuditi, no i danas ima mnogo toga za dati. Na nama je pokušati učiniti sve da unaprijedimo razvoj Mostara, razvijemo njegov potencijal, istina, s vrlo skromnim sredstvima. Međutim, turistički razvoj bi mogao biti jedan od najboljih vidova poboljšanja svakidašnjice.

Ideja je početak svega, a upornost nas dovodi do cilja!

Dani Matice Hrvatske Mostar 2005.

JELENA BRKIĆ

Uponedjeljak, 28. ožujka 2005. su započeli, sedmi po redu, Dani Matice Hrvatske Mostar (u nastavku teksta: "Dani"). Ova manifestacija se počela odvijati 1999. godine, kao jednotjedno događanje pod nazivom *Uskrs s Maticom*, te se iz godine u godinu razvila u skoro dvomjesečni kulturni program. Dani su dobili Večernjakov pečat za Kulturni događaj godine 2004., a već su okarakterizirani kao "događaj desetljeća".

Ovogodišnji program je proglašen otvorenim otkrivanjem spomenika ocu hrvatske književnosti, Marku Maruliću (rad kipara Sime Vidulina) ispred Hrvatskog doma hercega Stjepana Kosače. Na sam dan otvorenja je izvedena opereta *Mala Floramy* sa Sandrom Bagarić u naslovnoj ulozi, te otvorena izložba Ede Unkovića. Predviđeno je odvijanje ukupno 65 programa, i to ne samo u Mostaru nego i u Sarajevu, Banjoj Luci, Bugojnu, Prozoru/Rami, Šćitu, Međugorju, Konjicu, Čapljini, Stocu, Rotimlji te Buni. Biti će izvedeno sedamnaest dramskih predstava, dvanaest lutkarskih, jedna filmska premjera, jedna opereta, jedan balet, jedna plesna predstava, četiri izložbe, šesnaest koncerata, osam književnih večeri te snimanje CD-a s djelima Franje Bosanca (detaljan program s rasporedom svih događanja možete potražiti na www.maticahrvatska-mostar.ba). Većina programa će se održavati na Maloj sceni Hrvatskog narodnog kazališta i u velikoj dvorani Hrvatskog doma hercega Stjepana Kosače.

Program je opsežan, nemoguće je obraditi sve događaje koji će se odvi-

Kulturni događaj godine

Foto Miro Škobić

jati, ali evo slijedi preporuka za neke, za studentsku populaciju, zanimljivije sadržaje.

Bogata je ponuda kazališnih predstava, tako da će mostarska publika moći uživati u komadu *Marlene Dietrich* Narodnog pozorišta Banja Luka, svojevrsnoj monodrami o velikoj glumačkoj ikoni dvadesetog stoljeća. Narodno pozorište Mostar će izvesti predstavu *Let iznad kukavičnjeg gnijezda*, djelo Ken Keseyea, koje je svoju veliku slavu steklo globalno poznatom ekranizacijom. Veliko djelo Miroslava Krleže *Na rubu pameti* je adaptirao Dragan Despot te će biti izvedeno

u vidu monodrame koja će gostovati čak u tri grada. Dvije komedije koje će biti postavljene, *Gostioničarka Mirandolina i Lizistrata*, bave se sličnom tematikom univerzalne borbe spolova. Mirandolina je već poznati lik iz srednjoškolske lektire koja pokušava steći nadmoć svojom lukavošću i zavodničkim sposobnostima. *Lizistrata* opisuje atenske žene koje napuštaju svoje bračne postelje da bi prisilile muževe na sklapanje mira.

Posebnu poslasticu predstavlja izvedba opere *Ero s onoga svijeta* koja je i prošle godine gostovala u Mostaru, kada se tražila karta više, te je zbog velikog zanimanja publike i ove godine ostvarena suradnja Dana i Narodnog pozorišta Sarajevo. Opera i balet HNK Zagreb će izvesti balet *Đavo u selu*, jedini balet koji je po programu ove godine.

Ljubitelje glazbe će oduševiti veliki broj koncerata. Između ostalog, organizirati će se tri jazz večeri. Prva je nastup skupine Black Coffee i Zdenke Kovačićek (club Calamus), nakon toga slijedi gostovanje Scharf Cllub Swing kvinteta (salon Autokuće Jelić) te zajednički koncert Gibonija, Matije Dedića i klape Iskon (zgrada Vlade Federacije).

Program Dana nije zaobišao ni najmlađe. Mogu se izdvojiti lutkarske predstave *Robinzon te Karius i Baktus*.

Dani završavaju 15. svibnja otkrivanjem spomenika Katarini Kosači, (rad umjetnika Željka Marića) ispred Hrvatskog doma hercega Stjepana Kosače.

Program je svake godine sve raznovrsniji, orijentiran svim uzrastima i osmisljen tako da se može naći ponešto za svačiji ukus. To je jedinstvena prigoda da mostarska publiku u kratkom vremenu uživa u izvedbama vrhunskih umjetnika, poznatijim imenima našeg doba koji su predstavnici različitih grana umjetnosti. Međutim, to je i prilika za mlade umjetnike, prema kojima je Matica Hrvatska Mostar oduvijek bila naklonjena, da se predstave javnosti i naprave svoje prve korake.

Dani Matice Hrvatske Mostar 2005 će, sa svojim iscrpnim programom, nesumnjivo opravdati sva očekivanja te pridobiti još više poklonika. Na vama je samo da zauzmete svoje mjesto i uživate u onome što vam je pripremljeno.

Foto Miro Škobić

SAŠA KLJAJIĆ

Kada se spomene ime Alekса Šantić odmah očekujemo da ćemo čuti dobro poznati stih :

“Sinoć kad se vratih iz topla hamama,
prođoh pokraj bašte staroga imama;
Kad tamo, u bašti, u hladu jasmina,
S ibrikom u ruci stajaše Emin...”
(Emina, 1902)

Međutim, za ovog pjesnika vezuju se mnoge druge pjesme i o njemu se može još toga reći.

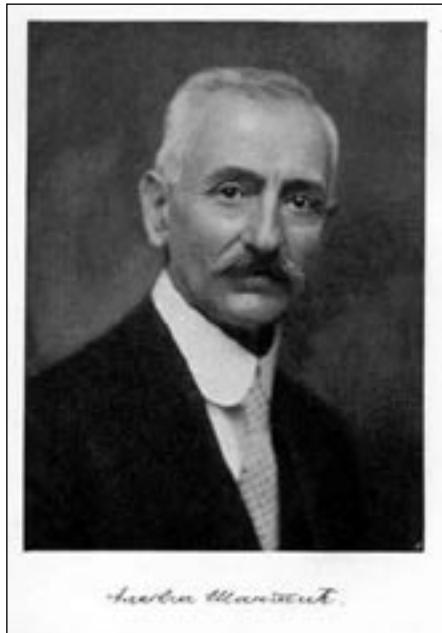
Rodio se u Mostaru 1868. godine, u staroj, vrlo uglednoj patrijarhalnoj obitelji. U rodnom gradu završava osnovnu školu, a potom ga otac šalje u Ljubljano i privatno u Trst gdje završava trgovacki nauk. Po povratku kratko radi u trgovini svoga oca.

Šantić je cijeli svoj život proveo u Mostaru. U patrijarhalnoj mostarskoj sredini, bez viših škola, bez mogućnosti da stekne kakvo šire obrazovanje, bio je prepušten sam sebi. Vlastitim radom stekao je izvjesnu književnu kulturu, ali se samoobrazovanje u njegovom obrazovanju dugo osjećalo. Stoga je u svom poetskom radu dugo ostao uskih vidika, jednolik u motivima, učeći se izražajnim sredstvima na izvorima narodne poezije. Tek kasnije će se razviti, obogatiti novim saznanjima i dati viši umjetnički izraz svojim osjećanjima.

Bio je osnivač i član uredništva književnog časopisa Zore u suradnji sa Svetozarom Čorovićem i Jovanom Dučićem. Svojom poezijom, književnim ugledom i glasom poticao je mlade ljude da se bave književnošću. Iz tih dvaju događaja proistekle su najbolje Aleksine rodoljubne i socijalne pjesme.

Spada među vrlo plodne pjesnike. Kao samouk dugo je pisao pod tuđim utjecajima, najprije Jovana Jovanovića Zmaja, a potom i Vojislava Ilića, kako u tematici, tako u formi i izrazu. Od 1901. godine oslobađa se tog utjecaja, i napokon izgrađuje vlastiti izraz, koji je bio mnogo realniji, bliži životu, događajima.

ALEKSA ŠANTIĆ

Svoj život, svoje ljubavne i obiteljske osjećaje, Šantić je opjevao u pjesmama. Pjesme su mu osjećajne, pune ljubavi za nacionalno i socijalno potlačene, s jakim revoltom protiv tiranije i socijalnih nepravdi. A sami stihovi su mu muzikalni, s pravim slikarskim opisima. Ako se uzme bilo koja njegova ljubavna pjesma, iz razdoblja kad je ljubav potpuno zauzela Šantićevo srce, svugdje se može naići na jedan dragi, bliski-ljudski osjećaj, na nježnost, iskrenost. Jedna od ljepših pjesama prema mom mišljenju bila bi pjesma:

“...Ne vjeruj u moje stihove i rime
Kad ti kažu, draga, da te silno volim,
U trenutku svakom da se za te molim
I da ti u stabla urezujem ime

...Tada vjeruj meni, i ne pitaj više!
Jer istinska ljubav za riječi ne zna;
Ona samo plamti, silna, neoprezna,
Niti mari, draga, da stihove piše!”

(Ne vjeruj, 1905)

Ogledao se i u drami, te prevodio s njemačkog i češkog jezika. Od djela ističu se drame *U magli*, *Hasanaginica*, prijevod Heineovog *Lirskog intermeca* i dr.

Dva su događaja obilježila život i umjetničko Šantićevo stvaralaštvo: prvi se odnosi na aneksiju krizu, kada je pobegao u Italiju, a drugi na vrijeme Prvog svjetskog rata kada je bio zatvaran kao talac.

Kraj rata dočekao je malaksao, bolestan, a posljednjih dana pred smrt patio je od teške živčane rastrojenosti. Umro je 2. veljače 1924. godine, od tada neizlječive bolesti, tuberkuloze. Njegova smrt je pokazala koliko je bio voljen pjesnik.

“ ... Ovdje sam prve stihove napisao,
Ovdje je s dušom poletila miso
Visoko, tamo gdje se istok žari.

Ovdje mi negda bješe raj... A sada?
Na moje srce grobna zemlja pada,
I ja se rušim ko ti, dome stari...“

(Naš stari dome..., 1906)

Predstavljanje mlade perspektivne mostarske metal grupe

Panic in the region

IVICA SKENDER

Majčina motorka je naziv banda koji je 8. siječnja 2005. godine u Mostaru, u caffeu Meddle na Starom održao večer metal-a pod nazivom Hedbanger Night. Ljubitelji ove vrste glazbe su uživali u izvedbi pjesama najvećih metal bandova u svijetu (Mettalice, Pantere, Sepulture, Motorheda...) od strane mladih mostarskih metalaca. Razgovarali smo s članom te grupe Ivanom Prusinom.

Za početak Ivane, kratko nam kaži nešto o sebi i koliko dugo sviraš?

Imam dvadeset godina i student sam druge godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru i za sada mi ide dobro. Nadam se da će upisati treći i u međuvremenu uživati u metalu. Gitaru sam počeo svirati u četvrtom razredu osnovne škole, i povremeno sam svirao tamburicu u tamburaškom orkestru.

U zadnje četiri godine sam se potpuno posvetio sviranju i istodobno uspijevam izvršavati svoje obvezne na fakultetu.

Čuo sam da je vaša grupa dosad promijenila mnogo imena!

Pa istina je, band je dosta mijenjao imena, od Majčine motorke do Mentalna pillana, a od sada pravi naziv banda je Panic in the region i nema više mijenjanja. Ime nam nije bilo bitno, jer smo počeli svirajući samo obrade naših omiljenih grupa Mettalice, Sapulture, Pantere..., ali sada smo odlučili postati potpuno autorski band.

Od kada grupa postoji i tko su članovi grupe?

Sviramo više od godinu dana, s tim da smo sve pjesme od Mettalice uvježbali za mjesec dana i tada smo održali svoj prvi koncert Tribute to Mettalica u caffeu Meddle, gdje nas je publika s oduševljenjem prihvatala.

Članovi grupe su Dane Raspudić (gitara vokal) koji je pravi frontman i odličan gitarist koji se ističe svojom osobnošću i karizmom. On je i povremeni student vašeg fakulteta. Dragan Raspudić (bubnjevi) je jedan od najboljih bubnjara u BiH. Grupu sačinjavaju još Vlado Kraljević (bas gitara) i Ivan Prusina (solo gitara).

Što možeš reći o dosadašnjim nastupima i kakva je reakcija publike?

Imali smo brojne nastupe, od kojih je većina bila izvan grada, jer grad nema puno ni prostora ni publike za metal svirku. Istaknuo bih zadnji nastup u klubu Sloga u Sarajevu

gdje smo našli na veliki odziv publike i pozitivne reakcije Sarajlija.

Što misliš koji je glavni razlog nedostatka odgovarajućeg prostora u gradu za svirku tog tipa?

Teško je naći odgovor na takvo pitanje. Smatram da bi moralo postojati bar jedno mjesto gdje bi se održavale takve alternativne svirke i drugi događaji.

Kakvi su planovi za budućnost?

Imamo mnogo ideja za vlastite skladbe i već smo počeli raditi na njima. One će biti simbioza svih bandova koji su na nas izvršili utjecaj, plus mnogo vlastite kreativnosti i originalnosti. Vrlo je teško izmislitи nešto novo što već nije odsvirano. Mislim da smo mi na pravom putu i da ćemo te ideje pretočiti u dobre pjesme koje će se svidjeti široj metal publici.

To bi trebalo biti neki novi stil..

Da, upravo tako. Taj stil je kombinacija trash i death metal-a s malim primjesama etna koji mu daje originalnost.

Smatrate li onda time da je ipak moguće uspjeti, u ovo vrijeme kada narodna muzika sve više i više uzima maha?

Naravno da mislim. Radom i trudom može se sve, pa čak i uspjeti u toj supkulturi koju ne sluša veliki broj ljudi. Naš cilj je taj dio društva. Ali ne razmišljamo tako daleko. Želimo uživati u tome što radimo i vidijeti što budućnost nosi.

Dobro. Evo jedno trenutno vrlo aktualno pitanje, Ivane. Ti kao student, smatraš li da će naše mostarsko Sveučilište uspjeti provesti sve Bolonjske procese i tako postati dio jedinstvenog europskog sustava?

Nadam se, da će ovo Sveučilište kao jedino sveučilište u Bosni i Hercegovini na hrvatskom jeziku, uspješno uskladiti svoj sustav prema Bolonjskoj deklaraciji i provesti reforme. Sveučilište u Mostaru mora opstatи i promicati hrvatski jezik i kulturu u ovoj zemlji u kojoj je položaj Hrvata sveden praktički na nacionalnu manjinu.

Za kraj imaš li nešto reći, nekoga pozdraviti..

Pozdravljam sve čitatelje lista SEF i sve studente na mostarskom Sveučilištu a posebno moje pravnike. I nezaobilazan pozdrav mojoj curi Mirti.

Zahvaljujemo se našem kolegi na razgovoru, i uspješan nastavak karijere, te da ostvare sve svoje želje mladom mostarskom metal bandu, želi uredništvo novina lista SEF.

SLUŠAJU LI STUDENTI RADIO?

JURICA PRANJIĆ

“ Početkom 19. stoljeća Michael Faraday, engleski fizičar, uspostavio je osnove za razvoj prijenosa elektromagnetsnih valova i razvoj modernog radija. Henrik Hertz nastavio je proučavanje, te je prvi uspostavio komunikaciju preko elektromagnetsnih valova na daljinu (najbliža je bila 7.5 metara).”

Ovi znanstvenici nisu bili ni svjesni što su započeli, zar ne?! Naime, radio je stekao reputaciju kao jedan od najvažnijih medija današnjice. Iako mnogi skeptici tvrde da njegova moć konstantno pada, nepobitna činjenica je da radio i danas predstavlja jak izvor i prijenosnik informacija, usprkos eksplozivnom razvoju televizije, novina i, naravno, Interneta.

Ova dvojba oko stvarne moći ovog najstarijeg medija natjerala nas je da provedemo anketu o slušanosti radiopostaja među studentima. Anketa je provedena na području grada Mostara u mjesecu siječnju na uzorku od 150 ispitanika. Dobivene rezultate smo i analizirali.

So, here are the results:

Provedeno istraživanje nam je potvrdilo ono što smo pretpostavljali i prije njegove realizacije, a to je da gotovo svi ispitanici, točnije njih 98%, sluša radio. Najveći postotak ispitanika (46%) sluša radio 1-2 sata dnevno i njih 66% to uglavnom čini u jutarnjim i popodnevnim satima. Znakovit je i podatak da gotovo polovica ispitanika (45%) sluša radio uglavnom kod kuće.

Radio Dobre Vibracije ima epitet najomiljenije radiopostaje, jer je nju izabralo 34% ispitanika (napomena: RDV uopće nije sponzor našeg lista, samo da se zna).

Inače, glavni razlozi zbog kojih ispitanici slušaju svoju omiljenu radiopostaju su zanimljiv sadržaj (38%) i kvalitetna glazba (35%). Nezanimljive teme su ono što smeta najvećem broju ispitanika (31%), a 27% ispitanika iritiraju reklamni jingleovi.

Po mišljenju gotovo polovice ispitanika (48%), sadržaj radiopostaja u našem gradu je prosječan, a u skladu s time 39% ispitanika smatra da je takva i kvaliteta glazbe koju one emitiraju. Podatak koji je jako važan za radiopostaje je da se čak 49% ispitanika u potpunosti slaže da odabir glazbe utječe na slušanost radiopostaja. Po pitanju vrste glazbe koju bi radiopostaje trebale puštati, ispitanici su bili tolerantni, jer najviše njih (42%) smatra da bi trebali biti podjednako zastupljeni svi glazbeni žanrovi, dok se 36% ispitanika u potpunosti slaže da kvaliteta radijskih voditelja utječe na veću slušanost postaja.

Također, 43% ispitanika smatra da radio ima manji utjecaj u odnosu na druge medije (TV, tisak, Internet), a 45% ispitanika smatra da će i u budućnosti radio ostati inferioran.

Iz ove se ankete može zaključiti da radio kao medij u našem gradu ima važnu ulogu, iako je njegova kvaliteta prosječna. Naši studenti slušaju radio i to uglavnom zbog glazbe, iako veliki broj njih, uglavnom muške populacije, preko radija prati i razne sportske događaje kao što je prijenos moćne Premijer nogometne lige Bosne i Hercegovine (*ne, nismo cinični*).

I za kraj prigodan stih :

*“Bacio sam radio kroz prozor,
Razbio se u tisuću komada...”*

JURA STUBLIĆ & FILM

SKVOTIRANJE

MARIJANA ČORIĆ

Prije par godina jedna gospođa, upravo pristigla iz daleke Amerike, začuđeno se upitala: „Vi ne znate što je jogal?“ „Ne“, rekoh poluglasno, bojeći se da je to možda nešto općepoznato, a ja eto pojma nemam što je to. Jeste li vi znali prije nekih sedam godina što je joga? Ne znam, ja nisam. Iсти odgovor mogla bih ponuditi na mnogo sličnih i drugačijih pitanja i dan danas. No, jedno takvo posebno me zaintrigiralo, te krenuh saznati nešto više o svemu. O tom se baš u posljednje vrijeme priča, piše, u vezi s tim se prosvjeduje, tiče se uglavnom mlađih...

A znate li vi možda što je skvotiranje?

Nikakve veze s jogom. Znam. No htjela sam samo povezati dva pojma koja nemaju ništa zajedničko vezom neznanja, ili bolje kazati nepoznavanja pojedinih riječi, termina, izraza, fraza koji će zasigurno biti poznati i kod nas jednog dana, a koji bi danas izazvali veliko negodovanje, pa sigurna sam i znatno više od toga. Budući da se kod nas još uvijek problemi sa susjedima, pravim ili onim koje samo tako nazivamo rješavaju

podmetnutim bombama, fizičkim napadima i još kojekakvim načinima.

Skvotiranje je naime zauzimanje nezauzetog prostora ili zgrade, obično napuštene, a bez formalnog dopuštenja vlasnika. Alternativnoj skupini koja tako razmišlja o rješavanju krova nad glavom to je samo jedan od elemenata životne filozofije i smatraju ga prirodnim pravom. Skvoteri zauzetu zgradu zovu „skvot“, a u njoj ili žive u vrsti kolektivnog života ili stvaraju. U europskim je državama zakon na skvoterskoj strani i u Hrvatskoj je tako bilo donedavno. Skvotiranje tj. bespravno useljavanje moguće je ako se pri ulasku u objekt ne mora provaliti. Vlasnik može u roku 30 dana uz predočenje vlasničkog lista i pomoći policije, izbaciti useljene ljudi. Ako taj rok prođe vlasnik ih može izbaciti jedino sudskim procesom koji traje godinama, a za to vrijeme ljudi imaju privremeno stanarsko pravo. Međutim prije 3 mjeseca taj se zakon u Hrvatskoj promjenio, pa se skvoteri mogu izbaciti bilo kada, ali se njihov čin ne smatra zločinom. Početak osamdesetih zlatno je doba skvotiranja.

Tada je u Amsterdamu bilo oko 10.000 skvotova. Slike događaja iz Europe stigli su i u tadašnju Jugoslaviju. No bio je to tada nedostizan ideal, a čini se da je tako i danas. Naime u doba početka dolaska techno scene u Hrvatsku 1993. pojavio se skvot Space aggressor i ponudio je pravu alternativu tadašnjoj sceni na kojoj se tada skupo plaćao svaki izlazak. Ulaznice za partije stajale su 100 kuna, Red Bull stajao je deset maraka. Space aggressor je svojom filozofijom besplatnih ulaznica izazvao skandal na sceni. Četiri dana održavale su se zabave i koncerti s gostovanjima stranih bendova. Potom je policija istjerala stanare, a gradske su vlasti srušile kuću.

U Europi su skvotirane prazne kuće, zgrade, tvornice, čak palače, crkve, te cijela sela i ulice. U Kopenhagenu je najveći svjetski skvot Christiania, i samo tu živi više od 5000 ljudi. Uglavnom skvotiraju mladi avangardni umjetnici, ali i starije osobe. Skvoterski pokret počeo je šezdesetih godina i vodio se pod krilaticom «Kuće bez ljudi - ljudi bez kuće!». Cilj pokreta bio je i ostao napušteni prostor dodijeliti ljudima kojima je potreban. Nastanjivanje je osnovno pravo svakoga i besmisleno je da prostor propada prazan, a ljudima treba krov nad glavom.

Nedavno je upravo u Zagrebu u policiju privredna jedna skupina mlađih na Strossmayerovu trgu.

No ubrzo su pušteni jer se utvrdilo da su to ipak samo ljudi koji ne žive po konvencionalnim pravilima, a ne zločinci. Čak je i u Beogradu bilo nekoliko pokušaja skvotiranja, no niti jedan nije uspešno završio.

I dok jedni gledaju na takvo što sa sunčane strane, drugi stvaraju pomrčinu. Je li prihvatanje nečeg takvog doista odraz solidarnosti, tolerancije, pa i razvijenosti ili pak nešto što se nas ne bi trebalo ticati, razmislite sami. A što se tiče BiH, bojam se da se ni tu o tom ne može govoriti s obzirom na stupanj razvijenosti, razinu razmišljanja, poimanja i prihvatanja različitih kultura, mišljenja, stavova...

Međutim nije tako samo ovdje u BiH, gore su navedene i druge države. No sve su one, čini se, kako zemljopisnim položajem tako i nekim drugim dosta „istočnije“.

I još se pitate tko vam je u stanu!?

IZMEĐU KRAJNOSTI

MARTINA MLINAREVIĆ

Iritirana svakodnevnim kritikama, mišljenjima, natpisima o nedostatku bunta, entuzijazma i volje kod naših studenta, uzimam olovku želeći vam na ovom papiru pokušati dočarati moje gledište, koje srećom mogu dočarati gomilom dokaza.

Kako je u Mostaru? Pitaju me prijatelji iz Zagreba, Rijeke, Splita...

U Mostaru? Podijeljenom gradu, rascijepanom kao zrela naranča, na komadiće?

S nevidljivim zidom između modrih obala rijeke koji kao u zoološkom vrtu sprječava krvoločne životinje da rastrgaju posjetitelje?

S "vitezovima" koji za njegove ulice bacise kocku i sad nas tjeraju da se odlučimo između Ronda ili Tekije, Balinovca ili Mahale...?

U gradu gdje svi ljudi izgledaju potpuno isti, čovjekoliki, s dvije noge i dvije ruke, ali sa srcima koja su kažu drugačije boje?

U gradu u kojem je rijeka granica, a mržnja alarm koji se aktivira u trenu za sve one s "pogrešne" strane?

Za taj me Mostar pitate?

Da, savršeno je! Dođi da vidiš, dođi da se diviš...

U gradu bez grada, u državi bez države, u grijezdu nacionalizma, opkoljeni barikadama prošlosti, gnjevom velikih,

ipak postoji Sunce; malo, ali snažno. A to su mladi ovog grada.

Neki novi klinci, zanesenjaci...

Nesposobni za mržnju, sa srcem kao najjačim oružjem. Vedra lica koja polako, kamenčić po kamenčić ponovo stvaraju neuništivi mozaik ljubavi.

Ne znam je li itko od onih koji se stalno obravnavaju na nedostatak entuzijazma kod studenata prošao gradom pred Božićne blagdane?

Tjedan dana po suncu, buri i kiši na malim štandovima sudionici humanitarne akcije VELIKO SRCE koju je uz moju malenkost organizirala hrabra skupina mojih prijatelja studenata, sakupljali su priloge za najsironašnije obitelji grada Mostara.

U tih nekoliko dana sakupljen je znatan iznos novca, koji je pred sam Božić uručen socijalno najugroženijim obiteljima, nemoćnim i bolesnim starcima, koji žive sami bez ljubavi, nježnosti i bez ičije skrbi.

Ne znam koje riječi upotrijebiti da vam dočaram te dirljive trenutke, radost tih obitelji i njihove malene djece, kad smo bar na čas njihove skromne domove

ispunili pjesmom i poklonima. Osmijeh na licima tih klinaca vrijedio je svaki onaj dan smrzavanja na štandovima.

Trenutci su to koji nas postide, zbog svih onih gluposti kojima svakodnevno "davimo" naše roditelje, kad nam se čini da su naši beznačajni problemi najveći na svijetu, a u stvari i ne slutimo koliko smo sretni...

Ta humanitarna akcija osim velike medijske pozornosti i uveseljavanja tih obitelji, zatvorila je usta svim skepticima, a meni osobno dokazala da su naši studenti osobe velikog srca, s nepresušnjim vrelom volje i velikom željom da nešto učine i na taj način pomognu onima kojima je to potrebno.

Ovom gradu ne treba veća revolucija od one koja se zove ljubav.

I tu bitku moramo dobiti.

Zbog našeg grada, zbog nas, zbog budućnosti i sigurnih temelja koje ćemo ostaviti budućim generacijama.

Za kraj želim još reći da smo se u organizaciji humanitarne akcije susretali s brojnim poteškoćama, koje ne bismo svladali da nije bilo dragih lica u gradskim ustanovama i s jedne i s druge strane modre rijeke.

Za nas oni nisu bili ni istočni ni zapadni. Bili su to samo - ljudi.

A s takvim je ljudima u Mostaru, tek sad mogu reći, savršeno živjeti.

Samo trebate imati sreću "ubosti" prave osobe.

I, naravno, da i vi budete čovjek. U pravom smislu te riječi.

Kako suvremeni svijet utječe na nas?

DRAGANA MAJIĆ

Svakim se danom sve više susrećemo sa stvarima i proizvodima kojima nas bombardira suvremeni svijet. Sa svih mogućih medija zatravljaju nas silnim reklamama i propagandnim porukama da kupimo baš njihove proizvode. I većina nas pod utjecajem tih poruka, svjesno ili ne, kupuje upravo te proizvode koji možda nisu ni tako dobri, ni povoljni, niti nam trebaju. Jer koliko god mi poricali taj utjecaj, on nas uvijek pobjeđuje i mi ga slijedimo. Danas će malo ljudi reći da su zadovoljnici koliko god im dobro u životu bilo. Preispitajmo sebe paćemo vidjeti kako većinom na pitanja poput „Kakvo je stanje kod tebe; kako na faksu, poslu ili u ljubavi?“ odgovaramo „Ma dobro je, gura se nekako!“ I zar bi se iz ovog odgovora moglo vidjeti zadovoljstvo? Zar bi se moglo vidjeti nešto više od tipičnih odgovora većine? Ali ipak treba naglasiti kako uvijek postoje iznimke koje uljepšavaju opće stanje. Jer kako god nam bilo, mislim da se trebamo znati nositi s tim i optimistično gledati na ono što dolazi. Možda takva, za nas loša situacija, nije ono što smo htjeli i za što smo se trudili, ali ipak trebamo sami sebi priznati uspjeh. Trebamo i dalje nastojati postići cilj, jer žaljenjem samoga sebe nećemo ništa postići! A sad se sigurno pitate kakve veze ima taj naš uspjeh i zadovoljstvo s

početnim rečenicama ovog teksta. Ima veze, jer mi kupujemo i koristimo sve te proizvode uvjereni da će nam oni pružiti zadovoljstvo koje nam nedostaje na drugim područjima života. Jer toliko je toga što nam nudi moderni svijet, da mi nekad nismo sposobni odlučiti što je dobro za nas, a što ne. Naš svijet je zatrpan stvarima koje nam nisu potrebne, ali mi ih želimo imati kako bismo bili u

trendu, odnosno kako bismo bili „IN“. Ovisnost o brandu - zaštitnom znaku, je opća pojava: odjevni predmeti imaju punu vrijednost samo ako imaju uvaženi brand i tko ga nema osjeća se manje vrijedan. Nije to samo tako kad je odjeća u pitanju, već se takva stanja svakim danom sve više ponavljaju. Naš svijet je došao do toga da za uspjeh nije više važno tko si, ni što imаш u glavi, već što nosiš, kakav mobitel imaš i još dosta tih „sitnica“ koje služe kako bi nas smjestile u određenu grupu. Toga će uvijek biti. Ali mi bismo trebali nastojati ne podleći tim i takvim utjecajima, jer nam oni neće donijeti uspjeh i zadovoljstvo. Uspjeh nam može donijeti samo naš trud i rad, naša zalaganja, a ne odjeća koju nosimo ili mobitel koji koristimo. Zato je važno biti racionalan i ekonomičan. Znati iskoristiti ono što nam može pomoći i znati odbaciti ono što nam može štetiti. Počevši od običnih stvari koje koristimo svaki dan, pa do onih koje se ne ponavljaju tako često. Jer, zar i mi moramo kupiti pastu za zube koju reklamiraju svaki dan na TV-u samo zbog reklame?! Možda nama upravo ta nikako ne odgovara, paćemo je jednostavno prekrižiti na svom popisu. Ovo je možda smiješan primjer, ali je primjer za donošenje nekih važnijih odluka. Zato budimo odvažniji i odbacimo sve lažne radosti i sreće koje nam nudi suvremeni svijet!

Yuppie, ili lijepono zapakirani šminker (-ice)

NIKOLA PAPAC

Kada se za nekoga u zapadnim zemljama kaže da je "yuppie" (*young urban professionals*), misli se na mladog radoholika u sivom odijelu s kravatom koji izuzetno dobro zarađuje provodeći u uredu najmanje deset sati dnevno, koji nikad nema vremena, *non-stop* telefonira i stalno nekud žuri. Ako taj isti termin primijenimo na našu stvarnost, vidjeti ćemo pomalo izokrenutu sliku: čovjeka s jednim ili više mobilnih telefona koji je sve uložio u svoj vanjski izgled, zarađuje tek toliko da može sebi priuštiti pristojno odijelo i koji se nada da će njegovo vrijeme tek doći.

Naši mladi biznismeni, odnosno, kako ih često nazivamo tatini sinovi, nemaju pojma o tome da je ovaj koncept, nastao u Americi krajem osamdesetih godina, uveliko napušten zato što je imao buferang efekt. Nemaju predodžbu ni o tome što znače veliki obrt novca, rizik, menadžerska bolest ili problem prenošenja odgovornosti, što je susretao samo u američkim filmovima i serijama. Naš yuppie pokret se pojavio s ekspanzijom mobilne telefonije, novih tehnologija i marketinške industrije, ali i prije svega i pojmom naglog bogaćenja i promjenom načina života i navika. Izbacio je vojsku mladih ljudi koji se trude govoriti strane jezike, ili bar stalno ponavljaju neke ustaljene izraze na engleskom naučenih iz rap pjesama, odnosno s MTV-a i VIVA-e. To su zapravo mladi ljudi koji liče jedni na druge, a strogo poštuju rigidna japijevska pravila odijevanja, ali mimo svih ostalih, kao svijet za sebe. Biti yuppie, nositi skupu markiranu odjeću, skupocjene mobilne telefone, voziti skupocjena auta, ulagati u vanjštinu, vrlo često potpuno lažnu i truditi se sve to pokazati svima čim više puta nije više u trendu na zapa-

du – yuppies sve više pripadaju prošlosti, kao i hipici.

Naši domaći yuppie imaju najviše tridesetak godina, zaposleni su u nekoj stranoj firmi ili nekoj od malobrojnih uspješnih domaćih korporacija, ili u očevom, kod nas često preko noći stvorenom poslovnom carstvu, ili pak ne rade uopće što je kod nas često, ali se trude odglumiti svoj društveni položaj i status svojim izgledom. Oni ne pričaju o svojoj zaradi, žive s roditeljima, voze deset godina star ali vrlo često "nabrijan" automobil, koji je često predmet dokazivanja i najčešća tema razgovora u društvu, te neprestano mašta o uspjehu. Ono što ga čini yuppijem jest pakiranje – odjeća, cipele, "frizura" i mobilni telefon, te motivacija za brzim uspjehom, bogatstvom i moći.

Neki kažu da yuppie pokret kod nas, uvjetno rečeno, predstavlja obranu od istočnjačkog primitivizma, koji nam se događao u posljednjem desetljeću. Mi često možemo vidjeti mlade zaposlene ljude, koji su prepoznatljivi po svom urbanom i modernom stilu oblačenja i ponašanja kako odlaze na svoje poslove, te lako prepoznajemo kako se oni vrlo udobno osjećaju u svojoj odjeći i ne trude se biti prepoznatljivi po njoj. Dok s druge strane postoje novokomponirani bogataši u markiranim odjelima, koji se po stilu ne razlikuju od prosječnog talijanskog mafijaša. Proces učenja po modelu je prirođan, ali je u našem slučaju to je samo puka imitacija, i u najmanju ruku je smiješno vidjeti ih kako se trude bespriječorno izgledati i ostaviti dojam

velike važnosti, i pripadnosti višoj klasi i moći.

U današnjim uvjetima zbrke u čitavom vrijednosnom sustavu, nije lako izgraditi vlastiti profesionalni identitet, jer u posljednjih desetak godina kod nas je izvjestan broj ljudi prešao iz jedne klase u drugu, i to ne svojom zaslugom. Opće prihvaćen yuppie pravac, pored mnogo uvjetno loših, ima i nekoliko dobrih strana: yuppie su čisti, uredni, vrijedni, točni i trude se govoriti svjetske jezike. Treba podsjetiti i na to koliku važnost imaju kućni odgoj, profesionalni razvoj, osobna i profesionalna etika, politička, ekonomска i emocionalna pismenost. To je ono što će danas-sutra svijet očekivati od nas po dolasku na naše tržište, a ne posljednji modni krik u odjevanju i najnoviji model mobilnog telefona. Moderne firme zapravo imaju izgrađene vlastite modele ponašanja i oblačenja na poslu, koji se moraju strogo poštovati, a sve izvan toga se izbacuje i suzbija,

KAKO JE PROPAO YUPPIE POKRET

Fenomen nazvan yuppie nastao je s usponom mladih i ambicioznih ljudi koji su se naglo obogatili na svjetskim burzama u New Yorku, Londonu, i Tokiju. Američka kultura je izbacila model "kako se postaje uspješan", i veliki broj mladih ljudi je zahvaljujući vlastitom ili tuđem

uspjehu prihvatio ovaj trend. Osnovne vrijednosti koje su mlađi yuppie postavljali sebi jesu uspjeh, bogatstvo i moć, a sve ostalo, uključujući i privatni život, bilo je nevažno. Osnovnu yuppie karakteristiku predstavljala je preokupacija detaljima, striktno određenim načinom odjevanja i robovanje prepoznatljivim markama i predmetima. Yuppie su izuzetno samostalna i agresivna bića, nedovoljno fleksibilna, sklona autorativnom načinu ponašanja. Iako su dio skupine, imaju problem prenošenja odgovornosti – oslanjaju se isključivo na sebe jer misle da će ih drugi ljudi prevariti.

Vrijednosti iz obitelji također su uticale na formiranje nove generacije poslovnih ljudi, koji su dolazili uglavnom iz provincije žečeći postići više od svojih roditelja i prijeći u višu klasu. Yuppie su desubjektivizirana ljudska bića, koja svoje prijatelje, čak i roditelje, promatraju kao objekte. Stalno žure, nemaju privatan život i često ne znaju što će sa sobom za vikend. Yuppie su sagorijevali na poslu, i vrlo brzo počeli patiti od osjećaja da im je "sat iscurio". Kao posljedica takvog načina života pojatile su se depresija i sklonost lijekovima, drogiranje, a kasnije i bolesti dijagnosticirane kao menadžerska bolest ili pak pad imunološkog sistema nazvan yuppie flue.

Yuppiji su imali navjerojatan odnos prema novcu, uglavnom su ga trošili na "in" stvari i zadovoljstva, odnosno na

svoju vanjštinu. Ostati mlad i lijep pod svaku cijenu bio je imperativ yuppie kulture, te su boginji mladosti prinošene žrtve u vidu privatnog identiteta (zatezanje lica i estetske operacije tijela). Kod čitave jedne generacije istrošenih mladih ljudi suočenih s fizičkim i psihološkim problemima narcisoidna kultura pokazala je nakon nekog vremena bumerang efekte. Iz tog razloga se pojavio novi pravac – 'ageisam' (age – engl. godine/doba), u kojem su stručnost i iskustvo, a ne mladost, osnovni poslovni kvaliteti.

NOVI TRENDJOVI

Nakon velikog buma na tržištu, yuppie generacija je prekršila striktna modna pravila koja je sama postavila uvođenjem manje formalnog načina odjevanja. Za poslovni svijet koji je po pravilu nemarštovit, kreatori su prvo na mala vrata uveli "neformalni petak" (Casual Friday), kada se od zaposlenih nije više očekivalo da nose strogu poslovnu uniformu. Neformalni petak je potom počeo ulaziti u strukturu radnog tjedna i u potpunosti olabavio kodeks oblačenja. Novi yuppie počeli su glumiti nonšalanciju, noseći ograničene serije poznatih brendova: npr. preskupe patike s potpisom, ili sat marke Cartier Tank, i tim detaljima su naglašavali svoju pripadnost određenoj grupaciji i položaj u društvu. U metastazi poslovнog odjevanja stiglo se do novog trenda, nazvanog rip-off, koji nije direktno vezan za yuppie svijet već za sredinu koja ih okružuje. Rip-off je skupa ulična moda, nasumični odabir detalja bez stilskе ujednačenosti.

Stiling naših novih mladih nazovi biznismena u većini slučajeva ostao je komičan, i ne razlikuje se mnogo od stilinge folk zvijezda, ali bez obzira na lako shvatljivu počesto preveliku različitost od okoline, potreba za prepoznatljivošću i stvarnim ili lažnim iskazivanjem društvenog statusa i položaja i dalje je jača od njih samih i stvara nove i nove yuppie generacije ili kako god ih vi nazivali.

Zato na koncu ću citirati jednog hollywoodskog junaka, za čije ime nisam siguran, pa vas neću njime ni zamarati, a glasi: 'Sve možeš odglumiti osim uspjeha i statusa, oni sami dolaze', ili mojim riječima - i lijepo zapakirana roba zna biti pokvarena.

DRAGANA MAJIĆ

Godina 2005. je proglašena Međunarodnom godinom fizike. Europsko fizikalno društvo i Ujedinjeni narodi žele oživjeti sjećanje na najznačajnijeg modernog znanstvenika, Alberta Einsteina, prigodom 100. godišnjice njegove teorije relativnosti. Einsteinova znanstvena otkrića početkom prošlog stoljeća izvrnula su svijet znanosti na glavačke. Ništa manje poseban i neobičan bio je njegov život. Nekonvencionalan i boemski. Razigran i neuhvatljiv poput njegove frizure. Sve je to učinilo vrsnog znanstvenika idolom i kulnom osobom modernog svijeta. Einstein je rođen u Ulmu, a odrastao u Münchenu. Bio je neobično dijete, koje je sporo učilo govoriti. Tek je sa sedam godina uspijevao sklopiti čitave rečenice. U školi je bio prosječan, kako legenda kaže. Međutim, u fizici je bio izvrstan. Kao student u Zürichu također je bio uspješan. Pri prvom pokušaju nije uspio položiti prijamni ispit na Fakultetu elektrotehnike na Švicarskom nacionalnom tehnološkom fakultetu. Pri drugom upisuje matematiku i fiziku. Nakon što je završio studij, dvije godine bezuspješno pokušava pronaći posao. Konačno uspijeva dobiti namještenje u Bernu, gdje ostaje idućih sedam godina.

Od 1902. - 1909. radi u patentnom zavodu u Bernu. Tih je godina intenzivno istraživao teorijsku fiziku i objavio impozantan broj članaka. U međuvremenu je promoviran (1905.) na Sveučilištu u Zürichu. Tri godine kasnije predaje na Sveučilištu u Bernu, a već iduće se vraća u Zürich gdje je imenovan profesorom fizike. U Bernu je upoznao i svoju buduću suprugu - Milevu Marić iz Novog Sada koja je bila studentica matematike i fizike. Prije sklapanja braka roditi će im se kćer Lieserl, koju će kasnije dati na posvajanje. Lieserl umire već u ranom djetinjstvu. Einsteinovi će dobiti i dva sina, Hansa Alberta i Eduarda. Stariji će sin postati priznatim profesorom hidraulike na Berkleyu, dok će mlađi završiti na jednoj švicarskoj psihijatrijskoj klinici. Godine 1914. rastao se od Mileve. Bio je slab prema lijepim ženama. Još dok je živio s Milevom, potajno je imao vezu sa Elsom

Sjećamo se Alberta

EINSTEINOVA GODINA

Lowenthal, kojom će se kasnije i oženiti. Elsa je umrla 1936. g. i Einstein ostatak života živi sam.

Einstein je za razliku od mnogih drugih znanstvenika počeo rano objavljivati. S 26 godina objavio je *Annus mirabilis* i otvorio nove horizonte na području fizike. U idućim godinama objavljuje još četiri kapitalna djela. Godine 1921. dobiva Nobelovu nagradu za fiziku za radove na području kvantne teorije. Od 1914. do 1932. godine član je Pruske akademije znanosti i voditelj Instituta za fiziku cara Wilhelma. Godine 1919. doživljava svjetsku slavu nakon što je njegova teorija o svjetlosti bila potvrđena pomrčinom Sunca.

Bio je aktivan i u političkom životu. Uvjereni je pacifist. Jedno vrijeme je bio predsjednikom Lige za ljudska prava. Dolaskom Hitlera na vlast završava Einsteinova njemačka epizoda. Zbog židovskog podrijetla, ali i zbog svojih antiratnih stavova postaje nepoželjan u nacističkoj Njemačkoj. Sva imovina i sve funkcije koje je imao na sveučilištu su mu oduzete. U znak prosvjeda Einstein se odriče njemačkog državljanstva i napušta Njemačku. Nakon toga odlazi u Ameriku i do kraja života predaje na Institutu za viša znanstvena istraživanja u Princetonu, usavršavajući svoje teorije relativnosti. U Njemačku se više neće vratiti.

Prije početka Drugog svjetskog rata Einstein će pismom upozorit američkog predsjednika D. Roosvelta na mogućnost

da Nijemci naprave atomsku bombu. Roosvelt na to odgovara pokretanjem Projekta Manhattan, u okviru kojeg je stvorena atomska bomba i kasnije bačena na japanske gradove Hirošimi i Nagasaki. Pri stvaranju atomske bombe najviše su pomogla Einsteinova znanstvena otkrića, iako je on bio protiv upotrebe tog strašnog oružja. Einstein će 1952. godine u pismu jednom japanskom časopisu priznati kako je neizravno pripomogao stvaranju atomske bombe, ali da u tom projektu nije sudjelovao. U tom pismu on se naziva suubojicom čovječanstva.

Njegov životni put završava 1955. godine. Umire u Princetonu. Njegov pepeo razbacan je na tajnom mjestu, a mozak mu se i danas čuva u Americi za potrebe znanosti.

Einsteinov svijet je bio neobičan. U tom svijetu ništa nije onakvim kakvim se čini. U tom svijetu prostor ne predstavlja ništa. Kretanje je relativno. Sve je relativno pa i istovremenost dvaju događaja. I njegova osobnost je neobična. On je bio tvrdi protivnik nacionalizma i rasizma. Nepotupljivost i nekonvencionalnost učinile su ga idolom i kulnom osobom. Einstein je želio pripadati svima, cijelom svijetu. Za života se nije dao staviti ni u kakve okvire, ni prostorne, ni vremenske, ni nacionalne, ni političke. On je bio i ostao građanin svijeta. Genijalan znanstvenik buntovničke naravi.

Pomoć ili uništenje

JOSIPA ČARAPINA

Danas problem droge postoji ama baš svugdje u svijetu. U nekim je gradovima to veći problem od nezaposlenosti. Pa ljudi moji, kuda ide ovaj svijet...?! Jedna od najčešće upotrebljavanih droga jest marihuana. Ta biljka potječe iz starog svijeta. Tisućljećima se koristila u najrazličitije svrhe, zatim je zabranjena, jer se smatrala opasnom drogom. Izjednačavali su je s heroinom i kokainom, a u posljednje se vrijeme traži da ju smatraju lakom drogom! Tada bi njeno posjedovanje i konzumiranje bilo prekršajno, a ne kazneno djelo. Cijelo 19. stoljeće imala je raširenu proizvodnju. Uzgoj joj je zabranjen 1930.-ih, što važi i danas. Ipak je u vrijeme Drugog svjetskog rata konoplja bila esencijalni proizvod u izradi odjevnih predmeta za vojsku! Za nju se koriste i razni drugi nazivi: konoplja, kanabis (*Cannabis sativa*), trava, mara, joint, smoke, pot, Mary Jane, mjuta... Glavni joj je sastojak THC, tvar s najjačim psihotaktivnim djelovanjem - alkaloid tetrahidrokanabinol. S obzirom na regiju u kojoj se uzgaja, ovisi i

svijetlost, jako dobro za slike; čak su ga koristili Rembrandt, Van Gogh i dr., sjemenke konoplje su se koristile u pripremi juha, variva i krupice, kao ulja i proteini;

- konoplja se može koristiti u izradi panel-ploča, a od njezinih vlakana dobiva se materijal za izolaciju.

Kažu da se marihuana najčešće puši, kao duhan, ali se može i žvakati. To nam pokazuje i činjenica da postoji »kolač s marihuanom«. Problem koji je svakog dana sve veći, alarmira na potrebu brzog djelovanja, ali se još ne zna koji je način najbolji. Prije se o tome izbjegavalo i pričati (da se ne probudi znatiželja), a današnji prijedlozi o programima edukacije o drogama, ostaju na riječima, malo se provode u djelu. Da je ovo problem velikih razmjera pokazuje i činjenica da kanabis troši 163 milijuna ljudi, više se troši u Africi, Južnoj Americi i Europi, a potrošnja se smanjuje u Australiji. Uporaba kanabisa pred drugim drogama je dosta velika. Još jedan problem je što je

tržišta automobila u svijetu, američki nafntni lobi već u početku blokirao uporabu jednog pogonskog goriva za eksplozivne motore koje se dobivalo iz konoplje. Bio je to jedan obični etanol iz *Cannabis sativa*, koji se koristio kao odlično gorivo za motore s unutrašnjim sagorijevanjem, čak je i Ford projektirao automobil od vlakana konoplje, izuzetno lagan i s pogonom na etanol...

DEKRIMINALIZACIJA I LEGALIZACIJA

Sada, nakon ovoga, postavimo pitanje legalizacije! U svijetu većinom vlada protivljenje, i malo je onih koji su ZA legalizaciju. Protivnici legalizacije tvrde da oni koji konzumiraju travu, brzo prelaze na teže droge, dok ovi drugi tvrde da do sada nema ni jedan smrtni slučaj zbog konzumiranja marihuane! Legalizirati marihuanu znači zakonom dopustiti njenu uporabu. No, ne bi li to u još većoj mjeri potaklo ovu djecu, željnu eksperimentiranja, da popuše koji joint?! Nizozemska, recimo, ima mnogo opušteniji i racionalniji odnos prema drogama. Legalizacija tzv. lakih droga dovodi do smanjenja broja ovisnika o teškim drogama, a to vodi opadanju broja oboljelih od AIDS-a, pa je to zemlja s najmanjim brojem osoba zaraženih HIV-om u zapadnoj Europi. U nekim europskim zemljama tzv. luke droge su dostupne jedino u medicinske svrhe. U Njemačkoj i Švicarskoj se samo na liječnički recept u ljekarnama može dobiti marihuana za liječenje glaukoma, povišenog očnog pritiska, i hašiš kod zarastanja otvorenih rana; a uskoro će tako biti i u Italiji. Britanski su liječnici za kontroliranu uporabu kanabisa pri liječenju multiple skleroze i raka. Blagovorno djeluje i na mnoge slučajeve epilepsije, koristi se protiv mučnina i povraćanja kao posljedica kemoterapije, te za stimuliranje apetita u oboljelih od AIDS-a. Plus za legalizaciju marihuane je i taj da bi ona brzo srezala profite narkomafije, a državi bi donijela prihode. Država bi tada na nju kao na legalnu robu mogla naplaćivati poreze. Najveći nedostatak joj je što bi se legalizacijom marihuane probudila želja za njenim konzumiranjem i kod onih koji je do sada nisu probali. Legalizacija je neprihvatljiva i s pravno-moralnog i etičnog stajališta.

MARIHUANA

postotak ove psihotaktivne supstance. Kao halucigeno sredstvo pojavila se šezdesetih godina, šireći se zajedno s *rock'n'rollom & child of flowers*. Ipak, konoplja se nije koristila samo kao opijat. Kroz povijest možemo vidjeti da se koristila i u neke druge svrhe kao npr.:

- još u doba starih Feničana 90% jedara bilo je od konoplje, koja se koristila i za debelu brodsku užad za vuču i privez, ribarske mreže, zastave, pripone za jarbole;
- do dvadesetih godina 20. stoljeća oko 80% tekstilnih proizvoda i tkanina za odjeću, zastore, pokrivače, ručnike, bilo je od vlakana kudjelje; bili su meki i otporni;
- do 1883. 90% papira koji se proizvodio u svijetu izrađivao se od konopljinih vlakana: bila je sirovina za knjige, zemljopisne karte, novčanice, novine; na njoj je tiskana Guttenbergova Biblija, i prvi nacrt Deklaracije o nezavisnosti SAD-a;
- konopljino vlakno je čvrsto i sjajno, otporno na toplinu, plijesan, insekte i

ona danas tako lako dostupna. U Hrvatskoj djeca za cijenu sendviča mogu dobiti joint, pored toga što ga mogu nabaviti u školskom dvorištu.

Danas je najveći proizvođač kanabisa Maroko, a drugi po redu je Afganistan. Najugroženija populacija danas su djeca i tinejdžeri. Petina mladih Francuza od 14 do 15 god. već je probalo kanabis. Čak se smatra da ima djece od 12-13 godina koja probaju kanabis. S obzirom da djeca ne mogu kazneno odgovarati, najčešća su meta dilera. Podatci pokazuju da je malo mladih koji su konzumirali druge droge, a da prije nisu probali marihuanu. Mnogi stručnjaci upozoravaju na to da marihuana izaziva ovisnost prije kod mlađih osoba s obzirom da kod njih nije završen ni fizički ni psihički razvoj, pa se njihov mozak teže odupire ovisnosti nego mozak odrasle osobe. Zato marihuana za ovu rizičnu skupinu predstavlja veliku opasnost.

ZANIMLJIVOST: Uzgoj konoplje je bio zabranjen tridesetih godina prošlog st., a tek se šezdesetih počela koristiti kao opijat! Neki kažu da je u vrijeme ekspanzije

Nostradamusova posla

MARIJANA NOVAKOVIĆ

Priču će početi s horoskopom!

Vjerujete li u njega? Čitate li dnevni horoskop u novinama? Možda vam za danas piše da pripazite na ishranu ili da ćete se posvadati sa žen-

skom osobom ili pak da potajno zanimate neku osobu! :)

Većina nas ih smatra dobrom zabavom i vjeruje ako je napisano dobro, a ako nije - onda ih vrlo brzo i zaboravimo.

posla

No, jeste li se ikada upitali što je to ustvari horoskop?

Horoskop je šarlatanski spis s opisom sudbine, sastavljen prema položaju zvijezda u trenutku rođenja dotične osobe.

On je samo „oruđe“ kojim se koristi astrologija.

Nekada su davno astrologija i astronomija bile jedna znanost.

Danas astronomija proučava planete, zvijezde i sva ostala događanja u svemiru, a astrologija pak proučava utjecaj planeta na čovjeka i njegovu sudbinu.

Astrolozi uzimaju za planete Sunce i Mjesec, koji to nisu, nego su ustvari zvijezda i prirodnji Zemljin satelit ali to svi znamo, zar ne?

U astrologiji, kod izradbe horoskopa neke osobe bitno je prvo izraditi natalnu kartu.

Ta karta pokazuje položaj planeta u trenutku rođenja dotične osobe i kako oni utječu na sudbinu čovjeka i njegov karakter.

Krug od 360 stupnjeva podijeljen je na polja koja se zovu kuće.

Svaka kuća, svaki planet ima svoje značenje. Tako su npr. Saturn i Mars maligni planeti i destruktivni.

A što je sa snovima?

Za razliku od horoskopa prema kojem Crkva ima izrazito negativno mišljenje, tumačenje snova se spominje i u Biblijci.

Znanstvena su istraživanja pokazala da san traje samo nekoliko sekunda, a nama se čini da smo sanjali cijelu noć.

No, govore li nam naši snovi nešto podsvjesno? Odgovor je DA!

Snovi nas upozoravaju na buduće događaje, bili oni dobitri ili loši.

No, ni svi se snovi neće ostvariti, a u istinitost nekog sna se uvjerimo tek kad se on ostvari.

U nekim ćete sanjaricama naći da sanjati remen znači da ćete dobiti novce, sanjati pak široku cestu znači sreću...

Postoje mnogi tumači snova koji se prvenstveno prihvataju kao zabavno štivo, ali je daleko najpoznatiji onaj kojeg je sastavila Marie Lenormand.

Ona je rođena u Parizu prije Francuske revolucije i nesumnjivo je bila žena nadnaravnih sposobnosti koje bi i u današnje vrijeme bilo teško znanstveno dokazati.

Poznato je da se bavila telepatijom i da je bila vidovita.

Svojim proricanjima privukla je pozornost na sebe, a od poznatih su joj dolazili Napoleon I. i ruski car Aleksandar I.

Po svojim proročanstvima vrlo je poznat i Nostradamus.

Njegovim pak proročanstvima i znanjem iz astrologije bila je oduševljenja Katarina Medici koja ga je pozvala da bude njen osobni prorok i astrolog.

Bez obzira koliko vjerovali u horoskope i snove, istina je da je čovjeka uvek zanimalo što mu donosi budućnost.

Stoga je i zanimanje za astrologiju i proricanje oduvijek bilo prisutno u njegovu životu.

Ali od života dobijemo onoliko koliko se trudimo, pa neka sve ovo ostane ipak samo zabava.

Humor

Menadžer kaže:	Menadžer misli:
To je vrlo zanimljivo. Ne protivim se. Ne protivim se u potpunosti. Trebate pokazati fleksibilnost. Imate mogućnost. Očito ste uložili mnogo rada u ovo. Pomozite mi razumjeti. Vi ne razumijete naše poslovanje. Slijedit ćemo točno utvrđenu metodologiju. Nisam razumio e-mail koji ste poslali, možete li mi reći sažetak? Pogrješan odgovor. To je nemoguće i nepraktično uraditi. Drago mi je da ste to pitali. Vidim da su i Vaši suradnici sudjelovali u izradi ovog prijedloga. Trenutno imamo važnijih pitanja. Ja nikada ne lažem. Naše poslovanje prolazi kroz promjenu paradigme. Dodana vrijednost. Nadolazeće promjene će pogodovati velikoj većini djelatnika.	Ne slažem se. Ne slažem se. Možda si u pravu, ali me ne zanima. Uradit ćete to, htjeli ili ne. Imate problem. Ovo je jadno. Ne znam o čemu govorite, a mislim da ne znate ni vi. Mi ne razumijemo naše poslovanje. Radit ćemo kako ja kažem. Još uvijek ne znam pokrenuti program za čitanje e-pošte. Nisam čuo odgovor koji želim. Ne znam kako se to radi. Služba za odnose s javnošću je pripremila odgovor s ponovo biranim frazama. Jedna osoba nije mogla sama smisliti onakve gluposti. Odlučio sam se, i nemojte mi više dosađivati činjenicama. Istina se često mijenja. Nemamo pojma što smo radili, ali u budućnosti ćemo raditi nešto drugo. Skupo. Nadolazeće promjene će pogodovati meni.

Kako napisati životopis!?

Nakon dugog iskustva u traženju posla, pronađen je profil "kvalitetnog" djelatnika, kako ga naš poslodavac voli nazivati. Ako zanemarimo veze, te uzmemо u obzir što stvarno poslodavci traže, to je sljedeća osoba:
- starost do 28 godina
- iskustvo 5 godina (naravno, na istom poslu za koji se traži djelatnik, a razlog za napuštanje starog poslodavca je zaljubljenost u novu firmu)
- znanje stranih jezika (našim poslodavcima to znanje zapravo ne treba, ali nekako dobro zvuči)
- napredno znanje računala (ni to obično ne treba, ali isto dobro zvuči)
- kod žena, da su, ako je ikako moguće, neudane, neplodne, da nemaju djecu i da ih nikad neće imati
- kod muškaraca, da imaju dvoje do troje djece, ženu koja ne radi, pet kredita, kako bi morali pristati na sve
- savršeno zdravlje koje može izdržati bar pet godina potpuno uništavanja
- beskrajno visok IQ koji se koristi samo i jedino kad poslodavac to hoće i na način na koji hoće
- inicijativa (ili proaktivnost) na način na koji to poslodavac hoće (samo što nikad nije objasnio kako to točno treba izgledati)
- ljubav prema poslodavcu koju je Majka Tereza osjećala prema gubavcima
- volja da se sve žrtvuje poslu
- potpuni nedostatak slobodne volje i bilo kakvih potreba, osim da ugodi poslodavcu
Eto, tako bi oglasi trebali izgledati.

I još nešto.

Ukoliko se traži dinamična i fleksibilna osoba, firma je u kasnu i treba nekog tko je to u stanju i voljan trpiti.

Atraktivna zarada prema rezultatima znači da im proizvodništa ne valja i da trebaju varalicu koja je to voljna i može prodati naivcima.

Mogućnost napredovanja znači da su voljni promijeniti naziv radnog mjeseta nakon nekoliko mjeseci, ako djelatnik bude radio za trojicu.

Ulaganje u razvoj djelatnika znači da puno vremena troše na prigovaranje djelatnicima.

Ugodno ozračje znači da se svi djelatnici smješkaju, jer ako se ne smješkaju dobiju otkaz.

Rad u mladom timu znači da se radi od jutra do sutra uz nadu u bolju budućnost.

Kreativan posao znači da nitko ne zna što bi, i kako bi točno ta osoba trebala raditi, ali imaju problem koji ne znaju riješiti, pa se nadaju da će to netko novi napraviti.

Ozbiljna firma znači da daju male, ali redovne plaće.

Šest faza projekta:

1. Entuzijazam
2. Razočaranost
3. Panika
4. Potraga za krivcem
5. Kažnjavanje nevinih
6. Pohvale onima koji uopće nisu sudjelovali

Citat:

Razuman se čovjek prilagođava svijetu; nerazuman ustraje u tome da svijet prilagodi sebi. Prema tome, sav napredak ovisi o nerazumnima. (George Bernard Shaw)

Novac je bolji od siromaštva, ako ni zbog čega drugog, onda iz finansijskih razloga (Woody Allen)

U poslovnoj hijerarhiji svaki zaposlenik teži uzdići se na nivo za koji nije kompetentan. (Laurence J. Peter)

Ukoliko se oko nečega svi slažu, sigurno je krivo. (Mo Udall)

Ante Galić	Grad u Dalmaciji	Afrička država	Prirodna znanost		General Agotić	Informatičar Vladimir	Sumpor	Nurija	...i protiv	irisna mast u kitova	...rivijera
?				Egoizam Obrt							
Geometrijsko tijelo						Pismo, dopis Dio fabule					
Francuski nogometniški Bixente									Inicijali trenera Branka Karačića		
Vozni red (lat.)									Egiptski bog Sunca Turistička zajednica Mostar		
Utrka					Saksija, navijač NK Sarajeva Muško ime						
	Tanzanija Slonovača, bjelokost			Enter Film(Brad Pitt)					Jug (south) Kantautor i pjevač Dedić		
Uzvik			Nota bene	Tri (tal.) Ukrajinski poluotok				Biljka od koje se proizvodi opijum			
Propast, debakl								Propagandni program	Republika Argentina Umjetnost		
Uran		Velika kopča ...u rukavu					Domača životinja Šabac			Mount	
Radij			Ibrica Jusić Austrija		Rukometniški Goran Radius						
Med. fakultet	Ruski grad							Trinitrotoluol			

SAŠA KLJAJIĆ

Rječnik neobičnih fobija

A

Ablutofobija – strah od pranja ili kupanja

Agorafobija – strah od otvorenog prostora

Aglofobija – strah od bola

Akrofobija – strah od visine

Akvafobija – strah od vode

Ambulofobija – strah od hodanja

Antofobija – strah od cvijeća i parfema

Anemofobija – strah od vjetra

Arahnofobija – strah od pauka

Aritmofobija – strah od brojeva

Astrafobija – strah od grmljavine i munje

Aulofobija – strah od flaute

B

Barofobija – strah od gravitacije

Batofobija – strah od blizine visokih zgrada

Blenofobija – strah od sluzi

RECHARGE!

prirodna energija kad je najviše trebaš

Plaćajte karticama UniCredit Zagrebačke banke i osvojite vrijedne nagrade!

Dovoljno je da u periodu od 01. 02. 2005. do 31. 05. 2005. godine napravite po dvije mjesечne transakcije u minimalnom iznosu od 50 KM.

GLAVNA NAGRADA: Golf V 2.0 SDI

- OSTALE NAGRADE:**
- 5 DVD kućnih kina Panasonic
 - 10 mobitela NOKIA 2600
 - 50 poklon paketa UniCredit Zagrebačke banke

Popis dobitnika nagrada biti će objavljen 17. 06. 2005. u Večernjem listu, Dnevnom avazu, Nezavisnim novinama i Dnevnom listu.